stripschrift

37/38

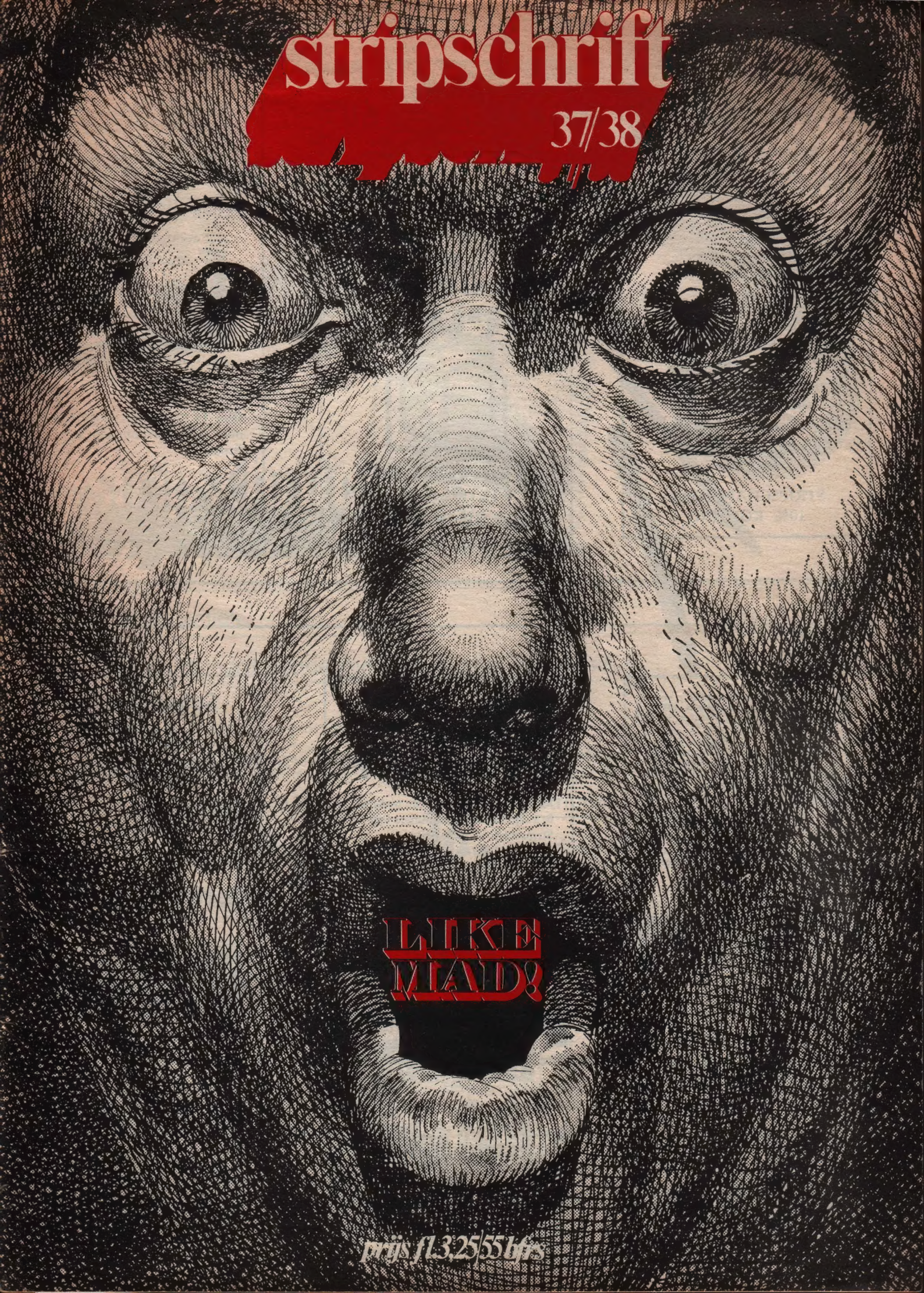

prijs fl.3,25/55 bfrs

Stripantiquariaat BLAKE EN MORTIMER

Regentesselaan 375 A
(zijstraat van de
Laan van Meerdervoort)
DEN HAAG

Geopend dagelijks van 2 tot 6
zaterdag van 10 tot 6
donderdagavond tot 9 uur

★

Tom Poes - Suske en Wiske - Eric de Noorman - Alex - Corentin - Robbedoes - Lombard en Dupuis albums Collectie Jong Europa - Blauwe Suske en Wiske albums Pom en Teddy - Blake en Mortimer

STRIPSCHAPLEDEN
10% KORTING

DE BESTE STRIPS
ALTIJD
IN VOORRAAD BIJ
BOEKHANDEL
ILA
EN
STATIONSBOEKHANDEL
bruna

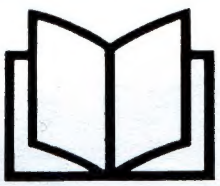

DUS IN MEER DAN
100 FILIALEN VAN
BRUNA N.V. IN NEDERLAND

CISO

Binnenkort verschijnt

„De Kerels van Vlaanderen"

als eerste Ciso-uitgave van 1972.

Losse nummers: *f* 5,25. Een abonnement van de nummers 8 t/m 11 plus de - alleen voor abonnees - extra supplementjes met documentatie en stripgeschrijf, kost *f* 17,50.

Giro 14 12 138 van Cees Coenders, Vogelenzanglaan 3, Breda.

In voorbereiding: een speciaal nummer over Sirius.

DE BOMMELBIBLIOGRAFIE tevens eerste nederlandse **stripkatalogus 1972** is uit (winkelprijs *f* 4,75). U verzekert u van direkte toezending door *f* 4,75 over te maken op postgiro 2078226 van Kartoen te Zoeterwoude (van Swietenstraat 45). Voor oningewijden: de Bommelbibliografie bevat een volledig overzicht van alle Tom Poes/Bommel verhalen, alsmede hoofdstukken over Marten Toonder en zijn geesteskind Tom Poes. De antikwarische waarde van alle verhalen is aangegeven. Met illustraties. Andere interessante aanbiedingen: Stripschrift 8/9 t/m 18 (10 komplete Stripschriften) samen voor *f* 9,50, per stuk *f* 1,50; 15 verschillende Dick Bos-boekjes samen *f* 9,50.

Bestel per giro 2078226. Maak ook *f* 1,- voor porto- en administratiekosten over.

KARTOEN

OUDE NUMMERS STRIPSCHRIFT

Vanaf het gekombineerde nummer 8/9 zijn alle oude nummers van Stripschrift na te bestellen, behalve 21 (Mickey Mouse) en 24 (Kapitein Rob). Tot en met nummer 23 *f* 2,25, daarna *f* 3,25.

Giro 226312 t.n.v.
Levisson MPS, Rijswijk-ZH.

Stripantikwariaat LAMBIEK

Kerkstraat 104, Amsterdam.
Telefoon (020) 6 75 43

WEER LEVERBAAR:
Iris en Prawda van *f* 17,50 nu voor *f* 8,50 per deel. Fred Julsing: Klinsklansklandere *f* 2,—.

De gehele oude serie Suske en Wiske inclusief Rikki en Wiske.

Eric de Noorman knipsel De gebroken Pijl (nooit in boekvorm verschenen) *f* 15,—.
De avonturen van Nero en Co. 35 titels à *f* 2,75 per deel.
Tom Poes en de Meesterschilder *f* 8,50.
Tom Poes en het Tijddeurtje *f* 8,50.
Lucky Luke - Ma Dalton (frans) *f* 7,50.
Herdruk In de soete Suikerbol 7 delen à *f* 5, —per deel.
Restanten Pilote *f* 1,— per nummer.
Michel Vaillant - Ridders van Königsveld *f* 5,—.

Oude Dupuis-uitgaven:
Don Bosco 1e druk *f* 100,—.
Karamel en Romulus *f* 70,—.
Christoffel Columbus *f* 35,—.
enzovoorts, enzovoorts, enzovoorts, enzovoorts, enzovoorts, enzovoorts.

STRIP ANTIKWARIAAT
„DE BLAUWE LOTUS"
KLIMOPHOF 3. DEN HAAG TEL 333 403
OPEN VAN 4 TOT 6 UUR
DONDERDAGS VAN 4 TOT 9 UUR
ZATERDAGS VAN 2 TOT 6 UUR
NU OOK
LEYWEG 1244 DEN HAAG
OPEN VAN 9 TOT 6 UUR
WOENSDAGS TOT 1 UUR
DONDERDAGS TOT 9 UUR
VOOR IEDERE VERZAMELAAR
SUSKE'S - LOMBARD - DUPUIS ENZ.

stripschrift

tijdschrift voor striplezers

- Mediejamiek 4
- Rob Richard, eendagsvlinder van het stripcentrum 5
- Right or wrong 7
- Dick Bruynesteyn: Televisie is mijn geluk geweest 8
- De Harvey Kurtzman/Mad story 14
- Postriptum 46
- Nieuws 46
- Leuterlussies 50
- Ruiladvertenties 51
- Heer Bommel en zijn Iksel 52

stripschrift

Uitgegeven door
N.V. Levisson M P S voor

het stripschap

Nederlands centrum voor belangstellenden in strip, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 30 september 1968.
Doel: de waardering bevorderen voor strips in het algemeen en Nederlandse strips in het bijzonder.

REDAKTIE

nieuwsredaktie: Kees de Bree
hoofdredaktie: Cornelis Jan Aarts/Rob van Eijck/Fred A. Julsing/Sandra Griffioen-Boes/Dick Matena/Frits de Winter.
vormgeving: Anita Broekveldt/Fred A. Julsing

REDAKTIEADRES

nieuwsredaktie: Kinkerstraat 59'', Amsterdam.
hoofdredaktie: de Bruyn Kopsstraat 10, Rijswijk z.h.
tel. 070 - 90 87 80 tst. 12.

VERKRIJGBAAR

via abonnement (giro 226312 t.n.v. Levisson MPS, Rijswijk zh)
voor leden van Het Stripschap ƒ 15, --; voor niet-leden ƒ 18, --.
(lidmaatschap ƒ 10, --, giro 1513000 t.n.v. de penningmeester van Het Stripschap te Amsterdam).
in de losse verkoop: poster ƒ 1, 50 - tijdschrift ƒ 3, 25.

SUMMARY

This issue of Stripschrift contains a very large article about MAD-magazine, its creator Harvey Kurtzman and his cooperators Dave Berg, Jack Davis, Will Elder and other MAD-people. There is also a complete story from Harvey Kurtzman's 'Jungle Book', called 'The organization man in the grey flannel suit'.
Furthermore there is an interview with the Dutch cartoonist Dick Bruynesteyn, creator of the very popular 'Appie Happie' and a serial story of 'Tom Puss'.

mediejamiek nr 3

door ruud jans

DAG STRIPSCHRIFT,

Ruud Jans, 30 jaar, getrouwd, 2 kinderen, begon zijn mediejamieke karriere als journalist bij Het Vrije Volk.
Ongeveer 3 jaar geleden kwam hij bij de Vara-radio en deed daar het programma 'Dingen van de Dag'. Daarna presenteerde hij Vara Radio Weekblad. In de zomer van 1971 was hij een van de presentatoren van het televisieprogramma 'Zomaar een Zomeravond'. Momenteel, werkt hij weer mee aan Radio Weekblad en presenteert hij op de televisie het spelletje 'Tik tak tor'

Zoals met alles leek het mooier dan het zal uitpakken. Want het 'levenslange' abonnement op het schrift dat ik met dit stukje ga verdienen houdt eerder op dan mijn leven. Dat maak ik op uit een van de twee nummers die me ter kennismaking zijn toegezonden. Daarin wordt de zwanezang gezongen van de man aan-wie-alles-te-danken-is. En zoiets belooft nooit veel goeds.
Betekent dat nou, dat het stripwezen zieltogend op zijn einde wacht? Vast niet. Misschien eerder het omgekeerde. Dankzij baanbrekend werk van de mensen van Stripschrift is de Strip eindelijk erkend. Of zoiets.
Ik heb er geen verstand van. Ik weet alleen van gespannen verslinden van Donald Duck in de jaren vijftig en iets later van Dick Bos. En ik weet dat we in Amsterdam naar de kermis gingen en al ons geld opmaakten in een schiettent waar je ook stripboekjes kon winnen. En ik zie de slecht gedrukte plaatjes weer voor me. De zwarte kat slaat toe.
En we hadden het gevoel, dat we iets in handen hadden dat eigenlijk niet mocht. Zodat we met ons versgeschoten nieuwe exemplaar achter het tentje wegdoken en het daarna weer probeerden te ruilen.
Intussen is de strip groot geworden. Een VARA-tv-film heeft het een paar maanden geleden duidelijk laten zien. De strip heeft een functie in Het Protest gekregen.
En wie weet gaat het nog verder en krijgt het getekende verhaal ook een functie in de opbouw van iets nieuws.

Beter dan woorden, foto's of film kan een tekening een beeld geven van een werkelijkheid die nog niet bestaat, maar die de kunstenaar voor ogen zweeft.
En we zijn toch op weg naar een tijdperk waarin het menselijk bewustzijn zich verder en verder gaat verruimen, ver over de grenzen van sprookjesland heen naar die nieuwe wereld, waar nieuwe ontdekkingsreizigers nieuwe werkelijkheden tegenkomen.
Wie maakt strips van trips, bijvoorbeeld, of van ontmoetingen met astrale wezens of van kosmische momenten? Ik ken alleen de strips van Esscher, de opvolger van Jeroen Bosch. Iemand die ook zegt: als ik opnieuw kon beginnen zou ik het proberen met tekenfilm.
En daarom geloof ik dat niet zozeer de strip, maar vooral de tekenfilm op cinerama-formaat met geur en geluid en fantastische beeldovergangen, gemaakt door mensen die ontdekkingen in een nieuwe wereld door kunnen geven, dat die vorm de toekomst heeft.
Tot nu toe is Yellow Submarine het enige dat we op dit gebied hebben. Het is vreemd, dat er niet veel meer dergelijke filmstrips zijn gekomen. Het zal wel zijn omdat Yellow Submarine z'n tijd ver vooruit is en er gewoon veel te weinig mensen zijn, die dit op dit moment tot stand kunnen brengen.

En toch moet het er natuurlijk van komen. We kunnen niet blijven genieten van Marten Toonder of Hergé. Het stripboek en de tekenfilm, zoals we die nu kennen hebben hun grenzen duidelijk bereikt. Het wachten is op de doorbraak naar een nieuwe dimensie. En die bestaat. Maar daarvoor moeten echte kunstenaars echte kunstenaarsrisico's gaan nemen.
En daarvoor moeten mensen uit de wereld van de muziek, de film en de strip elkaar vinden. En dat gebeurt natuurlijk alleen, wanneer de dingen die ze samen willen doorgeven echt niet meer op een andere manier blijken te kunnen.
Maar dat kan nog best een jaar of tien duren, denk ik.
En tot dan: veel plezier met de kuifjes, bobbies, zonnebloemen, bommen en granaten....

Ruud

rob richard,

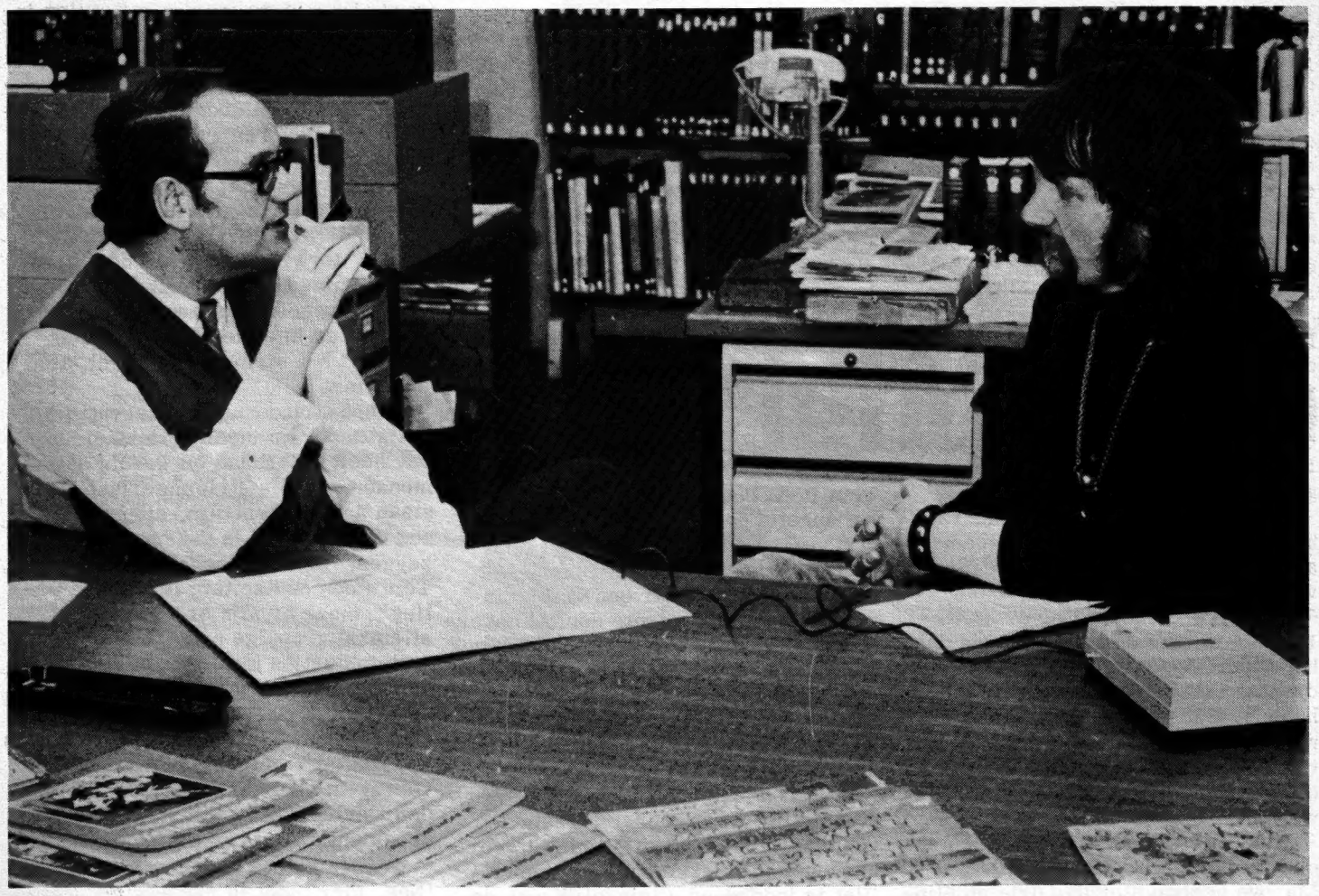

eendagsvlinder van het stripcentrum

Op de receptie gegeven ter gelegenheid van het samengaan van een aantal jeugdbladen, maakten stripschapper van het eerste uur, Rob Richard en ik, nadat we de invloed hadden ondervonden van de fruitige afdronk van een hartverwarmend glaasje port, de afspraak om op een andere dag eens wat te praten over het stripdocumentatiecentrum Nederland waar Rob tegenwoordig werkzaam is.

Een week later bevinden we ons in de handschriftenkamer op de 2e etage van de Universiteits Bibliotheek van Amsterdam, waar het stripdocumentatiecentrum is gevestigd. Rob begint meteen in kasten en dozen te rommelen en laat trots een paar strips en originele tekeningen zien waar iedere oprechte stripverzamelaar alleen maar van mag dromen. Met de grootste voorzichtigheid maakt Rob een map open waarin een groot aantal tekeningen van Mazure (Dick Bos) blijken te zitten. 'Gekocht op een veiling voor ƒ 0,60', glundert hij. 'Er was gewoon niemand die bood. Ja, dat zijn natuurlijk fraaie dingen. Het zijn tekeningen die Mazure gemaakt heeft voordat hij met Dick Bos begon.' Nadat ik nog even een blik heb mogen werpen op enkele bijzondere boekjes, komen we ter zake. De geschiedenis van de oprichting van het stripcentrum is gauw verteld. Zowel van de kant van de Universiteit als van de kant van Het Stripschap liep men een paar jaar geleden met hetzelfde idee, om een stripdocumentatiecentrum op te richten, rond. Nadat men met elkaar in contact was gekomen was de zaak al gauw voor elkaar. Een tragische omstandigheid heeft de oprichting wel versneld. Rob zucht er nog van als hij zegt: 'Het Stripschap heeft min of meer een stoot tot ontstaan gekregen door die bekende aantallen Eric de Noorman boekjes die door de Telegraaf werden weggegooid. Hele kelders vol zijn toen naar de vuilnisbak verdwenen. Daar zit al meteen het idee van een documentatiecentrum in waar je dergelijke boekjes en ander materiaal zou kunnen opslaan.
En zo'n centrum is er gekomen, dat weet je.'

--Vind je de oprichting van deze afdeling een wetenschappelijke erkenning van het medium strip? Uiteindelijk is het een afdeling van de Universiteits-Bibliotheek en niet van de Openbare Bibliotheek.

'Ja, dat is een vraag die in het verlengde ligt van: 'Is strip lectuur of is het literatuur?' Sinds de verschijning van de Tom Poes verhalen bij de Bezige Bij in de Literaire Reuzenpockets praat men dan al over het verschijnsel strip als een literair fenomeen en eh, ik moet je zeggen dat ik dat allemaal niet zo hard zie. Ik vind dat je het allemaal een beetje van

rob richard, eendagsvlinder van het stripcentrum

de ludieke kant moet zien.'
--Een ludieke afdeling dus?
'Nou nee. De waardering van strips verschilt natuurlijk van persoon tot persoon en ik persoonlijk hecht het meeste aan strips omdat ik er vroeger altijd erg van genoten heb. Je kan het echter ook anders benaderen.
Momenteel vinden er hier ook beslist wetenschappelijke onderzoeken plaats. Ik krijg hier veel leerlingen op bezoek b.v. van de pedagogische academies, de vroegere kweekscholen, en ook studenten van de Universiteit die bezig zijn met onderzoeken, met scripties en die daarvoor een onderwerp op stripgebied hebben uitgekozen. Zo is er momenteel een groep bezig met het onderzoek naar het verband tussen stripverhaal en sociologie. Er zijn ook al onderzoeken geweest naar de figuren van Marten Toonder, strip en discriminatie, en een aantal studenten van het Instituut voor Neerlandistiek hebben een aantal dagbladstrips uit de beginperiode van Tom Poes doorgelicht Enfin zo zijn er dus veel onderwerpen geweest.'
--Je hebt het over allerlei onderzoeken. Is het stripdocumentatiecentrum alleen toegankelijk voor studenten of voor iedereen?
'Inderdaad, de naam Universiteits-Bibliotheek zou doen vermoeden dat hij alleen toegankelijk is voor mensen die iets met de Universiteit te maken hebben. Dat is beslist niet het geval wat betreft het stripdocumentatiecentrum. Dat kan door iedereen, student of geen student, jong of oud, bezocht worden.'
--Waar bestaat het stripdocumentatiecentrum eigenlijk uit?
'Ja, we hebben hier dus drie afdelingen. Ten eerste de Strippotheek: deze bevat de verzameling stripverhalen zelf, boekjes, albums, knipsels, stripbladen en dergelijke.
Ten tweede, de Strippologica: deze afdeling omvat het materiaal dat over strips gaat. Enerzijds zijn dat boeken (catalogi, handboeken, bibliografiën, e.d.) artikelen, tijdschriften en knipsels en anderzijds zijn dat diverse bandopnamen, zoals van schoolradio-uitzendingen en van vraaggesprekken met personen die in hun leven veel me strips te maken hebben (gehad), diver se kaartsystemen, zoals op tekenaar, tekstschrijver, op stripcomplex, op studio, uitgeverij, importeur e.d., halfjaarlijkse stripdoorsnedes door de nederlandse kranten, dag-, nieuws en weekbladen om te zien welke strips er in Nederland allemaal verschijnen en in welke kranten, en om zodoende optredende verschuivingen te kunnen constateren, zoals meer of minder import, en inlichtingen over wat waar aanwezig is.
Ten derde hebben we de afdeling Strippiana: daar vallen allerlei varia onder, zoals pamfletten, films, puzzles, stickers, fietsbellen, stripkaarten, en affiches, maar eveneens de verzameling drukproeven en monsterboekjes, waarvan sommige zelfs nooit het drukproefstadium hebben gehaald. Tevens vallen hieronder de originele tekeningen.'
--Welke strips of wat voor specifiek stripmateriaal verzamelen jullie?
'Met opzet hebben wij de taak van het vergaren van materiaal beperkt tot het nederlandse werk, het nederlandse taalgebied, dat wil dus zeggen Nederland en Vlaanderen, want als je op een gegeven moment het buitenland erin gaat betrekken, b.v. Amerika of Frankrijk, dan is het einde zoek. In die landen is zoveel verschenen. Met Nederland hebben we het al moeilijk genoeg.'
--Ik heb zojuist toch een indonesische Tom Poes gezien?
'Ja, dat is werk van nederlandse origine. Het nederlandse werk dat vertaald is in een andere taal, doen we wel. Het kan dus voorkomen dat er Tom Poes boekjes zijn verschenen in het engels die nooit in het nederlands zijn verschenen, maar dat zal toch betrekkelijk weinig voorkomen. Dat is dus eigenlijk maar een vrij klein gedeelte. Het overgrote deel is nederlandstalig werk en daar hoort toch ook amerikaans of ander werk bij dat hier vertaald is; denk maar eens aan een strip als Friday Foster of zo. Een buitenlands werkje dus, dat in het nederlands verschijnt.'
--Gaat het stripcentrum nog enigszins selectief te werk bij het verzamelen van de strips of wordt alles wat voor handen komt klakkeloos opgenomen?
'Het is inderdaad uiteindelijk wel de bedoeling om al het nederlandstalige werk in handen te krijgen. De opzet is een zo uitgebreid mogelijke stripotheek te hebben. Dus zeg maar alles wat er op nederlandstalig gebied verschenen is en daar horen ook illegale strips bij. Er is geen enkele reden waarom wij die niet op zouden nemen.'
--Een ideaalbeeld dus?
'Tja, dan kom je bij het aankoopbeleid terecht. De U.B. is gebonden aan een bepaald budget en het stripdocumentatiecentrum daarom natuurlijk ook. We mogen per maand maar een bepaalde hoeveelheid geld besteden en dat betekent, dat we niet zo maar in het wilde weg kunnen gaan kopen. Er moet inderdaad een bepaalde keus gemaakt worden, want anders zou je duizenden guldens per dag kwijt zijn en dat is natuurlijk een onmogelijkheid. We hebben ons daarom zoveel mogelijk beperkt tot de aanschaf van, hetzij die strips die op gunstige voorwaarden konden worden verkregen, hetzij die strips die men, gezien hun zeldzaamheid, niet gauw weer zou tegenkomen en waarvan men dus de kans moest benutten om ze aan te schaffen, al was het dan in bepaalde gevallen tegen hogere prijzen. Het recente materiaal wordt zoveel mogelijk meteen aangeschaft. Wat de stripbladen betreft: op de voornaamste hiervan is sedert 1 januari 1970 een abonnement genomen. De oudere jaargangen zullen in alle kalmte worden aangeschaft. Omdat onze taak ook het vergaren van strippologisch werk is, schaffen we eveneens buitenlandse bladen aan als Charlie, Ran Tan Plan, Phenix enz. In dit kader hebben we ook een abonnement op een knipseldienst, die dus alles voor het documentatiecentrum knipt wat er geschreven wordt over strips, terwijl Het Stripschap bij een ander knipselbureau geabonneerd is. Met z'n tweeën hopen we zo'n 90% van wat er in omloop is te dekken.'
--Krijgt het stripcentrum veel stripmateriaal kado?
'Ja, het stripdocumentatiecentrum krijgt meer en meer bekendheid en dat heeft inderdaad tot gevolg dat er mensen zijn die stripmateriaal afstaan aan het centrum, alhoewel het nog niet gebeurd is dat mensen zeggen: 'Nou hier heb je mijn hele Tom Poes of Kapitein Rob verzameling', maar er zijn er wel die met allemaal grappige oude boekjes en stripfoldertjes uit de jaren dertig, veertig aan komen dragen. Verder krijgen we van 'Classics Nederland' enorme hoeveelheden Classics, zoiets is natuurlijk prachtig. En laat ik vooral niet vergeten de personeelsleden van de U.B., die trouw voor het documentatiecentrum strips knippen.'
--Worden er ook strips uitgeleend?
'Nee, hier moet ik met een zeer beslist nee op antwoorden. Dan zou er al ras niets meer over zijn van het stripbezit van het documentatiecentrum. Er zijn zoveel boekjes die erg zeldzaam en kwetsbaar zijn, die zouden na een paar keer uitlenen geheel uit elkaar liggen. Men kan al het materiaal alleen hier ter plaatse raadplegen.'
--Voor tentoonstellingen wordt er wel materiaal uitgeleend?
'Ja, ik denk daarbij aan de tentoonstelling 'Beeld-Spraak' in het kader van de 'Europalia '71', gehouden in Antwerpen en Brussel.'
--Ik heb gehoord dat uitgeverijen soms bij jullie aankloppen!
'Dat is waar. We verlenen bij uitzondering medewerking aan de heruitgave van de oude stripverhalen. Onlangs hebben we meegewerkt aan de heruitgave van de vooroorlogse albums van 'Sjors van de Rebellenclub' door uitgeverij Skarabee. We hebben drie albums uitgeleend. Jammer alleen dat deze uitgeverij vergeten heeft te vermelden dat deze heruitgave tot stand is gekomen met medewerking

rob richard, eendagsvlinder van het stripcentrum

van het stripdocumentatiecentrum.'
--Is er een aparte ruimte waar men de strips kan inzien?
'Ja dat wel, maar die ruimte is wel beperkt. Het is de bedoeling dat we tezijnertijd een grotere ruimte en tevens een betere accomodatie krijgen. We hebben er wel pas een kamertje en een stel kasten bijgekregen waar we erg blij mee zijn, en niet te vergeten een gedeelte van het nieuwe magazijn. Dat magazijn is brandbeveiligd, air-conditioned, dus gelijkmatig van temperatuur en vochtigheidsgraad. Hier liggen de zéér zeldzame stripwerkjes en tekeningen, zoals alle oorspronkelijke tekeningen van Alfred Mazure's Dick Bos, die thans onder ons beheer zijn gekomen, gebroederlijk opgeslagen naast de handschriften van Vondel en Hooft.'

--Hoeveel mensen werken er op het stripdocumentatiecentrum?
'Nou, helaas sta ik daar tot nog toe vrijwel alleen voor, en dat slechts één dag per week. De andere dagen van de week ben ik bezig met andere werkzaamheden aan de Universiteits-Bibliotheek. Die ene dag is dan voor de strips. Dat is natuurlijk niet veel, maar wel wil ik nog even vermelden, dat ik veel dank verschuldigd ben aan mejuffrouw Els Nooy voor haar hulp. Helaas is daar nu een einde aan gekomen. Er is echter nog ontzettend veel te doen en ik doe daarom graag bij deze een beroep op die stripenthousiastelingen die bereid zijn op min of meer geregelde tijden bepaalde werkzaamheden voor het documentatiecentrum te verrichten. Laat hen dan even langskomen.'

--Het stripcentrum is niet, zoals de rest van de U.B., iedere dag open?
'Nee, het stripdocumentatiecentrum is alleen open op woensdag van 9.30-12.30 en van 13.30-17.00 uur. In verband met het vele werk zou ik de mensen echter met klem willen verzoeken om alleen langs te komen als ze informatie willen hebben, maar nog even te wachten met langskomen als ze gewoon eens willen kijken wat er allemaal aanwezig is. Het spijt me erg, maar voorlopig is er nog geen tijd voor rondleidingen, dat komt nog wel.
Ik maak graag nog even van deze gelegenheid gebruik om dank te zeggen voor de Nieuwjaarswensen die het documentatiecentrum mocht ontvangen.

Kees de Bree

ht or wrong or right or wro

M.E. HERMANS EN TOM POES

In HP van 26 januari 1972 (1) besteedt de humorist K. Schippers in zijn column aandacht aan de laatste roman van W.F. Hermans, 'Herinneringen van een Engelbewaarder' (2).
Deze roman speelt zich af in de eerste dagen van de Duitse bezetting, mei 1940. Schippers toont aan en checkt na hoe nauwkeurig Hermans zich gedokumenteerd heeft: het 'blijkt uit de keus van auto's, radio's, telefooncellen, pepermuntjes en zelfs het in de bekende kleuren geschilderde bord 'Verboden in te rijden', attributen, die ruim 30 jaar geleden ook al beschikbaar waren. Op pagina 58 kopieert hij zelfs de tekst op de gevel van een bioscoop: 'Je kunt het toch niet meenemen (You can't take it with you), De grote succesfilm met Cary Cooper, 28ste week,' een film, die vlak voor de Tweede Wereldoorlog inderdaad een kassucces was.' Even verder stuit Schippers op een merkwaardige afwijking in deze 'zo volmaakte detaillering'. Op pagina 109 van de roman staat de volgende flard dialoog tussen officier van justitie Alberegt en zijn vriend Erik:
'Nou, opper eens een idee. Tom Poes! Verzin een list.'
'Ik denk even na,' zei Alberegt en keek op de grond.
'Toch naar commissaris Bullebas gaan?' vroeg Erik.
Schippers vervolgt en verbetert en passant nog even de naam van de commissaris: 'Hermans weet natuurlijk ook, dat de eerste Tom Poes-strip pas op 17 maart 1941 in het dagblad De Telegraaf verscheen en dat commissaris Bulle Bas pas op 23 augustus 1941 door Tom Poes te hulp werd geroepen, een paar dagen nadat Otsjakof, het steunpunt aan de Zwarte Zee, door de Duitsers was ingenomen. Dat zijn data, die een knappe tijd van mei 1940 af liggen.' Right! (Bijna tenminste). Wij achten ons ervan ontslagen deze gegevens in de archieven van De Telegraaf na te lopen: Schippers beschikt immers over een legendarisch koffertje, 'Tompoesarium' genaamd, dat het komplete Tom Poes-oeuvre uit de jaren 1941-44 bevat, en waaruit ook Schippers zijn alter ego H.J. Marsman (een pseudoniem van J. Bernlef) eens dankbaar putte om een knap maar onbekend gebleven essay bij te dragen aan de uitgebreide Bommelliteratuur (3). Alleen de datum van 17 maart 1941 vergt een kleine aantekening. Deze datum noemt Bommelkenner Mondria inderdaad als begin van De avonturen van Tom Poes, en wel in Geld speelt geen rol (4) en in Stripschrift 4/5 (5). Maar in Stripschrift 8/9 (6) en recentelijk opnieuw in zijn Bommelbibliografie komt Mondria daarop terug en noemt 16 maart 1941 als startdatum. Een kleine oneffenheid die, zou Schippers zeggen, juist de precisie van zijn speurwerk benadrukt.

Terug naar de literatuur. Schippers, die eens een pluimpje van Hermans kreeg vanwege zijn geniale rijmpje 'Het leven is geen lolletje voor Mr. K.L. Polletje', doet vervolgens in zijn column een vermakelijke poging tot goedpraterij: Hermans heeft al dit muggengezift van stripkundigen zien aankomen, immers: 'In welke landen werd de Tom Poes-strip voor de oorlog al gepubliceerd? Precies, Argentinië en Tsjechoslowakije. En uit welk land komt het joodse meisje, dat door Alberegt op een weg, die hij niet mocht inrijden, werd doodgereden? Juist, uit Tsjechoslowakije. En het is dus heel goed mogelijk, dat het meisje de strip mee naar Nederland nam, toen het bij het echtpaar Leikowits in huis kwam.
Erik - uitgever en vriend van Leikowits - zag Tom Poes, nam contact op met Marten Toonder, die al vele afleveringen klaar had liggen en maakte zo ook kennis met commissaris Bulle Bas. En Alberegt keek niet alleen naar de grond omdat hij nergens meer een uitweg zag, maar ook, omdat hij nog nooit van Tom Poes had gehoord. Laat staan van commissaris Bulle Bas!' Een kostelijke fake-redenering die sluit doordat het land van herkomst van het joodse meisje toevallig samenvalt met dat waarin Tom Poes voor het eerst werd gepubliceerd. Of: het romangegeven klopt keurig met het Tom Poes-feitje.
Ja, ja, mooi mis. Wrong! Het is blijkbaar hoog tijd dat er voor eens en voor altijd afgerekend wordt met het wijd en zijd verbreide misverstand dat Tom Poes voor de oorlog reeds in Argentinië en Tsjechoslowakije verschenen zou zijn. Het is Schippers niet zo kwalijk te nemen, want inderdaad bleven de persmensen en de strippers

ht or wrong or right or wro

het zich en elkaar naschrijven: vóór de oorlog al, in Argentinië en Tsjechoslowakije. Tsjonge, tsjonge. Mondria schreef in 1968: 'Immers in 1938 verscheen Tom Poes al in Argentinië en Tsjechoslowakije, zij het niet als dagstrip'(5) en in Kousemakers Strip voor Strip, bekend als het Nederlandse standaardwerk voor het stripverhaal, staat: 'Tom Poes, 1938 (tot 1941 alleen in Tsjechoslowakije en Argentinië gepubliceerd, daarna in Telegraaf/ Nieuws van den Dag)' (7). Zelfs op de redaktievergadering van Stripschrift probeerde zo'n Toonder-epigoon nog zwakjes: 'Ja dat Argentinië niet waar is dat kan wel waar zijn, maar in Tsjechoslowakije heeft Tom Poes toch gelopen'. Toch vermeldde de historicus Jan Gerhard Toonder, in zijn uitleiding op Een heer moet alles alleen doen (8), het uitgebreidste overzicht van Marten Toonders aktiviteiten in het pré-Tom Poes-tijdperk, niets over Tom Poes zijn avonturen in het Argentijns of Tsjechoslowaaks.
Doctorandus Mondria, die vroeger zo parmantig meedeed aan deze droeve legendevorming, liep op een stripbijeenkomst afgelopen jaar in Utrecht schijnheilig te gniffelen dat hij in zijn te vaak aangekondigde Bommelbibliografie het Argentijns/Tsjechoslowaaks mysterie wel zou ontrafelen. En vandaag, 31 januari, terwijl wij deze kolom schrijvend ons juist suf zitten te piekeren hoe je het nietbestaan wetenschappelijk moet aantonen (wij zijn tenslotte volmaakt onschuldig aan deze roddelpraat; de bewijslast ligt bij de bewerende partij) en het machteloze 'Wrong!' al menigmaal de pen ontglipte, glijdt zowaar Mondria's fraai uitgevoerde 'Bommelbibliografie' (9) door de brievenbus. Voorafgegaan door een pleidooi voor 'wetenschappelijk onderzoek' en 'relevante gegevens' schrijft Mondria onderaan pagina 1: 'Dan -omstreeks 1938- wordt Tom Poes geboren. Het zal tot 1941 duren voor hij Martens stoffige tekenmap kan verlaten om in de openbaarheid te treden. Meer succes heeft hij met 'Don Sombrero', die in Argentinië en Tsjechoslowakije verschijnt.' Right! En nadrukkelijker nog attaqueert Mondria Schippers door op pagina 2 te schrijven: 'In 1941 kan het publiek in Tsjechoslowakije, Nederland en Zweden kennismaken met Tom Poes. Op 16 maart 1941 start Tom Poes in De Telegraaf.' Maar Schippers moet dit alles natuurlijk ook geweten hebben. Dit pleegzuster Bloedwijn-effect wil zelfs dat wij al kunnen vermoeden hoe Marten Toonders bijdrage in deze polemiek zal gaan luiden. Want wat vindt Marten Toonder er eigenlijk zelf van? Wij slaan zijn 'Beknopte striptologie' open en lezen daar vol afgrijzen: 'Tom Poes, die in 1938 geboren werd kreeg zelfs in onze kranten geen kans wegens zijn kinderachtige uiterlijk. Het merkwaardige is, dat deze strip de eerste was die de grenzen overschreed; hij werd voor het eerst gepubliceerd in Tsjecho-Slowakije en in Argentinië. Pas in 1941 kreeg hij hier zijn start in de Telegraaf.'(10) Wrong! Wrong! Hersenspinsel en leugenpraat.

Cornelis Jan Aarts

(1) HP. jrg 59, nr 5, 26 januari 1972. pg 45.
(2) Willem Frederik Hermans. Herinneringen van een Engelbewaarder. Amsterdam, 1971. pg 109.
(3) Barbarber, nr 3, ca 1959, pg 4-6.
(4) Marten Toonder. Geld speelt geen rol. Amsterdam, 1968. Met bibliografie door H.R. Mondria. pg 269.
(5) Stripschrift, jrg 1, nr 4/5, december 1968, pg 15.
(6) Stripschrift, jrg 2, nr 8/9, september 1969, pg 8.
(7) Kees Kousemaker/Maria Willems. Strip voor strip. Amsterdam, 1970. pg 145.
(8) Marten Toonder. Een heer moet alles alleen doen. Amsterdam, 1969. Met uitleiding door Jan Gerhard Toonder. pg 211-228.
(9) Drs.H.R. Mondria. Bommelbibliografie. Zoeterwoude, 1972. pg 1 en 2.
(10) Marten Toonder. Beknopte striptologie. Amsterdam, 1962. pg 17.

dik bruynesteyn:

DE TELEVISIE IS MIJN GELUK GEWEEST...

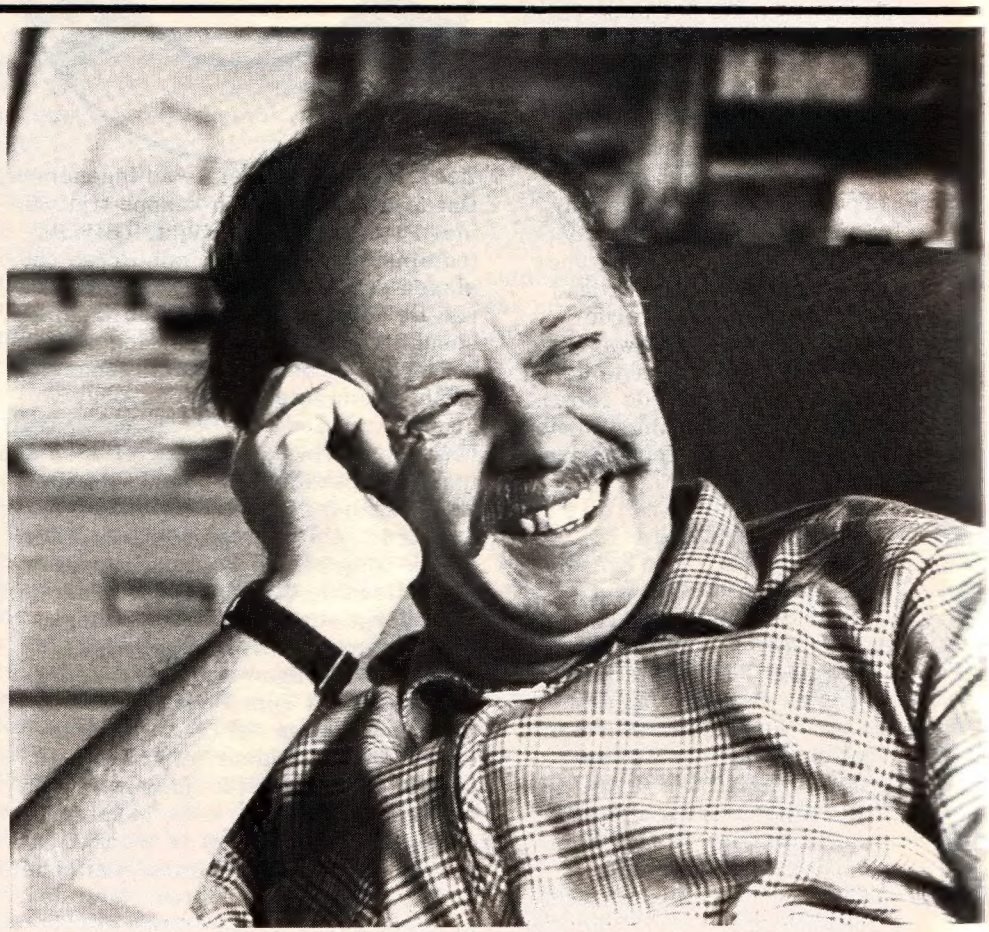

door rob van eyck

Appie Happie is een strip, die, wanneer men de strippagina van de krant opslaat, direkt opvalt in het blok. De strip heeft een heel eigen gezicht, hij ziet er volkomen anders uit dan alle andere. Hoe is dit te verklaren?
Dik Bruynesteyn zelf gelooft dat het voornamelijk door twee redenen te verklaren is: enerzijds zijn gebrek aan opleiding, anderzijds het feit dat hij van oorsprong sportkarikaturist is geweest en trouwens nog steeds is. "Om beide redenen. Kijk, ik ben eens bij De Zwaan geweest met mijn strips en hij zei dat ik het niet vaktechnisch genoeg deed, mijn opzet was verkeerd. Maar ik had eens een keertje een dineetje en daar zat ik naast Eppo Doeve; nou, tegen hem keek ik geweldig op. Ik zei toen dat ik door de oorlogsjaren geen tekenstudie had kunnen volgen en ik zei, ik ben toch van plan dat nog te gaan volgen in de avonduren. En toen zei hij tegen mij: "Dat kun je doen en dat kan misschien geen kwaad, maar het zou best kunnen dat het beter is als je het niet doet en als je gewoon blijft doorgaan." Daar heb ik ook nog wel eens met andere tekenaars over gesproken en dan zeiden ze: "Ja, met alle fouten die er in zitten kwa stijl, springt de strip er toch uit". En daar moest ik toen bij De Zwaan aan terug denken en ik dacht, okee, als ik nou brieven krijg van jongens die zeggen, ik heb gelachen om Appie Happie en ik knip ze uit voor mijn broer in Australië, dan denk ik, nou, dan gaat het toch lekker? Misschien moet ik naar de adviezen van De Zwaan en andere eksperts luisteren. Dan heb ik twee kansen: dat de strip beter wordt, en da's fijn, of dat hij net zo wordt als de rest van het blok en er niet meer uitspringt. En daar probeer ik tussendoor te zeilen".
"Ik wil wel verbeteren en minder slordig tekenen, maar ik wil toch proberen die indruk van een zeker amateurisme, of eigenlijk is dat niet helemaal het goede woord, houden, ik wil dat hij zijn eigen stijltje houdt. Ik ben natuurlijk karikaturist van huis uit, maar ik moet met Appie Happie oppassen dat hij niet té karikaturaal wordt, want dat jongetje in Groningen of waar ook, die dat stripje leest, moet daarin zichzelf kunnen zien. Hij moet dus een soort armen en benen en knieën enz. hebben die voor dat lezertje herkenbaar zijn; hij moet zich er mee kunnen identificeren. Die kolonel B.D. Buitendienst bijvoorbeeld is veel meer karikaturaal; die kolonel spreekt mij niet zo aan, ik heb iemand nodig in dat verhaal die aanwijzingen geeft. Appie Happie is iemand die het allemaal wel goed vindt, kalm an maar, hij ziet het wel; kijk, ik wil niet werken met mysterieuze krachten of hypnose, dat lijkt me leuk voor een jaar, maar ik mik op een langere termijn; hij moet een knaap zijn zoals ze echt bestaan, die kampioen van Nederland zou kunnen worden in dit of dat, maar daar zijn ze te lui voor, ze eten te veel, ze gaan te veel met de vrouwtjes om. Die moeten zo nu en dan geprikkeld worden; en die kolonel is nu juist de man, de sportgek, die zich kwaad staat te maken over doelpunten en de zaak moet stimuleren. Dan heb ik 'n figuur die ik graag teken en dat is Simon S. Smakeloos, die weet van niets, hè, maar in het zakenleven is hij helemaal niet zo'n stommeling; hij mag dan niet weten wat een penalty is, maar hij weet verrekte goed hoe hij de wereldmarkt in tuinkabouters moet veroveren. Als je me nou vraagt, waar wil je het volgende verhaal het liefst over maken, weer een voetbalwedstrijd of een verhaal over de moeilijkheden op de wereldmarkt van tuinkabouters, dan spreekt dat laatste me veel meer aan. Ik ga dat er ook veel meer doorheen vlechten".

Chris Crack

Voordat Appie Happie in een groot aantal kranten zijn belevenissen op het sportveld begon, hebben we eerst een aantal verhalen gehad over een andere sportheld, Chris Crack. Maar Chris werd in het laatste verhaal volkomen onverwacht naar Zuid-Amerika ontvoerd en is sindsdien niet meer boven water gekomen. Had Dik een hekel aan de figuur van Chris Crack gekregen en is hij daarom verdwenen? "Nee hoor, ik ben van plan hem terug te laten komen. Dat is zo gegaan: ik maakte die serie voor een aantal GPD-bladen, plaatselijke bladen, en bij het Parool, waar ik toen als sporttekenaar werkte, zagen ze die strip en vroegen ze, zou je voor ons ook zo'n strip willen maken? Ik zeg, nou, dat zou ik wel willen, maar de dag heeft 24 uur en ik ben al moe genoeg, ik kan er onmogelijk nog een strip bij nemen. Toen heb ik de strip gestaakt bij de GPD en heeft het Parool een nieuwe strip van mij, Appie Happie, laten starten. Maar hij staat ook nog steeds in een aantal GPD-bladen en in de Brabantpers. Toen moest ik dus die nieuwe figuur maken.

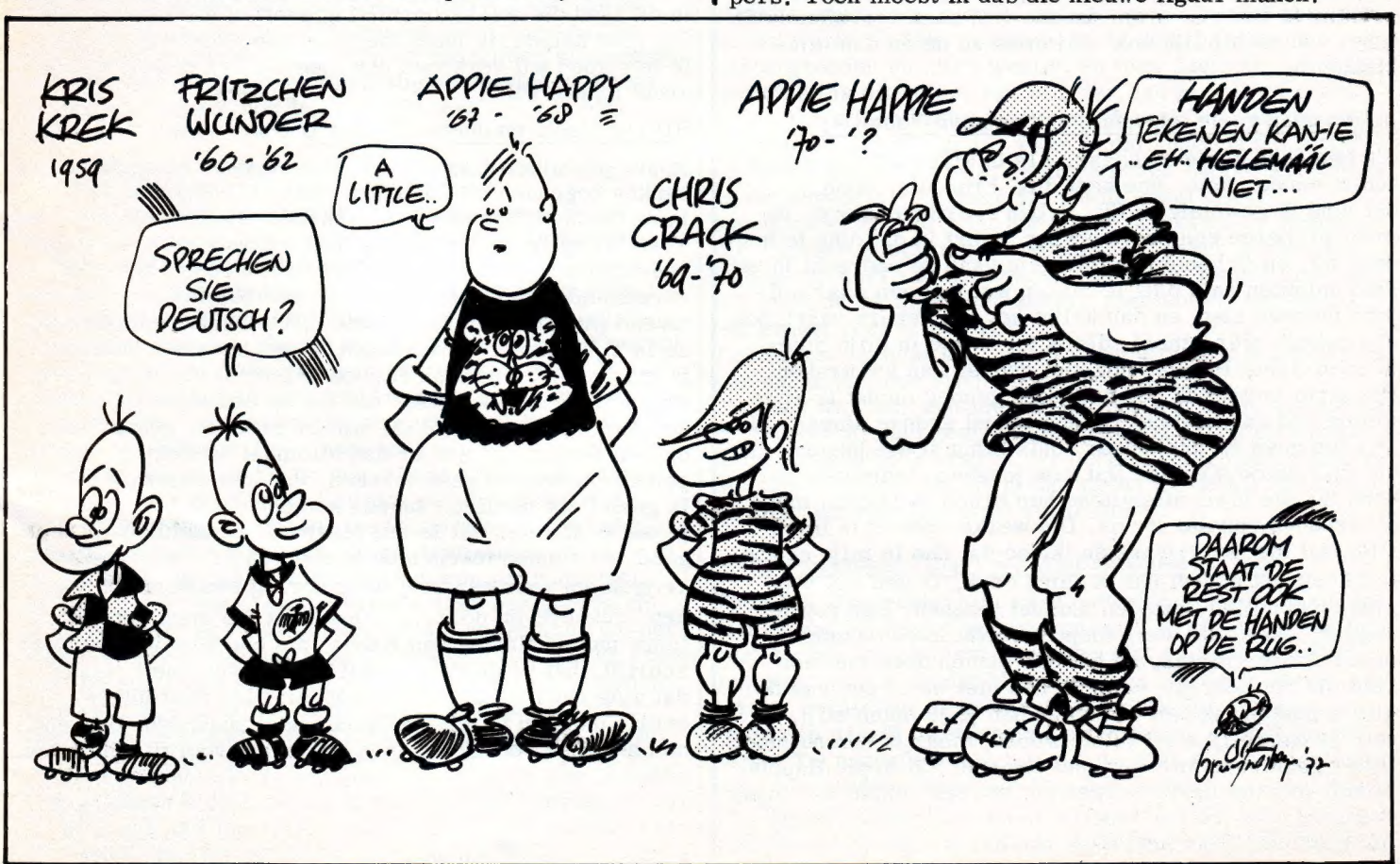
KRIS KREK 1959
FRITZCHEN WUNDER '60 - '62
APPIE HAPPY '67 - '68
APPIE HAPPIE '70 - '?
CHRIS CRACK '69 - '70
SPRECHEN SIE DEUTSCH?
A LITTLE..
HANDEN TEKENEN KAN IE .. EH.. HELEMAAL NIET...
DAAROM STAAT DE REST OOK MET DE HANDEN OP DE RUG..

dik bruynesteyn: DE TELEVISIE IS MIJN GELUK GEWEEST...

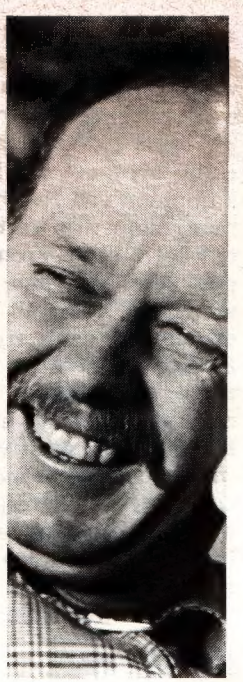

Bovendien, Chris Crack stond mij in zoverre tegen, hij was een klein kereltje en hij deed steeds zulke enorm flinke dingen; ik vond dat niet zó briljant van mezelf, ik dacht nee, hij kan bijvoorbeeld nooit wereldkampioen boksen in het zwaargewicht worden. En Appie is veel zwaarder, met zúlke schouders, inderdaad het type figuur dat wereldkampioen boksen zou kunnen worden. Ik ga Appie ook dikker en zwaarder maken; het moet het publiek meer aanspreken wanneer die logge lobbes - dat was hij al, kwa karakter - sportprestaties verricht, dan zo'n dunne figuur. Ik heb dat zó opgelost: ik heb hem nu, vóór de kerstdagen, uit het verhaal gehouden en na de kerstdagen zegt iemand tegen iemand anders: heb je Appie gezien, na de feestdagen, schandalig, die heeft weer veel te veel zitten vreten. Dan heb ik 'n goed ekskuus, hè, en nou is hij dikker. Ik geloof dat het een komisch effekt gaat hebben, die dikke Appie op het voetbalveld. Ik wil in geen geval Appie altijd maar geweldige prestaties laten leveren; dat zou mij gaan vervelen en de lezer waarschijnlijk ook. Hij moet zo nu en dan miskleunen".

Ik ben geen goeie tekenaar, ik ben geen Vestdijk.

"Ik ben geen goeie tekenaar. Als ik kijk naar die man die Guust maakt, kom, hoe heet die, Franquin, oooh.... dat vind ik gewèldig! Kijk, ik ben sporttekenaar en ik moet proberen een beetje swing, vaart in dat ding te houden, hè, en ik heb op de televisie vaak de opdracht in een paar minuten zo'n ding te maken wat dan een paar miljoen mensen zien; en dan krijgt het een zekere vaart, ook een zekere slordigheid, die ik tot nu toe in mijn strip, in mijn Appie Happie, nog niet genoeg kan kwijtraken. Die strip is gewoon nog niet goed genoeg omdat ik er te weinig tijd aan besteed, ik doe teveel andere dingen. Ik ben dus geen striptekenaar zoals bijna al die jongens die bij PEP werken en zo. Dat zijn jongens, tenminste dat denk ik, die bijna uitsluitend hun brood verdienen met het tekenen van die strips. Die werken geloof ik bijna allemaal met schrijvers en ik doe dat dus in mijn eentje. Dat heeft het nadeel dat ik soms denk, ik zou wel wat meer tijd willen besteden aan het tekenen. Dan zou je zeggen, okee, die strip loopt redelijk in een aantal nederlandse kranten, ga het dan samen doen met een vent die het schrijft; maar ik ben niet meer een van de allerjongsten, ik ben 44 en dan heb je je eigen stijl, of stijl is nauwelijks het juiste woord; maar ik kan nu moeilijker gaan samenwerken met iemand. En Appie Happie, je zult me niet horen zeggen dat het een sukses is, maar ik geloof toch dat het redelijk loopt en ik geloof dat ik dat voor een groot deel dank aan het feit dat ik iets maak over een wereld waar ik zelf uit kom en nog inzit. En de teksten die ik daarbij schrijf, dat is natuurlijk geen Vestdijk en dat is ook niet zoals de mannen in PEP die hebben, maar dat is je reinste spreektaal van het sportvolk. Appie Happie is zo direkt als het maar kan. Uit een enquête die bij een Groningse krant is gehouden bleek dat Appie het ook goed deed bij akademici, mensen met enige opleiding, die zich niet verder voor sport interesseren. Dat verbaasde me eerst, maar ik heb later gedacht dat ik misschien sukses heb gehad met de formule: ik neem de verdwazing die we tegenwoordig in de sport kennen op de hak en ik probeer die zó op de hak te nemen dat de sportfanatikus het fijn, spannend, geweldig vindt en de outsider zegt, ja, inderdaad, wat is het een belachelijke zaak, wat een idioterie. De laatste vijf zes jaar ga ik steeds meer de overdreven toestanden waarnemen en zeg ik, jongens, dit wordt nou toch echt te gek, hè, die overdreven heisa over dat bepaalde buitenspelgeval of zo; maar dat kan ik juist prachtig kwijt in die strip. Ik krijg wel 'ns kommentaar, zo van er moet meer in gevoetbald worden, voetbal in de betekenis van die vent moet die bal een schop geven. Maar dat wil ik niet, kommercieel kan het misschien ook nog wel, want veel lezers zullen het leuk vinden, maar ik wil dat onderbreken met gesprekken op de tribunes en ik spin erg graag die situaties vóór een wedstrijd uit, dat geouwehoer in de kleedkamers, dat oppeppen, die donderspeeches, dat gedoe met vrouwen. Ik ben nu bezig met die Vampa; als ik vrouwen teken worden het lellebellen, dat kan niet anders. In de sport heb je ze gelukkig niet veel nodig. Maar dat soort dingen er omheen interesseert me geweldig. Nu ik gemerkt heb dat die strip het de laatste maanden echt een beetje leuk gaat doen heb ik me voorgenomen het allemaal wat beter te gaan doen, zodat ik er zelf een beetje tevreden over ben. De tekenstijl moet veel beter worden, er zitten tekentechnische fouten in. Ik ben maar een week vooruit, dat is niet veel natuurlijk, maar het heeft het voordeel dat je aktuele dingen kunt doen. Kijk, die strip is ontzettend kommercieel en ik kan me best voorstellen dat mensen die het vak meer artistiek benaderen zeggen van nou, nou, nou, wat is dat een goedkoop sukses, maar ik vind dat zelf niet zo, het is mijn broodje, ik moet er een gezin van onderhouden, er is niemand in dit land die mij kinderbijslag geeft of die mij na mijn 65e gaat helpen; ik moet die strip goed verkopen en als ik iets goed wil verkopen dan moet ik iets maken wat de grote massa wil".

Hij zag Uschi en dacht: dat wil ik ook

Zoals gebruikelijk is ook Dik Bruynesteyn al op de schoolbanken begonnen met tekenen, maar hij begon al direkt in de karikaturale sfeer: hij tekende zijn leraren uit. Toen hij op de middelbare school zat was hij een echte voetbalgek, hij wilde voetballer worden enz. Natuurlijk verzamelde ook hij in die tijd de voetbalplaatjes, die getekend werden door Bob Uschi, hij tekende ze na en hing ze in zijn kamer. "Toen kocht ik een keer een kaartje en ik sta in dat Olympisch Stadion helemaal boven heel ver weg en toen zag ik Uschi, die zat op een stoeltje vlakbij het doel. En toen dacht ik, wat er gebeurt, gebeurt er, dat wil ik óók. En wat er dan allemaal mislukt is, dát is gelukt. Ik ben dat gaan tekenen, dat interesseerde mij. Ik geloof dat je alleen sukses kan hebben in ons vak als je werkt aan iets dat je interesseert. Gesteld dat ik heel goed zou kunnen tekenen en ik zou van b.v. PEP opdracht krijgen om voor een heel hoog bedrag een serie te tekenen, geschreven door..... hoe heet die man met die lange naam, Hartog van Banda, die een geweldig verhaal schrijft, het beste dat hij ooit geschreven heeft, maar dat ging over ruimtevaart, wat mij geen fluit interesseert, dan kan ik misschien een paar maanden, denkende aan het fijne bedrag dat men mij in het vooruitzicht heeft gesteld, een goede serie maken over die mannen in die ruimtepakken, en dan moet ik steeds foto's raadplegen om te kijken hoe ze eruit zien, maar dat kan dan toch nooit een sukses worden. Zo heeft men bij het Vrije

Volk geprobeerd om mij politieke prenten te laten tekenen. Dat heb ik 'n aantal keren gedaan, maar ik heb me eruit gewerkt, ook al omdat je dan om elf uur bij de hoofdredakteur moet komen en dan hoor je hoe meneer de hoofdredakteur denkt over de reis van Nixon naar China; en dan heb je kans dat hij Nixon een hele grote zak vindt, of hij vindt Nixon een heel bekwaam man;maar wie is hij, denk ik dan. En als ik dan lees hoeveel dingen in de politiek die er vroeger zus uitzagen later in werkelijkheid heel anders bleken te zijn, dan denk ik, arme politieke tekenaars, die vroeger in opdracht van hun hoofdredakteur of uit eigen overtuiging meneer A een grote bloederige ploert hebben genoemd, terwijl later blijkt dat meneer A allang iets met die andere regering in orde gebracht had. Dan denk ik, laat mij nou Appie Happie blijven maken en me niet met politieke tekeningen bezig houden."

'Het lijkt tóch op een hoofd'

Tegen het einde van de oorlog werd Dik Bruynesteyn op weg naar school van de straat opgepikt en naar Duitsland gestuurd, omdat, zoals hij zelf zegt, de heer Hitler hem dringend nodig had. Na de oorlog is hij eerst nog een tijdje een soort tolk geweest bij het Amerikaanse leger in Duitsland en daarna weer naar Nederland gekomen waar hij direkt in dienst moest. Hij heeft er drie jaar ingezeten, vanwege de trubbels met Indonesië. In dienst is hij weer begonnen met tekenen en maakte handig gebruik van zijn tekenvaardigheid. Want om zo nu en dan wat ekstra verlof te krijgen tekende hij de luitenant uit of maakte hij portretten van de militaire elftallen. Je reinste korruptie dus. Onder zijn diensttijd is hij zijn eerste tekeningen gaan afleveren bij de Haagse Courant. "Ik dacht toen, ik moet nou toch een paar Haagse figuren gaan tekenen en eerst ben ik toen naar een bokser gegaan, omdat die vlakbij woonde, in Scheveningen. Hij had een echte bokserskop, zoals de Amerikanen zeggen "if there ever was one". En ik tekenen zeg, in die huiskamer daar, en zijn vrouw was daar en zijn zuster, afijn, een paar dames, en ik stond daar als een jongen van een jaar of achttien te tekenen, dus ik zal wel doodnerveus geweest zijn; in ieder geval, ik herinner me dat ik bij mezelf dacht, nou, dit lijkt nergens naar. En ik weet nog als de dag van gisteren dat die vrouwen over mijn schouder gingen meekijken en die wilden niet zeggen: nou, dat lijkt nergens op, maar die zeiden tegen elkaar, om me te troosten: nou ja, het lijkt tóch op 'n hóófd. Dat vind ik humor."

Haagse Courant, Vrije Volk, Sport-toto

Zo kwam Dik Bruynesteyn dus bij de Haagse Courant. Toen hij uit dienst kwam is hij naar Australië geëmigreerd, omdat het in Nederland met de ekonomie toen niet zo voortreffelijk liep. Toen hij na een tijdje weer naar Nederland kwam om zijn verloofde op te halen, liep hij Herman Kuiphof, die hij kende van de Haagse Courant tegen het lijf. Herman vroeg of hij meeging naar de wedstrijd Holland-België om daar een paar tekeningetjes van te maken. Die tekeningen werden geplaatst en Dik wilde het hier in Nederland allemaal toen wel weer 'ns even aankijken. En nu zit hij er nog steeds. Hij heeft, naast zijn werk voor de Haagse Courant eerst nog een tijdje bij de KLM gewerkt, tot hij in 1953 professioneel ging tekenen. Bij het Vrije Volk, eerst free-lance en later in vaste dienst. In 1959 richtte hij met een paar anderen het blad "Sport-toto" op en tekende daar een sportstrip in, Kris Krek, een boerenpummel die voornamelijk voetbalde. Maar na een jaar ging dat blad failliet en Dik kreeg toen van een Duits blad een aanbieding om iets dergelijks te maken. Hij maakte toen de strip "Fritzchen Wunder", naar de grote Duitse voetbalster van dat moment, Fritz Walter. Hij heeft die strip ongeveer twee jaar getekend, in dezelfde stijl als Krik Krek. In dezelfde tijd maakte hij voor PEP illustraties bij de sportrubriek van Bob Spaak en dagplaatjes, zoals WiBo, voor het Vrije Volk.

Bij die krant vroegen ze hem toen eens na te denken over een sportstrip: "Toen heb ik Appy Happy gekreëerd. Maar die jongens van die zetterij zagen dat liggen en die zeiden gewoon Appie Happie; toen dacht ik, jongen, dat heb je misgegokt, we noemen hem voortaan gewoon Appie Happie.

Het tijgershirt: een heidens karwei

Toen ik in '68 wegging bij het Vrije Volk heb ik aan de GPD voorgesteld een strip te maken die daarop leek; dat werd dus Chris Crack. Ik had inmiddels de vondst gehad van dat tijgershirt; geen klup heeft dat shirt en het valt geweldig op, het is alleen een heidens karwei om dat iedere keer weer te tekenen. Bovendien heeft dat shirt het nadeel dat de strip er nog eens ekstra druk door wordt; hij is toch al veel te druk, zo'n sportstrip is bijna niet te tekenen zonder dat hij te druk wordt. In een detectivestrip en in bijna alle andere strips zegt een figuur A iets tegen een figuur B; de tekst is dan natuurlijk erg belangrijk en de gelaatsuitdrukking, maar je hebt vaak zo weinig andere figuren nodig. Maar als in mijn strip Appie een bal van iemand krijgt, dan moet ik tekenen van wie hij hem krijgt, maar als ik dan alleen die twee teken is dat niet zo'n sensationele gebeurtenis; het is pas leuk als ertussen een vent staat die er net niet bijkan. Dat is dan meneer nummer drie die ik moet tekenen; en ik moet ze alle drie in aktie tekenen. Teken ik nou die drie zo goed als ik maar kan en ik heb als achtergrond het voetbalveld van de FC Boerenkool, waar alleen maar een verloofde staat en een oom en een verdwaalde wandelaar met zijn zoontje, en verderop nog een koe en een kerktoren, dan kan ik dat kerktorentje zo knap tekenen als ik ooit maar zou kunnen leren, maar de hele zaak heeft geen sfeer. Die hele situatie spreekt mijn lezer pas aan als dit zich afspeelt in een stadion vol mensen. Ik moet dus achter de spelers nog een grensrechter hebben die staat op te letten en daar achter de toeschouwers; en die toeschouwers alleen maar tekenen met stippeltjes en rondjes kan ook niet, dus er is ergens een galerij of een trap, of een vent met een vaandel. Kortom, al die dingen samen plus nog 'ns een klup die shirts met al die strepen heeft, maken het tekentechnisch voor mij ontzettend moeilijk om een strip te maken waarvan de insider zegt, ja, dat is verantwoord werk. Ik heb 'ns een periode gehad dat ik de achtergronden en alles wegliet en toen dacht ik, ja, vaktechnisch is dit beter, het is beter dan je ooit gemaakt hebt. Maar toen kreeg ik werkelijk reakties van mensen die zeiden, luister eens, waar is dat vogeltje dat altijd op de doellat zit en waar is die dronken supporter en waar is die supporter die naar die mooie meid kijkt?"
Het is mogelijk dat juist die kleine dingetjes er omheen, die eigenlijk niets met het verhaal te maken hebben een belangrijk deel van het sukses van Appie Happie uitmaken: het geeft de verhalen een zekere speelsheid, het maakt het geheel veel levendiger.
Louter het verhaal sec, zonder een uitstapje ergens heen, kan natuurlijk een strip doodsaai maken.
"Ik denk wel 'ns, zou iemand dat nou wel zien, die kleine dingetjes? En dan geeft het mij een grote voldoening als ik de mensen hoor zeggen: we hebben ons rotgelachen om die grensrechter die altijd dat kleine flesje bij zich heeft en zich langs de lijn staat vol te gieten"

Meeste belangstelling voor Amerikaanse strips

Toen Dik Bruynesteyn in 1959 met strips begon kwam dat niet omdat hij zo gek was van strips. Hij is nooit een fervent striplezer geweest, vroeger niet en tegenwoordig ook niet, vooral omdat hij er nu geen tijd voor heeft. Als hij een royale bui heeft koopt hij er wel 'ns een paar, zoals een aantal ingebonden Robbedoezen, omdat er de serie "De negende kunst" in stond: "Dat was wel interessant. De meeste belangstelling heb ik voor de Amerikaanse strip; misschien is dat hierdoor te verklaren, dat ik, toen de oorlog uitbrak toen ik twaalf was, er wel zóveel

dik bruynesteyn: DE TELEVISIE IS MIJN GELUK GEWEEST...

van begreep dat ik wist dat die lui hier niet op bezoek waren. En je krijgt dan natuurlijk sympathie voor de andere kant, voor de Amerikanen. Die komen dan als bevrijders, die help je dan in Duitsland door een soort tolkje voor ze te zijn, daarna ga je twee jaar naar Australië, kortom, in de jaren waarin de mens zich een beetje ontwikkelt zal ik maar zeggen, ben ik in het Engels taalgebied groot geworden. Waar nog bijkomt dat de Engelse taal gemáákt is voor de strip, net zoals hij gemaakt is voor zangers; ieder woord rijmt op ieder ander woord".

Tot slot nog even over de belangstelling voor strips, die de laatste jaren duidelijk is toegenomen. Hierover heeft Dik Bruynesteyn een tamelijk uitgesproken mening: "De strips in het algemeen, daar heb ik wel een idee over, ja. Ik denk dat een hoop mensen dat niet met me eens zullen zijn. In de wereld waarin je zit voor dat televisiescherm, daar zie je knapen in stalen gevaartes stappen en die zijn na verloop van zoveel dagen op de maan, je ziet vliegtuigen de lucht in gaan met 120 of 240 mensen aan boord, je hoort over harttransplantaties, kortom, er gebeurt zóveel waar we met ons petje niet bij kunnen - ook al doet 80% of ze het wèl begrijpen, want als er ooit een volk van snobs geweest is zitten wíj er tussen -, je kunt gewoonweg niet meer begrijpen wat er om je heen gebeurt. Zoals waarom ik geen politieke tekenaar wilde worden, dat was omdat ik geloof dat zelfs mijn hoofdredakteur op het gebied van de wereldpolitiek niet meer weet wat er gebeurt.

Men weet gewoon niet meer wat er aan de hand is in politiek, wetenschap, eigenlijk in alles. Maar je moet toch wèl je ontspanning hebben en dan kan je wel zeggen ik ga biljarten of ik ga naar de vrouwtjes, maar veel mensen zullen dan ook hun amusement gaan vinden in de wereld die ze wèl begrijpen en dat zullen dan vaak strips zijn; en dan geloof ik dat avonturenstrips sukses hebben omdat er in deze wereld gebrek is aan romantiek, de romantiek gaat weg uit dit leven, en dat vinden ze misschien terug in die strips; en in de humorstrips vinden ze natuurlijk vrolijk amusement, ze moeten toch ook 'ns 'n keer kunnen lachen, de wereld wordt er niet lolliger op, zet dat scherm maar aan en je ziet de lijken weer in de rivier drijven. En van mijn eigen strip kan ik zeggen dat ik het te danken heb aan de uitvinding van de televisie, die de sport in de huiskamers heeft gebracht waar vroeger de sport niet was en daar kan ik op inhaken. Van 1953, toen ik professioneel sporttekenaar ben geworden, tot zo in 1960 was voetballen iets voor een bepaald publiek, men stond er boven; maar door die televisie en de Europacup kijken tegenwoordig onze schoonmoeders ook, iedereen weet nu wie Johan Cruyff en Piet Keizer zijn. En dat is voor een groot deel mijn geluk geweest".

Een greep uit onze voorraad:

PANDA

SUSKE EN WISKE:

— tientallen Vlaamse en Ned. albums van ƒ 4,— tot ƒ 7,—
— de koning drinkt, prinses Zagemeel, de zwarte madam, de lachende wolf tot ƒ 25,—
— de stalen bloempot, de mottenvanger ƒ 17,50
— de bronzen sleutel ƒ 75,—
— overige 'blauwe' albums tot ƒ 25,—
— Robbedoes op avontuur ƒ 65,—
— Robbedoes en Kwabbernoot ƒ 45,—
— Robbedoes-weekblad album 2 ƒ 110,—
— Kuifje-weekblad album 1 ƒ 140,—
— Kuifje-weekblad album 8 ƒ 75,—
— Tintin au Congo (zwart-wit) ƒ 110,—
— Kuifje's chromo-album La Marine II kompleet met chromo's ƒ 50,—
— alle Blondie en Blinkie's ƒ 10,—
— Christoffel Columbus ƒ 25,—
— Jong Europa: 1, 2, 3, 4, 5 enz.
— Jerry Spring 1 ƒ 15,—
— Diverse Jerry Spring, Timoers, Jan Kordaat ƒ 5,—
— Buck Danny in Korea ƒ 50,—
— De onbemande vliegtuigen ƒ 60,—
— Karamel en Romulus ƒ 110,—
— Karamel en Romulus (zonder titelbladen) ƒ 60,—
— Corentin I ƒ 80,—
— Chick Bill: Alarm in Marraccas (in nieuwstaat) ƒ 30,—
— Godfried van Bouillon ƒ 40,—
— Kappie in de wildwest (pocket) ƒ 1,—
— Vlaamse Eric de Noorman, vanaf ƒ 3,—
— Don Bosco (eerste uitvoering) ƒ 60,—
— Tom Poes en de watergeest (boek) ƒ 25,—
— Kopieën Tom Poes uit Pum Pum
— Tom Poes uit Donald Duck

Tom Poes-weekblad, Bravo, Wrill, KZV, Kuifje, Robbedoes, Donald Duck, Pep, Ketelbinkiekrant enz.
Eerste drukken van Alex, Blake en Mortimer en nog ontzettend veel meer.
Stripschapleden 10 % korting.

Stripantiquariaat Panda, Frederikstr. 151, 's-Gravenhage 2005

Tel. (070) 11 13 75; geopend van 12 tot 2 en van 4 tot 6, 's zaterdags van 10 tot 6.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Na een korte overgangsperiode heeft Cor Nijmeijer per 1 januari j.l. het penningmeesterschap overgedragen aan Frank Hoogkamer, om zich vanaf die datum geheel met de voorzitterswerkzaamheden te kunnen bezighouden. Een en ander krachtens besluit van de ledenvergadering van Het Stripschap op 6 november 1971.
De samenstelling van het bestuur is nu als volgt:
Cor Nijmeijer, voorzitter, Speenkruidstraat 125, Assen (05920)10853
Rolf van de Kamer, secretaris, Treilerhof 23, Amsterdam-N (020)266904
Frank Hoogkamer, penningmeester, Hoogoord 190, Amsterdam-Bijlmermeer (020)960230
Kees Helderman, bestuurslid algemeen, Zocherstraat 60''', Amsterdam (020)168214
Het gironummer van de penningmeester blijft 1513000, nu dus te Amsterdam. Het blijkt dat veel leden nogal moeite hebben met de nieuwe betalingsregeling. Deze is als volgt: Contributie Stripschap ƒ 10, -, over te maken op giro 1513000, t.n.v. Penningmeester Het Stripschap, Amsterdam. Abonnement Stripschrift voor leden (gereduceerde prijs) ƒ 15, - over te maken op giro 226312 t.n.v. Levisson MPS Rijswijk zh, vermelden abonnement Stripschrift 1972.
Wanneer nu de leden, die hun lidmaatschap niet hebben opgezegd, maar nog verzuimden hun contributie te betalen, dit bedrag even overmaken, kunnen wij de stripmaatschapkaarten 1972 versturen.

NIEUWE LEDENKORTINGEN
Zojuist ontvingen wij uit Portugal een boekje met 120 SIMPELMAN-afleveringen (door Wim van Wieringen). Het boekje kost ƒ 2, 65, voor niet-leden ƒ 2, 95.
De BOMMELBIBLIOGRAFIE van Henk Mondria voor leden gereduceerde prijs ƒ 3, 95.
Verder hebben we nog TOM POES Discoboeken voor ƒ 8, 95 en enkele stempeldozen (A en B) met TOONDERstempels voor ƒ 12, 50 elk. Alle prijzen inclusief verzendkosten. Bestellingen t.n.v. Penningmeester Het Stripschap, giro 1513000, Amsterdam.

I. ONTSTAANSGESCHIEDENIS
Het allereerste initiatief dat tenslotte zou leiden tot de oprichting van het Stripdocumentatiecentrum Ned. wordt gevonden in een brief die gedateerd is 23 december 1969.
In deze brief zoekt Drs. A.R.A. Croiset van Uchelen van de Universiteits-Bibliotheek van Amsterdam contact met Het Stripschap om eens van gedachten te wisselen over het aanleggen van een verantwoorde stripkollektie. Nu was het toenmalige bestuur van het Stripschap reeds langere tijd bezig de mogelijkheden te onderzoeken om te komen tot de oprichting van een stripdocumentatiecentrum.
Er was al een begin van een poging in die richting geweest. Gebrek aan geschikte ruimte, aan voldoende mankracht en vooral aan geld waren echter de oorzaken dat hiervoor nog geen bevredigende oplossing gevonden had kunnen worden.
Het hoeft derhalve geen betoog dat het initiatief van de heer Van Uchelen niet alleen een willig maar zelfs een begerig oor vond bij het Stripschapbestuur.
Na diverse besprekingen, waarbij nog -uiteindelijk vergeefse- pogingen in het het werk worden gesteld om andere instanties zoals het Instituut voor Perswetenschappen, het Instituut voor Massapsychologie en het Instituut voor Neerlandistiek bij de oprichting van het stripdocumentatiecentrum te betrekken, wordt medio 1970 besloten van start te gaan. Vanaf 1 juli om precies te zijn komt de heer Richard voor een ½ dag in de week hier een begin mee maken.
Voorzitter van Het Stripschap Hans Frankfurther verschaft het prille documentatiecentrum al direct voor maanden arbeid door met enige dozen vol knipsels over strips aan te komen zetten uit zijn privé-verzameling die hij in de loop der jaren zelf had geknipt of via knipselbureaus had verworven, en loopt dynamisch als een draaiende motor, alweer met verdergaande ideeën rond aangaande het documentatiecentrum en de doelstellingen.
Voorlopig blijft echter de taak van de heer Richard beperkt tot het toegankelijk maken van dit knipselmateriaal, wat inhoudt het te inventariseren, te beschrijven, te catalogiseren en op te bergen volgens een chronologisch systeem, en, zo hij tegen zeldzaam stripmateriaal mocht aanlopen, dit voor het docum.centrum aan te schaffen.
Deze gelegenheden gaan zich weldra steeds vaker voordoen waardoor enerzijds weliswaar het toegankelijk maken van het knipselmateriaal (wat tenslotte niet wegloopt) in het gedrang dreigt te geraken, maar anderzijds toch ook weer diverse kansen om zeldzaam stripmateriaal te verwerven niet onbenut blijven (die wel weg kunnen lopen).
Vanaf 1 januari 1971 treedt de heer Richard in vaste dienst van de Universiteits-Bibliotheek en kan naast zijn hoofdwerkzaamheden daar 1 dag per week besteden aan het stripdocumentatiecentrum.
Als initiatiefnemer blijft Drs. Van Uchelen al die tijd in zijn functie van wetenschappelijk ambtenaar de supervisie over het SDCN behouden.

STRIPS OP DE FILM
Sedert heden is dan eindelijk onze officiele FILMOTHEEK gaan draaien. Dwz dat de drie films die in ons bezit zijn -stripschappers onder u hebben ze kunnen zien tijdens de verschillende stripdagen- beschikbaar zijn voor belangstellenden. Dat wordt allemaal geregeld door
C. Wauters, Jan Bernardusstraat 7', Amsterdam (020) 929904.
Het zijn drie 16 mm-films met geluid. De totale tijdsduur van de films is ongeveer anderhalf uur. Anderhalf uur kijkstripfilmgenotter van zeer zeldzame aard: bv Tom Poes & Ollie B. Bommel in 'The Monster of Loch Ness' en 'Floepedorus de Flessegeest' beide uit 1949, maar ook het amerikaanse tv-filmpje 'The Weather Crystal'. Van Dick Bos hebben we 'Inbraak', een 10 minuten durende film uit de oorlogsjaren met Maurice van Nieuwenhuizen in de hoofdrol, doch ook in de zgn. 'Mazimation' getekend op het doek.
Bel of schrijf de filmothekaris voor nadere inlichtingen.

the GREAT WALL of CHINA is in reality NOT GREAT, NOT a WALL and NOT even in CHINA, it is in the Bronx, where it is called THE TRIBOROUGH BRIDGE.

Deze opmerkelijke wetenswaardigheid, van de hand van Ernie Kovacs, komt uit - hoe kan het ook anders - MAD (Nr. 40, Juli 1958). Datzelfde MAD bestaat dit jaar twee decennia. Dat is èn een hele tijd èn een goede reden om het verschijnsel MAD eens nader te bekijken.
Daartoe vonden we Martin S.J.Coznowski, Dick Coznowski en Fred A. Coznowski bereid.

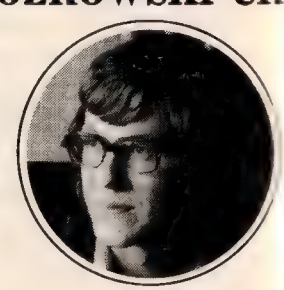

Zij deden dat met in de ene hand D. A. Latimer's artikel over Harvey Kurtzman, dat in U.S. The Paperback Magazine te vinden is, en de andere hand op de buik, teneinde de pijnlijk geworden spieren wat te masseren. Want er valt toch nog altijd een hele hoop te lachen in MAD.

Rond 1949 erft de (dan al) gezette William Gaines de uitgeverij Educational Comics van zijn vader en we kunnen niet anders zeggen dan dat hij er gelijk goed tegen aan gaat. De oude Gaines had heil en poen gezien in het opkopen en in boekvorm uitbrengen van al gepubliceerde dagstrips, als daar zijn: Dick Tracy, Terry and the Pirates en Prince Valiant. Latimer -en reken er op, dat we hem nog wel meer zullen citeren! - noemt hem om die reden de vroedvrouw van het koelste (the very coolest...) aller media: het comic book!
Met slechts een tiental titels in zijn fonds wist de oude Gaines een miljoenenpubliek te bereiken en te amuseren, want ze vlogen weg als broodjes of zoals Latimer het zegt:they sold like mad! Maar zover zijn we nog niet.
Hoe dan ook, de oude Gaines blies de laatste adem uit en zoonlief erfde de zaak en ging er, het is al eerder gezegd, hard tegenaan.
In weerwil van de heersende malaise in de comic-business maakte Gaines zich op een aantal revolutionaire ideeën op stripgebied te gaan realiseren. Maar hoe zat het precies? We laten D.A. Latimer aan het woord:

Tegen de tijd echter dat Bill Gaines het bedrijf erfde stonden de zaken er niet meer zo rooskleurig voor. Om te beginnen kun je maar net zó veel doen met het materiaal waar de comics zich mee bezighielden, voordat het je de strot uithing. Zo doorlopen comics fasen: het publiek raakt opeens verzadigd en BAM! komt de dag dat al je titels in de winkelrekken blijven liggen, onaangeraakt door mensenhanden, of zelfs maar door kinderen. Dit begon zich bij EC al in 1949 af te tekenen. Na tien jaar superhelden, blanke jungle godinnen, en dom-blondje-ontmoet-aankomend-journalist soort romatische komedies. De verkoopcijfers stonden in één klap in het rood. Iedere andere uitgever zou ter plaatse zijn halve staf hebben ontslagen, in de hoop de volgende tien jaar uit te zingen met drie romances en één oorlogstitel, maar niet Bill Gaines. 'Wij beginnen een NIEUWE TREND IN COMICS bij EC', zei hij tegen de industrie en zette zijn plannen uiteen om verse miljoenen te verdienen met een stroom van superrealistische titels waaronder Science Fiction, gothische gruwel, misdaad, oorlog en leerzame historische verhalen. Nu was dit alles niet nieuws in de comicwereld; grotere maatschappijen hadden het al eerder geprobeerd, maar steeds met de hierboven beschreven uitkomst. Wat hier aan de hand was, was: Bill Gaines bood aan de halsbanden los te maken! EC zou z'n creatieve mensen zover laten gaan als ze zelf wilden! Toen hij dit hoorde, dook Harvey Kurtzman op. Evenals Wallace Wood, Will Elder, Johnny Graig, Al Williamson, Frank Frazetta (vanuit Atlanta via Guam en de public relations-afdeling van Coca cola kwam Jack Davis) en Graham Ingles, Joe Orlando en Roy Krenkel....mijn God, het was Florence in de renaissance, Parijs in de negentiger jaren, de Dial Press Bookshop! (in Nederlandse termen: de Muiderkring, de Tachtigers en Cobra). En al deze knapen brachten hun ideeën me-

Een wat gehavende foto uit de goeie ouwe tijd van het matig renderende HUMBUG. De artistieke staf heeft zich op unieke wijze gegroepeerd met behulp van een groot aantal trapleertjes. Terwijl Harvey Kurtzman met ongekende profetiese blik zijn toekomstige hink-stap-sprong-carrière etaleert en Davis vermoeid een glas tilt, vinden we Willie Elder in een, ontegenzeggelijk psycho-analyties te verklaren, houding op de voorgrond van het tafereel.

opvattingen over de vormgeving van comics waar geen andere uitgever ooit over gepeinsd had om ze uit hen los te krijgen.

De naam Harvey Kurtzman is gevallen. En gezien het aantal andere namen, dat in direct verband met de zijne genoemd wordt, hebben we hier te maken met een niet mis te verstane figuur. Een VIP zogezegd! Goed, wie was Kurtzman?

In de jaren dat de jeugdige Gaines zijn wilde plannen liep uit te broeden en zijn dierbare vader nog in leven was leidde een nog jeugdiger persoon een arbeidszaam bestaan. Want Stan Lee -die bedoelen we- was in die dagen druk in de weer met de voorloper van de Marvel Comics: Timely Comics. Deze jongste hoofdredakteur ter wereld (17 jaartjes oud, meneer) gaf titels uit als Nellie The Nurse, Millie the Model en Tessie the Typist en niet te vergeten Captain America en Sub-Mariner. Het waren uitgaven van het melodramatische genre, dat het in die dagen van de Koude Oorlog uitmuntend deed. Maar tussen al het bedrijvige gedoe van Superhelden en heldinnen kon men bij tijd en wijle een paar pagina's van een geheel ander soort comic ontdekken, die onder de titel 'Hey, Look' de bijdrage vormden van een jong free-lancer: Harvey Kurtzman.

Maar wie is Kurtzman? Zelfs D.A. Latimer is daar niet helemaal uitgekomen:

Begrijpelijkerwijs is Kurtzman terughoudend met het onthullen van zijn levensloop aan de eerste de beste journalist. Je krijgt het wel in flarden te horen. Hij werd geboren in de Bronx (een volkswijk in New York) ergens tussen twee wereldoorlogen in, uit degelijke 'middle class' ouders. Hoo boy, om die Depressie jochies aan de praat te krijgen over hun jeugd is net zoiets als een bus Vim niet te laten schuimen en wel te laten krassen! Het moet iets te maken hebben gehad met de gezinswas die als grijs fluisterende dromen aan de spijlen van de brandtrappen te drogen hing...het lawaaierige trap-op-trap-af met bonkende voetstappen op de vloer om vier uur 's morgens.... en met de onuitwisbare reuk van kool en spruitjes die in het houtwerk van de vierde verdieping zat ingebakken en die in de herinnering óf pijnlijk mooi óf alleen maar pijnlijk is.

Ondanks dit alles gaat Kurtzman naar de High School of Music and Art samen met Willie Elder, die hij al van kindsbeen af kent en met wie hij zijn verdere leven zeer nauw zal blijven samenwerken. Samen doorliepen zij de High School en vervolgens de Cooper Union, (wat dat ook moge zijn). In ieder geval leerden zij daar Wallace Wood, Al Feldstein en Graham Ingles kennen. Dit vijftal zou later de kern vormen van de EC-Kurtzmanbemanning. Waarbij D.A. Latimer nog opmerkt: '...and thereby wreak an ineradicable alteration onto the chromosomes of American humour. Together, they rotted all our minds.'

De tweede wereldoorlog breekt in alle hevigheid uit en verplicht Kurtzman er toe dienst te nemen in de Navy. Tijdens één van zijn verloven tekent hij een strip voor Contact Comics, eigendom van Li'l Abner-tekenaar Al Capp, getiteld 'Black Venus'. Eveneens voor Capp produceerde Kurtzman maandelijks een aantal one-shots, waarin het ontbreken van de in die dagen erg gangbare patriotistiese propaganda al verademend werkt. Ook zijn tekenstijl begint zeer eigen karaktertrekken te vertonen. Maar over, zowel de one-shots als de tekenstijl laten we graag D.A. Latimer aan het woord:

Waarschijnlijk de beste was 'Genius', schetsen uit het leven van een klein jongetje, getekend met een soort abstracte, doortastende lijn, die Feiffer later zou vastleggen als de hoogste uitdrukking van bourgeois-neurose. Zeer uitgerekte figuren, met óf een absoluut minimum aan achtergrond details, óf (en dit is zéér Kurtzmanesque) zo'n warboel, zo'n absolute 'uitverkoop' van niet ter zake doende lege blikken, kluiven, achtergelaten rolschaatsen en snoepwikkels dat je je verstikt voelde in die eeuwigdurende, uitputtende gang van emotie, genaamd jeugd. Als je alleen maar stelt dat Kurtzman's lijn vloeiend en dynamisch is, mis je de boot. Het LEEFT! Als hij 'Genius' tekende TRILDE dat afschuwelijke jochie waarachtig op de pagina, alsof zijn Binnenste Boosheid werd blootgelegd in de beweging en energie van alles om hem heen.

Daarna volgden de 'Hey, Look'-pagina's voor Stan Lee's Timely Comics. D.A. Latimer:

Daarin had je altijd die twee kereltjes met een absolute afwezigheid aan achtergrond; daar scheen hij naar te streven -óf een stevig comic book-zwart, zwart zoals de ingewanden van een ijsbeer met die kleine witte vlekjes die je krijgt door de kwaliteit van het papier dat wordt gebruikt - een soort comic book-niets, waar zijn twee clowns doorgingen op hun weg naar de lezer. Zeer Zen, hai? Het was een vivisectie op humor, dat 'Hey, Look!', en een blootleggen van deszelfs beenderen...

Het is ook een speciaal soort humor, die Kurtzman bezigt. Of, wat beter is, Kurtzman pleegde vivisectie op de humor:

De grote knaap zit met z'n chick op het strand, (let op, daar komt ie), en nadat hij haar draagbare radio voor een picnic-mand heeft aangezien, eet hij 'm op, en beent mokkend weg, 'Smoke Gets In Your Eyes' uitzendend.

Als Kurtzman hoort van de vernieuwingsdrift van Gaines Junior en zich

Harvey Kurtzman

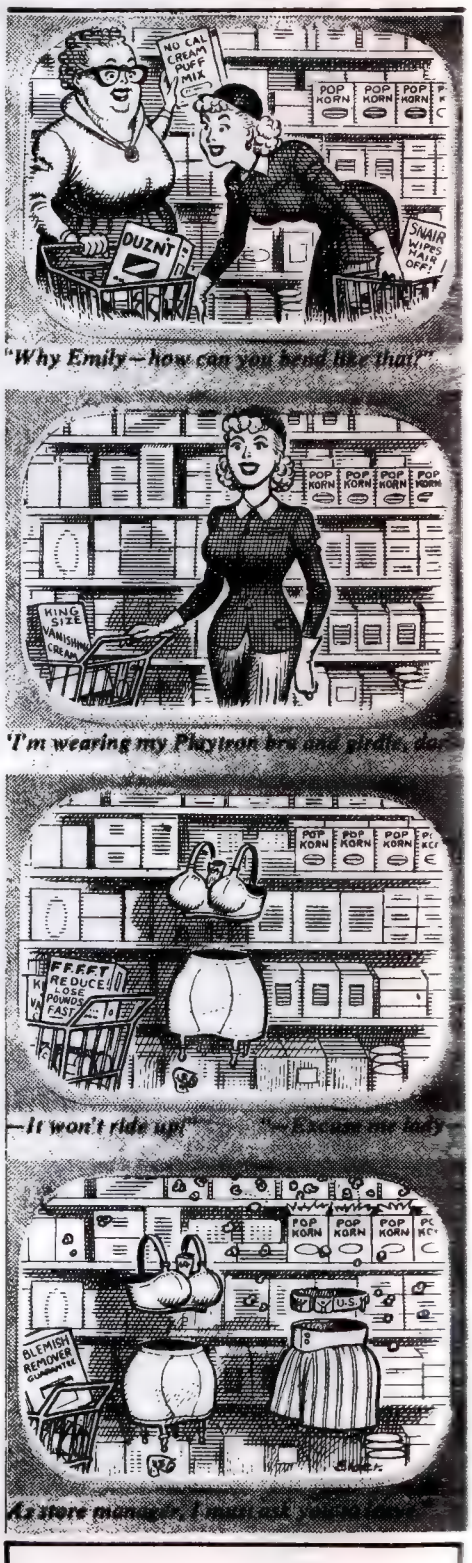
NO CAL CREAM PUFF MIX
POP KORN
DUZNT
SNAIR WIPES HAIR OFF!
"Why Emily—how can you bend like that!"
KING SIZE VANISHING CREAM
"I'm wearing my Playtron bra and girdle, dar
FFFFT REDUCE LOSE POUNDS FAST
—It won't ride up!"
"—Excuse me lady
BLEMISH REMOVER
As store manager, I must ask you to leave"

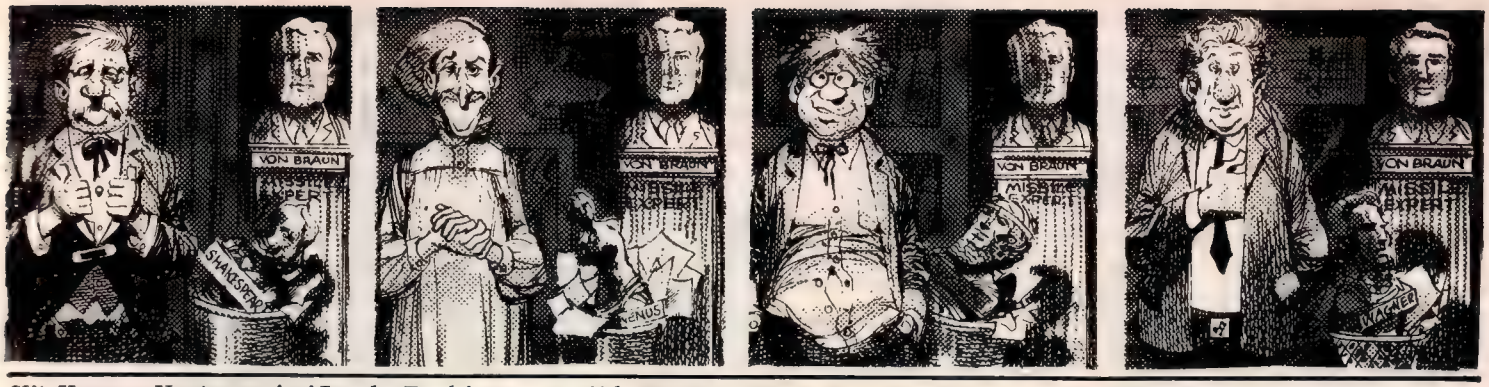

Uit Harvey Kurtzman's 'Jungle Book' namen wij het verhaal over 'The organization man in the grey flannel executive suit' (= de zakenman in het grijs gestreepte flanellen (Luns-)pak).
Het verhaal behandelt de menselijke kanten van het zakenleven. De boodschap: hoewel het zakenleven oppervlakkig gezien koud en rot lijkt, blijkt het, als men dieper graaft .....nou ja, als men dieper graaft blijkt het nog rotter- aldus Harvey Kurtzman.
Plaats van handeling is een van die communicatie-industrieën -in dit geval een uitgeverij- die zoals Kurtzman in zijn inleiding zegt, de grijze asfaltstrook langs de binnenstad van New York (Madison Avenue en omliggende straten) opfrist.
Niet zo'n uitgeverij 'waar Bette Davis lay-outs goedkeurt in een weelderig ingerichte dakwoning, maar een waar in hemdsmouwen hard gewerkt wordt aan het maken van die honderden gewone bladen die uw krantenkiosk overspoelen' Zo'n uitgeverij, 'vanwaar de pennen van de redakteuren, machtiger dan zwaarden, hun ideeën uitzenden om de aderen van een volk te doordringen en het denken van miljoenen mensen aan te tasten'.
In zo'n onderneming, om precies te zijn, de onderneming van de sluwe Lucifer Shlock (Shlock Publications Inc.) komt op zekere dag de jonge Goodman Beaver binnenvallen. Goodman Beaver, pas afgestudeerd, vol enthousiasme, idealen en morele overtuigingen, vol verlangen om nieuwe dingen te creëren, goede bladen die het leven van zijn medemensen zullen veraangenamen...

Here is a story of the human side of big business — its message... though the business world may look cold and rotten on the surface, underneath ...well underneath it's much rottener.

The Organization Man In The Grey Flannel Executive Suite

Krelm has done it again. ...First the railroads ...and now he's cornered the utilities.
Not to mention the hotels he's financing.
All the while I mortgaged property ...Krelm banked his capital.
All my investments are gone except Baltic Avenue. I'm ruined!
L-let me have credit, Krelm. Soon I'll pass 'GO' and collect $200.
I've got to take my Monopoly set home or my Mother will kill me.

bij de EC-baas meldt, heeft inmiddels een beminnelijk jongmens uit het zuidelijke Georgia zich gevoegd bij het groepje tekenaars. Het is Jack Davis, een virtuoos, die zich tevens tekenaar noemt.
Een waanzinnige tijd breekt nu aan. Van het ene moment op het andere is uitgever Gaines omgeven door een groep overenthousiaste, gillende en schreeuwende, zich voor de tijd zeker als weirdos gedragende, tekenaars, die ieder, nu ze van Gaines de kans krijgen, een aantal kanten (volgens D.A. Latimer in totaal precies 360 kanten) opwillen. Het is mede dankzij de assistentie van Al Feldstein, dat de toestand onder controle blijft. En dat is maar goed ook, want er is heel wat werk te verrichten. Om maar eens een paar titels te noemen: WEIRD SCIENCE FANTASY (science fiction), CRIME SUSPENSTORIES (misdaad- en gruwelverhalen), VALOR (historiese verhalen), ACES HIGH (vliegavonturen uit de eerste wereldoorlog), PSYCHOANALYSIS (case-histories in stripvorm, eerlijk waar!), PIRACY (piraten en zo), TALES OF THE INCREDIBLE (Ronald Dahl-achtige verhalen), TWO-FISTED TALES (oorlogsverhalen), FRONTLINE COMBATS (dito), TALES FROM THE CRYPT (gruwelverhalen), THE HAUNT OF THE FEAR (dito), SHOCK SUSPENSTORIES (misdaad en gruwel).
Bij dit alles bleef Kurtzman motor en spil. De meeste ideeën waren van hem. De tekenaars werkten op basis van bijzonder uitgewerkte lay-outs, die Kurtzman -zelf een uiterst bekwaam tekenaar- hen als scripts gaf. Het feit, dat de instellingen, die Elder, Wood, Davis, Frazetta en al die anderen gebruikten, bijzonder veel overeenkomsten met elkaar vertonen, wijst al heel duidelijk in die richting.
Dat Harvey Kurtzman zeer betrokken was bij de hele gang van zaken blijkt uit het volgende verhaal van D.A. Latimer:

Hij werd zelfs de ster van een verhaal in Tales from the Crypt, december 1953: 'Undertaking Pallor', getekend door Jack Davis. Het is onmiskenbaar Kurtzman die we hier zien, een doortrapte begrafenisondernemer Averill Esprock-Kurtzman, zestig jaar, kromgetrokken en geroosterd door een boosaardigheid die voortspruit uit een leven lang omspringen met lijken. Wat een milde, rustige, vriendelijke, zuidelijke jongen was Jack Davis bij EC, en toch peurde hij uit Kurtzman's in het algemeen bezeten maar beminnelijk voorkomen dit grijnzende, kleinzielige sadisme dat je met zijn kracht de adem beneemt. Het moet iets zijn dat Kurtzman en u en ik en Davis allemaal in ons hebben en alleen in die kleine onbewaakte ogenblikken van ons leven onthullen! Als je kijkt naar de manier waarop Davis het eruit haalt dan moet je het die jongen nageven, hij is een geboren kunstenaar.

dick over davis:

Een lange, wat slome en fors gebouwde figuur met een bolrond gezicht. Het hoofd bedekt met kort gesneden, grijs haar in een coupe, die in de jaren vijftig opgang maakte bij moderne jazzmusici. Verder gekleed zoals een Amerikaan gekleed hoort te gaan. Lichtgetint jasje, ruim vallende broek, iets donkerder van kleur, dan het jasje, daaronder stevige schoenen met dikke zool en onder het jasje een shirt, dat waarschijnlijk van die wijde korte mouwen heeft en dat je altijd ziet hangen over de tors van de 'silent majority' bij reportages van rellen in het zuiden van de Verenigde Staten.
Dat is 'm dan, Jack Davis, één van 's werelds grootste comic-tekenaars, met vele MAD-collega's even uitblazend in Nederland na een 'doing Europe' tripje en zojuist aangekomen uit Moskou. Een avondje eten, drinken, praten en aangegaapt worden in kasteel 'het Muiderslot'. Merkwaardig, die ontmoeting met Davis. Jarenlang heb je zijn werk bekeken, bewonderd, uitgeplozen, iedere lijn ervan bestudeerd en nu zit het genie dan tegenover je. Een wat moede man, van zo te zien een jaar of vijftig. Vreemde sensatie. Je voelt weinig. Eigenlijk, maar dat durf je jezelf nog niet te bekennen, helemaal niks. Zo vertrouwd als je met zijn werk bent, zo vreemd is die man voor je. Dat het Jack Davis is, staat als een paal boven water. Mocht je twijfelen, een zorgzame hand heeft een klein naamplaatje op zijn revers gespijkerd, om te voorkomen, dat de bezoeker de verkeerde aap uit het dierenpark zou aanstaren. Smakeloze gewoonte, die naamplaatjes, denk je nog. Je mist bijna het brievenbusje eronder. Jack Davis, er zijn maar weinig tekenaars, die je zo bewondert, die zo belangrijk voor je eigen ontwikkeling en werk geweest zijn en het doet je nauwelijks iets. Maar alle mensen, wat had je dan verwacht? Een duidelijke artist, een soort kruising tussen van Gogh en Toulouse-Lautrec? Waanzin. Je weet al jaren van foto's, dat die Amerikaanse tekenaars er uitzien als karikaturen van boekhouders. En wat dat betreft zie je hier precies, wat je had kunnen verwachten: de karikatuur van een boekhouder, aan zijn intonatie te horen uit het zuiden van de States. En dat klopt. Daar komt hij vandaan, vertelt hij, met een aarzelende, wat slome stem in een donkerbruin Pogo-dialekt. In het ronde gezicht twee onzekere, verlegen ogen, die de 'ik weet met mijn figuur geen raad'-indruk nog

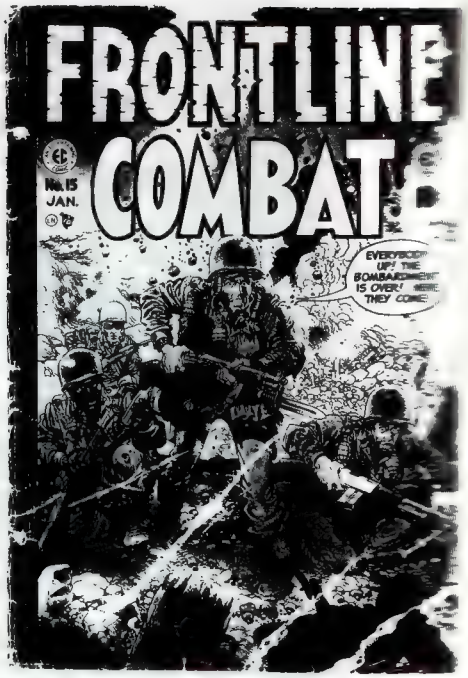

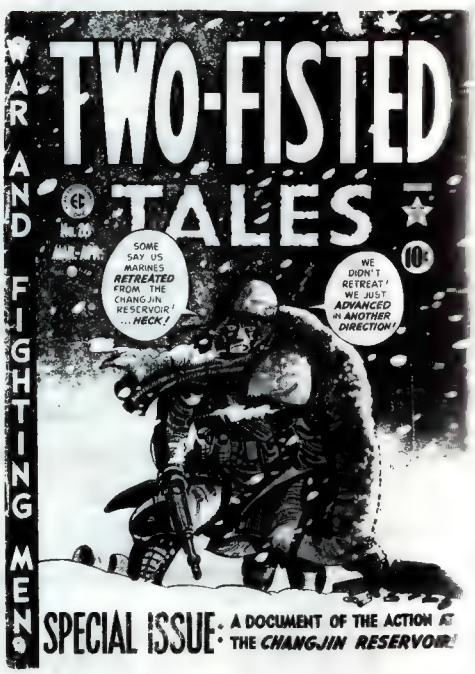
TWO-FISTED TALES
No. 40
SOME SAY US MARINES RETREATED FROM THE CHANGJIN RESERVOIR! ...HECK!
WE DIDN'T RETREAT! WE JUST ADVANCED IN ANOTHER DIRECTION!
WAR AND FIGHTING MEN
SPECIAL ISSUE: A DOCUMENT OF THE ACTION AT THE CHANGJIN RESERVOIR

THE THING FROM SPACE...and "you know who" gets killed.

There's no hurry investigating the object, professor!
We'll wait till morning. You'll stand guard, won't you officer? If anything strange happens, call me at once!
What could happen!

Pag 16 boven: De heer Kurtzman geniet van een pijpje schuimige herenbaai; daaronder: Eén der welbekende afzijkers ten aanzien van het TV-reklamewezen. (HUMBUG, mei 1958).
Pag 17: De grote Spoetnik-angst in de Verenigde Staten leidde tot een evenredige bewondering voor ex-Nazimedewerker Von Braun. Met alle gevolgen van dien. (HUMBUG, mei 1958)
Pag 18: Een kleine greep uit de titels van EC. De cover van Two-Fisted Tales is van Kurtzman. Wallace Wood ontfermde zich over Frontline Combat.
Pag 19: Een stijlvoorbeeld van Davis' werk. Uit de onvergetelijke..... and 'you know who' gets killed-serie. (HUMBUG digest, 1957)

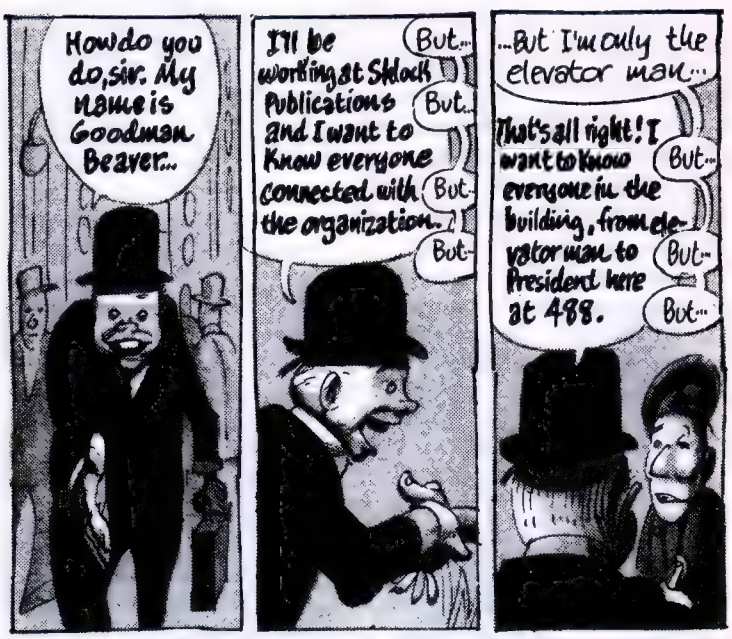
How do you do, sir. My name is Goodman Beaver...
I'll be working at Shlock Publications and I want to know everyone connected with the organization.
But...
But...
But...
But...
...But I'm only the elevator man...
That's all right! I want to know everyone in the building, from elevator man to President here at 488.
But...
But...

THE ORGANIZATION MAN IN THE GREY FLANNEL EXECUTIVE SUITE

The grey-flannel belt stretching along New York's midtown Madison Avenue area is colored by a family of communication industries, not the least of which is magazine publishing...Not the kind where Bette Davis okays layouts in a picture-windowed penthouse, but the shirt-sleeve publishing of the hundreds of commonplace titles that inundate your news-stands.

Here, executives wielding pens mightier than swords send ideas coursing through the veins of a nation, and affecting the thinking of millions.

And here, important decisions are made. Vital magazine trends are established ...a new pocket-sized crossword-puzzle book...a new horror-monster book fad...

These and other essential products of the magazine press are published more often than not as part of a string of publications by a single corporation or corporate group.

One of the larger of these groups was Shlock Publications Inc., million-dollar empire of crafty Lucifer Shlock, publisher and president of the board... with over 100 titles, to say nothing of side properties in advertising, distribution and printing.

Into this milieu bounded young Goodman Beaver... fresh and eager from a college Executive's School... full of intellect, ideals, and moral convictions, with a burning enthusiasm to create new things...good things for better living for his fellow man.

This idiot comes bounding in...and the following is the trouble he caused...

...But this is only 484. 488 is two buildings down.
Well... ha! I'll want to know everyone on the block!
Ah! Here it is... Shlock Publications Inc.! ...Confidence, Goodman! Don't be nervous. Look casual! Get off your knees...
SHLOCK

En dan nog iets over de inhoud van het verhaal:

Het zit zo: Esprock-Kurtzman, de begrafenisondernemer, heeft een lopende 'deal' met Mort Grundy, de wijkapotheker. Wanneer een van de rijkere buurtbewoners ziek wordt, voegt Grundy wat vergif toe aan zijn medicijn; Esprock bedingt een exorbitant hoge prijs voor de begrafenis, en het verschil delen ze. Weinig echter vermoeden zij dat een groepje kinderen de gewoonte heeft om Esprock vanachter zijn uitvaartbedrijfje te bespioneren, en dit levert ons enige van de rijpste EC-dialogen op: 'Hij trekt de KLEREN uit! Nu scherpt'ie z'n ontleedmes! UGH! Hij snijdt door Mr.Graves' HUID aan de zijkant van z'n NEK!....steekt 'n NAALD met 'n BUISJE in de snee die'ie gemaakt heeft in Mr.Graves' hals! Hij zet 'n soort van motor aan! Hij gaat 't BLOED eruit pompen, DAT gaat 'ie doen! GHAAA....Sjonge! We zouden de jongens uit de buurt TOEGANGSPRIJZEN kunnen laten betalen om DIT te zien!' (Jongen gaat net buiten beeld af met oorverdovende kotsgeluiden).

In 1951 begint Kurtzman, nu voornamelijk bijgestaan door John Severin en Jack Davis aan de genoemde Two-Fisted Tales, rechtlijnige oorlogsstrips. waarin hij experimenteert met filmeffecten; inrijders, pans, overvloeiers, blackouts en bleeds.
Het wordt een kassucces.

Overigens draagt hij binnen het kader van de oorlogsstrip, een nieuwe richting aan. Zijn kritiese instelling ten aanzien van de oorlogsstrips, die er op dat moment in de States gefabriekt worden, blijkt bijvoorbeeld al uit de woorden, die journalist John Benson uit zijn mond optekende: 'Ik voelde er niets voor om de oorlog mooier te maken, dan ze was. Terwijl al het spul, dat om je heen gemaakt werd er juist op gericht was om de oorlog romanties te maken. Amerikaanse soldaten, die gele-mannetjes-met-paardetanden afmaken, verschrikkelijk! Die kerels, die de kindertjes volstopten met rotzooi over soldaten, die zich voornamelijk onledig houden met het afmaken van gele-mannetjes-met-paardetanden met de kolf van hun geweer. Ik vind, dat is verschrikkelijk. Inderdaad, er woedde op dat moment een oorlog in Korea. En, nogmaals inderdaad, die kritiese houding kwam in het uiteindelijk resultaat ook wel over. D.A. Latimer stelt het aldus:

Nee. Kurtzman's oorlogscomics waren bepaald niet het gebruikelijke doorsnee moord- en doodslagwerk. Ieder verhaal op zich had de neiging je AF TE ZEIKEN, in plaats van je op een drafje naar het dichtstbijzijnde recruteringsbureau te doen hollen. In één nummer van Two-fisted Tales zulke uiteenlopende onderwerpen als een middeleeuws strijdgericht en een luchtgevecht tussen een Spad en een Fokker tonend,

dick over davis:

accentueren.
Uit wat hij vertelt over zijn prille jeugd rijst het beeld op van een blozende, gezonde boerenjongen, afkomstig, als ik het goed heb begrepen, uit een dorpje waarmee vergeleken Staphorst een grote stad is. Dat lijkt me enigszins overdreven, want hij vertelt ook over zijn collegejaren ter plaatse, dus het zal op z'n minst wel een stadje geweest zijn.
En wat is klein in de ogen van een Amerikaan?
Ook die jeugdjaren zijn niet, wat je bekend is van de levensloop van de gemiddelde zeer begaafde. High School vlot doorlopen, nergens afgegooid, geen spoor van drank, sigaretten of vrouwen. Wel veel sport, vnl. baseball en basketball. Zelfs nog een aanbieding voor profbaseball. Ga er maar aanstaan.
Wat beweegt zo'n man dan om te gaan tekenen? Een vak waarvan je rugpijn krijgt van het zitten. Een vaag schouderophalen. Hij tekende graag, toch maar liever dan voetballen. Dus vond hij zichzelf ineens terug op een akademie voor beeldende kunsten. De neurose, die meestal de oorzaak is van dit soort plotselinge omwentelingen blijft in het duister gehuld. Jammer, maar waarom zou de man tegenover een stelletje volledig onbekenden ineens zijn hele gevoelsleven op tafel leggen, hoe interessant dat dan ook zijn moge. Hoe dan ook, deze akademie maakte hij eveneens zonder haperen af.
Zo'n gedegen akademische opleiding heeft hij trouwens gemeen met vrijwel alle Amerikaanse comic-tekenaars. Ze beheersen perfekt alle technieken en ze hebben een uitgebreide kennis van anatomie, waarvan ze in hun werk fraai gebruik maken. Sommigen zelfs misbruik (Hogarth, Frazetta), maar dat is een persoonlijke mening. Davis is duidelijk trots op die opleiding. Hij vindt die absoluut onmisbaar. Terwijl hij in het begin van het gesprek wat terughoudend was, begint hij op te leven, nu hij merkt, dat zijn gesprekspartners ook tekenaars zijn. Sommige opmerkingen over technische zaken, vragen over pen- en penseeltechniek schijnen hem door een zekere deskundigheid te verrassen, alsof men hem zelden of nooit naar die dingen vraagt. Hij acteert dit niet. Het doet hem zichtbaar genoegen. Complimenteuze opmerkingen over zijn werk wijst hij niet met echte of valse bescheidenheid af. Integendeel, hij accepteert ze glunderend, zonder overigens de indruk te wekken zichzelf

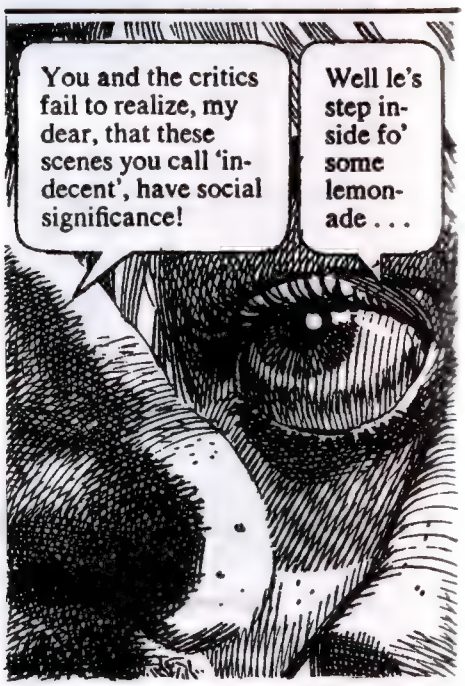
You and the critics fail to realize, my dear, that these scenes you call 'indecent', have social significance!
Well le's step inside fo' some lemonade . . .

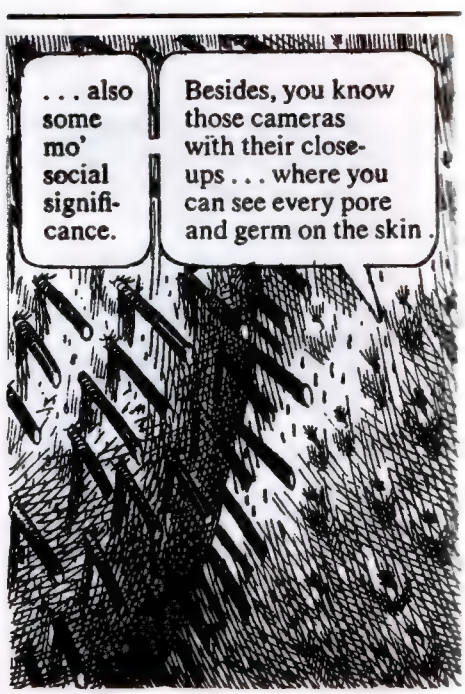
. . . also some mo' social significance.
Besides, you know those cameras with their close-ups . . . where you can see every pore and germ on the skin.

I hear you been settin' here looking for trouble and yellin', "Earp! Earp! Earp!" Well I'm Wyatt Earp, cowboy. Now what is it you want?
You got me wrong, Marshall. I wasn't yelling "Earp!" I was yelling "Urp!"
It's this seltzer I been drinking!
FIZZ WATER
TURNING COLD WITH JINS 1/24 A POINT

Pag 20: Een korte sequence uit Doll-Baby (Babydoll, uiteraard) als voorbeeldje van filmiese invloed. Deze keer weer van de hand van Jack Davis, (HUMBUGdigest, 1957)
Pag 21: We blijven gek van Davis: een prachtige openingsplaat bij westernparodie O. K. Corral. (HUMBUGdigest, 1957)

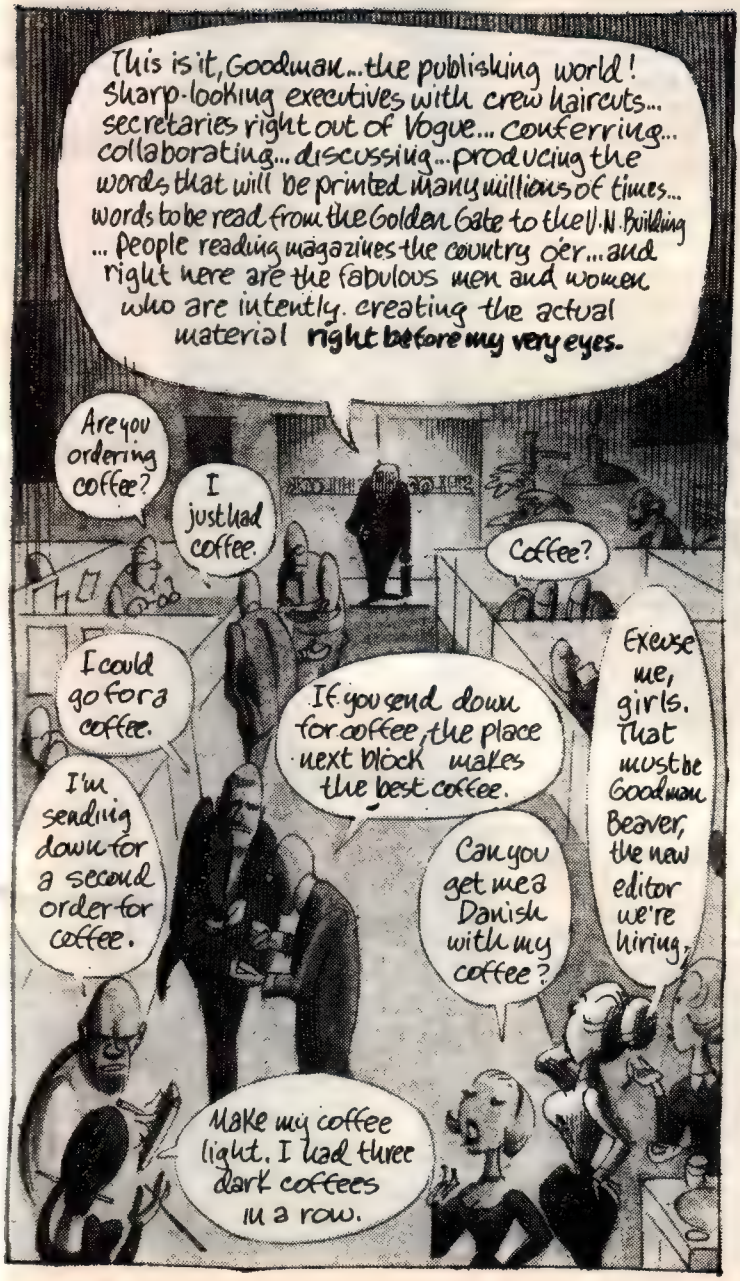
This is it, Goodman... the publishing world! Sharp-looking executives with crew haircuts... secretaries right out of Vogue... conferring... collaborating... discussing... producing the words that will be printed many millions of times... words to be read from the Golden Gate to the U.N. Building ... people reading magazines the country o'er... and right here are the fabulous men and women who are intently creating the actual material right before my very eyes.
Are you ordering coffee?
I just had coffee.
Coffee?
I could go for a coffee.
If you send down for coffee, the place next block makes the best coffee.
Excuse me, girls. That must be Goodman Beaver, the new editor we're hiring.
I'm sending down for a second order for coffee.
Can you get me a Danish with my coffee?
Make my coffee light. I had three dark coffees in a row.

Oh no.. This is your office. You'll share it with another editor, Mr. Eolith.
Share this crowded office? Come on, Mike Lowey! Get him outta here!
I understand your consternation, sir...

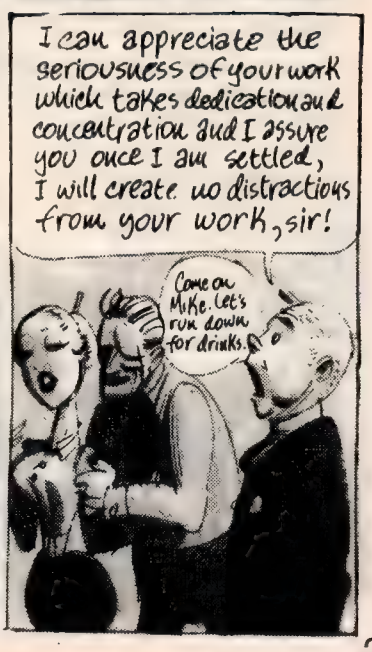
I can appreciate the seriousness of your work which takes dedication and concentration and I assure you once I am settled, I will create no distractions from your work, sir!
Come on Mike. Let's run down for drinks.

kon hij je laten zien hoe twee mannen, gescheiden door negenhonderd jaar, stierven en twee andere mannen moordenaars werden in een en dezelfde uitzichtloze krankzinnigheid, genaamd oorlog. Er ging een hoop werk zitten in het schrijven en documentatie zoeken voor twee comic books (Kurtzman's details waren waarheidsgetrouw vanaf en tot en met de linker aileron van een MIG-115) en het betekende waarschijnlijk zelfmoord voor hem om nog een derde comic op zich te nemen in 1952. Maar hij begon aan MAD. Agge-maar-leut-het.....Om precies te zijn belandde hij in het ziekenhuis met geelzucht. Met zeer veel tegenzin gaf hij de twee oorlogstitels over aan zijn assistenten, maar stond erop de eerste paar nummers van MAD vanuit zijn bed te maken.

De stap, die Kurtzman en zijn gang maakte van de superrealistiese verhaalmakerij (van zeer hoog niveau, vergeet dat niet) naar het hoogst opmerkelijk soort humor, dat MAD is, was niet gering. Net zo min als de soort humor zelf, altijd weer overgoten met altijd weer die jeugdpuisterige HBS-ers lol. D.A. Latimer typeert die humor met de term 'chicken-fat'. Was de overgang voor Kurtzman al groot, in het verleden had hij zich al beziggehouden met fun. Zie 'Hey, Look' en 'Genius'. Voor de tekenaars, die zich met het MAD-projekt gingen bezighouden, moet de overgang nog drastieser geweest zijn. De eisen, die aan hun werk gesteld werden, waren heel erg cartoony vergeleken met het realisme, waarmee ze zich tot op dat ogenblik hadden beziggehouden. Vooral Elder en Davis slaagden volkomen. Juist het feit dat ze zich zo intensief hadden beziggehouden met realisme zorgde ervoor, dat hun satiriese werk net een authentieke draai meekreeg. Een man als Severin haalde dat bijvoorbeeld niet en bleef altijd een wat gefrustreerde realist.
Maar al met al hadden de heren een formule ineengezet, waarmee ze de -voornamelijk amerikaanse- samenleving te lijf konden. D.A. Latimer:

Alles wat MAD inging kwam eruit doortrokken met 'chicken-fat'. Voorbeeld: Televisieprogramma's, radio series, romans, gewone comic strips, films, tijdschriften reclame, zelfs senator Joe McCarthy en de Daily News: Je zou dan denken dat tenminste Lewis Carroll immuun zou zijn voor chicken-fat satire? Hoo-hah! Kejje net denken! Kijk eens even naar Jack Davis' witte konijn, een Zoef-Zoef Bugs Bunny temidden van de klassieke Tenniel-figuren, die Alice de tekst voorleest van het gedicht 'Jabberwocky' '...Is dát een gedicht?' zei Alice. 'Dat is volgens u, zogezegd, een gedicht dat verondersteld wordt de eeuwen te trotseren? Is het leerzaam? Is het opvoedend? Zal het verkopen?

Oordeel zelf. In ieder geval bleek het een succes. Vergelijkbaar met de

dick over davis:

even goed te vinden als wij hem. Tijdens het hele gesprek blijft hij een wat vermoeide indruk maken. wat niet alleen lijkt te komen door de uitputtende Europese reis. Hij schijnt soms, als hij over zijn werk praat, tekenmoe te zijn. Een beetje verbitterd ook. Het is misschien overdreven te zeggen, dat hij zich miskend voelt. Toch zit dat enigszins achter alles, wat hij zegt. Het komt er niet met zo veel woorden uit, maar de enorme rij epigonen, soms regelrechte jatters zit hem toch wel dwars. Als de naam van een andere grote tekenaar valt, Mort Drucker, kan hij zich niet weerhouden te zeggen, dat alles toch bij hem, Jack Davis, vandaan komt. Iets dat volkomen waar is, overigens. Drucker heeft na die invloed wel een volledig eigen stijl ontwikkeld, maar ook hier was Davis de springplank. En het succes dat Drucker nu heeft, waardoor Davis zeker in de latere MAD's wat naar de achtergrond gedrongen is, doet hem kennelijk meer pijn dan hij aan ons kwijt wil.
Over de verdiensten in Amerika laat hij zich wat schamper uit. Ze zijn niet slecht, maar in verhouding tot het werk, dat je ervoor moet doen te laag. Het komt erop neer, dat je produktie zeer hoog moet zijn om ervan te kunnen leven, hetgeen de kwaliteit niet ten goede komt. Bepaalde, door mij zeer bewonderde pockets als "MAD looks back at old movies 1 en 2' schuift hij minachtend terzijde als zijnde slecht en haastig maakwerk. Hij meent dat duidelijk, wat enigszins verwarrend werkt, als je weet, dat duizenden tekenaars de hemel zouden danken, wanneer ze in staat waren zulk 'slecht' maakwerk af te leveren. Volgens Davis is de enige, die werkelijk goudgeld verdient, Don Martin, wiens werkjes als hot-dogs over de toonbank gaan. Toch even vragen wat Davis nou voor één pocket-pagina vangt. Dat komt neer op zo'n 150 dollar. Zelfs als we ervan uitgaan, dat in Amerika een dollar ongeveer de waarde heeft van een gulden hier, maakt een snelle berekening ons duidelijk, dat 150 dollar meer dan middelmatig betaald is. Hoe dan ook, een feit is, dat Davis' produktie één van de grootste mij bekend is. Aangezien niemand, ook Davis niet, zóveel voor zijn plezier werkt, zullen de verhoudingen in Amerika wel iets anders liggen dan hier. Of zou hij een 'big spender' zijn? Niets duidt daarop. Schroom weerhoudt mij ervan dit te vragen. Wel verdraaid, bewonderen wij die man of niet?

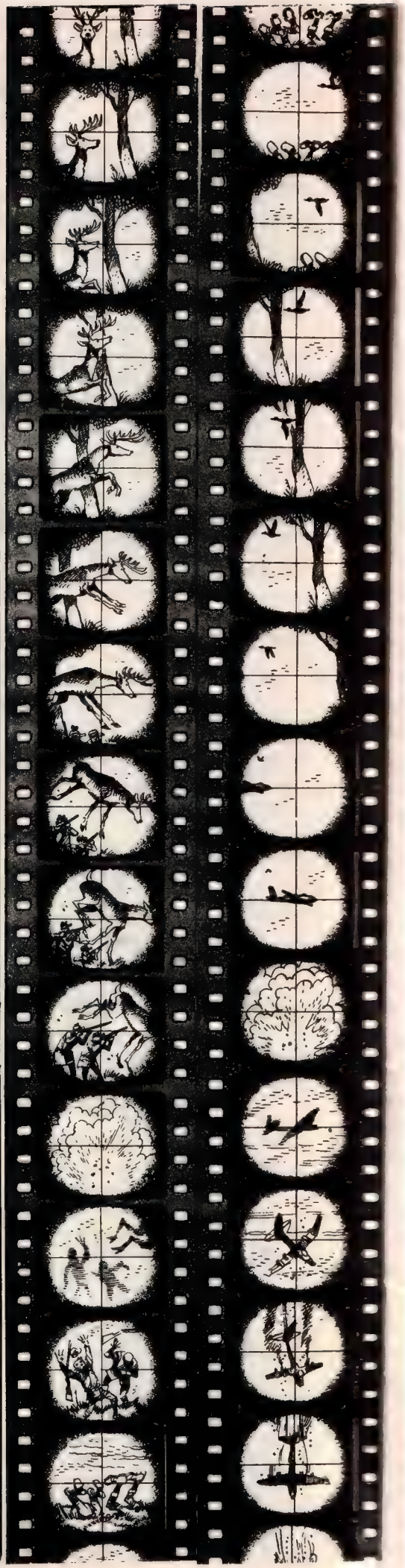

Pag 22 en 23: Een demonstratie van het gebruik der jachtgeweer-camera. Een novum, dat je (pag 23) wel goed moet richten om goede resultaten te krijgen. (HUMBUG, okt 1958)

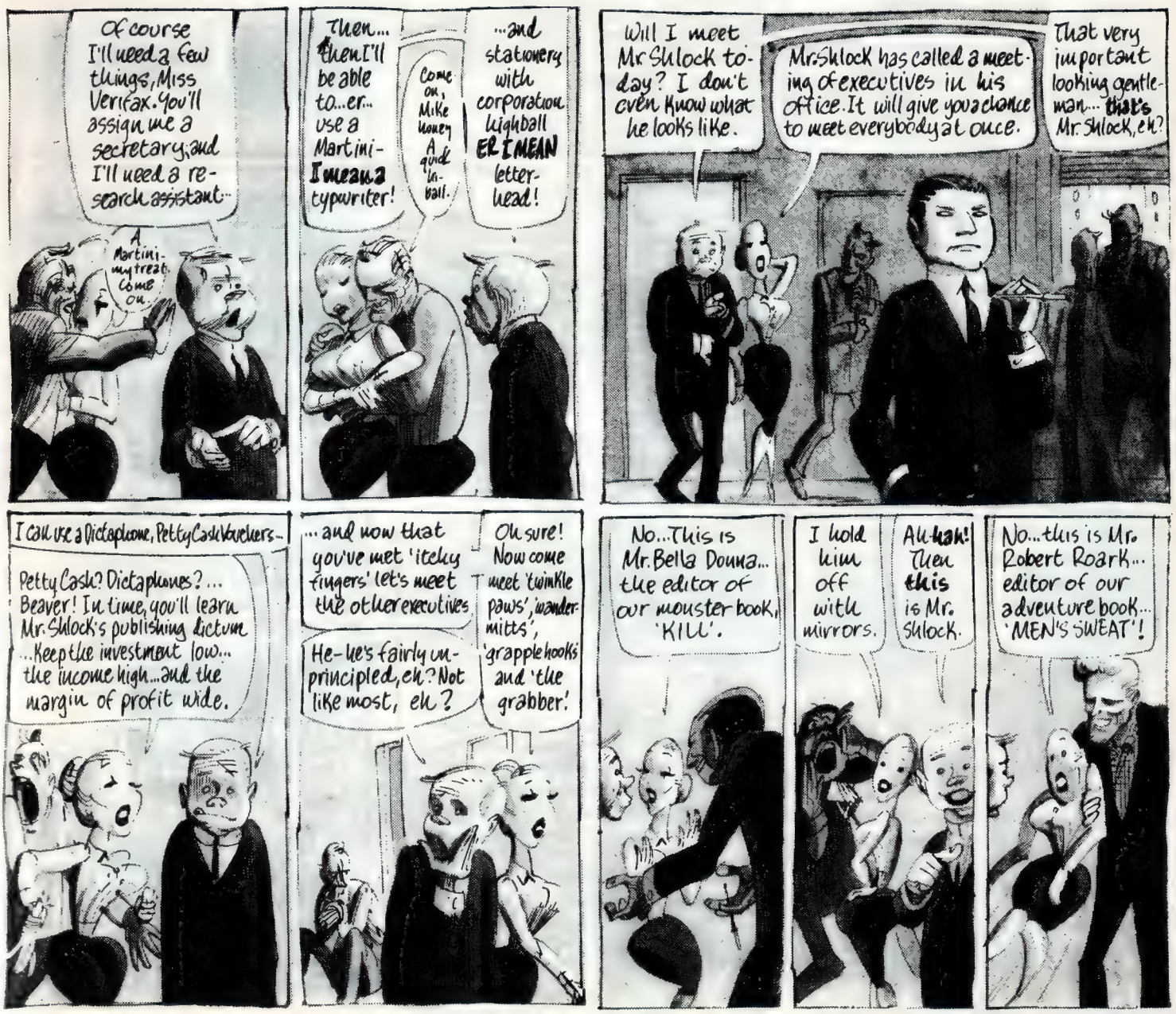
Of course I'll need a few things, Miss Verifax. You'll assign me a secretary, and I'll need a research assistant...
A Martini- my treat! Come on.
Then... then I'll be able to... er... use a Martini- I mean a typewriter!
Come on, Mike money A quick in-ball.
...and stationery with corporation highball ER I MEAN letter-head!
Will I meet Mr Shlock today? I don't even know what he looks like.
Mr. Shlock has called a meeting of executives in his office. It will give you a chance to meet everybody at once.
That very important looking gentleman... that's Mr. Shlock, eh?
I can use a Dictaphone, Petty Cash Vouchers-
Petty Cash? Dictaphones?... Beaver! In time, you'll learn Mr. Shlock's publishing dictum ...keep the investment low... the income high... and the margin of profit wide.
...and now that you've met 'itchy fingers' let's meet the other executives.
He-he's fairly unprincipled, eh? Not like most, eh?
Oh sure! Now come meet 'twinkle paws', 'wandermitts', 'grapplehooks' and 'the grabber'.
No... This is Mr. Bella Donna... the editor of our monster book, 'KILL'.
I hold him off with mirrors.
Ah-ha! Then this is Mr. Shlock.
No... this is Mr. Robert Roark... editor of our adventure book... 'MEN'S SWEAT'!

wijze, waarop in Nederland Hitweek een succes was.

Maar hoe zit het ook al weer met succes? Wat is één der meest opmerkelijke eigenschappen van succes? Wat maakt succes zo broos en teer? Juist, het feit dat het zijn einde heeft. Dat het ophoudt te bestaan. Het is lullig maar het is zo.
Lulliger nog is, dat het einde in dit geval toch wel ontijdig kwam. Wat was daar de reden van? Nee, wie was daar de reden van? D.A. Latimer weet het antwoord:

Hij was dr Frederick Wertham, een psychiater en reeds twintig jaar de zielzeiker aan het New York Department of Hospitals en onaantastbaar voor chicken-fat. Hij liet zijn ijzige blik op de comic books vallen en bevroor ze. Hij hield zichzelf voor een kinderpsycholoog, deze dr Wertham, en dit gezien de populariteit waarin de kinder-psychologie zich toentertijd mocht verheugen) was voor hem een leuke aanzet tot de positie van kultuurcriticus. Daarbij, hij opereerde in de vroege vijftiger jaren toen (de Inquisitie en de in die tijd beginnende Spoetnik-angst in aanmerking genomen) de mensen wel bijzonder paranoïde dachten over Buitenlandse invloeden die de hoogheiligheid van het Amerikaanse Gezin verontreinigden. Hij was niet de eerste die de comic books in verband bracht met de immer stijgende kindercriminaliteit, stel je voor. Comics zijn altijd een voor de hand liggende zondebok geweest; moeders waren er eeuwigdurend bezorgd over. In 1942 had een landelijke moederbinding de industrie al een orakelachtig lijstje 'kwaliteitsvoorschriften' opgelegd, welke lijst genegeerd werd door alle betrokkenen. Maar in 1949 bracht de New York State Wetgevende Macht een aantal 'bevindingen' in de openbaarheid, die waren opgedaan door een 'expert study' van publicaties bekend als comic books, waarvan punt zes luidde: 'Het lezen van 'Comics' stimuleert (sic) sadistische en masochistische neigingen en verstoort (sic) de normale ontwikkeling van seksuele gewoonten bij kinderen en veroorzaakt (sic) abnormale seksuele neigingen bij kinderen'. CHRISTUS! Die bevindingen maakten deel uit van een verdomde WET die zou hebben vastgesteld wat jij en ik konden LEZEN!!!
JEZUS $%f&£*& CHRISTUS!!
Gelukkig sprak de toenmalige gouverneur zijn veto uit over deze waanzin. Het bleef over aan de General Federation of Women's Clubs het vaandel op te rapen en zij droegen het regelrecht naar Washington: In 1954 werd Bill Gaines gedaagd te verschijnen voor het Kefauver Senate Sub-Committee on Investigations. Zijn voornaamste ondervrager was dr Frederick Wertham in hoogst eigen persoon. Hij had juist een boek gepleegd, genaamd The Seduction of the Innocent, een van de grote afdruk-klassiekers van deze

dick over davis:

Jazeker! Laat dat dan zo blijven en knaag hem niet tot op het bot af. Ook Davis is maar een mens en wie weet zou ik zijn werk met andere ogen bekijken, als ik hoor, dat hij met zijn zuurverdiende geld hoogst onverantwoorde dingen doet.
Vanuit diezelfde aanvechtbare instelling mijd ik politieke vragen. Laten we wel wezen, Davis komt uit het Zuiden, het meest conservatieve Amerikaanse bolwerk, dat, als het even kan, de klok weer terug zou willen draaien naar die mooie oude tijd van voor de Burgeroorlog. Stel je voor, dat hij negerhater of een duidelijke 'havik' is, die van Vietnam graag de zoveelste Amerikaanse staat zou willen maken. Er zijn grenzen, ook aan mijn bewondering. En die zou zoiets niet overleven. Ik weet, dat je mens en werk moet scheiden, maar ondervinding heeft me geleerd, dat daar in de praktijk maar weinig van terecht komt. Stil gezwegen dus, lafaard. Geen enkel risico, dat je sprookje zou kunnen verstoren. Je hebt er nog maar zo weinig.
Maar, goede God, daar plonst ineens, tijdens een kleine gesprekspauze, een onschuldige omstander met een microfoon in de hand in de rimpelloze vijver. Hoe heeft Davis Moskou ervaren, vraagt hij. Daar is de politiek. Het angstzweet breekt me uit. De hemel zij dank, Davis houdt zich redelijk op de vlakte. Moskou was mooi, niet leuk en alle mensen leken hem iets sombers te hebben. Er was weinig humor te bespeuren. Zelfs deze uitspraak leent zich al voor uren discussie. Wat is somber? Wat is humor? Ik houd me gedeisd. Laat anderen dit maar opknappen. Maar niemand schijnt daar veel zin in te hebben. Metaalmoeheid denk ik.
Even komt Vietnam nog om de hoek kijken. Davis lijkt toch enigszins onrustig te worden. Amerikanen hebben het tegenwoordig niet makkelijk. Ik neem aan, dat deze dingen hem met de regelmaat van een klok gevraagd worden. Dat verklaart misschien zijn verrassing en blijdschap toen wij uitsluitend over zijn werk wilden praten. Zijn Vietnamantwoord is me ontgaan, misschien omdat ik het niet wilde horen, gedeeltelijk, omdat hij het nogal onverstaanbaar gaf. Aan de reacties van de anderen te merken, scheen het nog vager te zijn dan zijn Moskou-opinie. Wolk overgedreven.
Tegen deze tijd was de, in grootse eet- en drinkstijl opgezette, ontvangst ook ongeveer voorbij. De MAD-staf was doodmoe van al het gereis. De overvloed die ze hier

I SAY, SHOMES... YOU NEEDN'T ACT SO SMUG!... AFTER ALL... YOU'RE HERE UNDER THE BED TOO!
GENTLEMEN! GENTLEMEN! DOES YOUR REACTION MEAN YOU WILL NOT TAKE MY CASE?

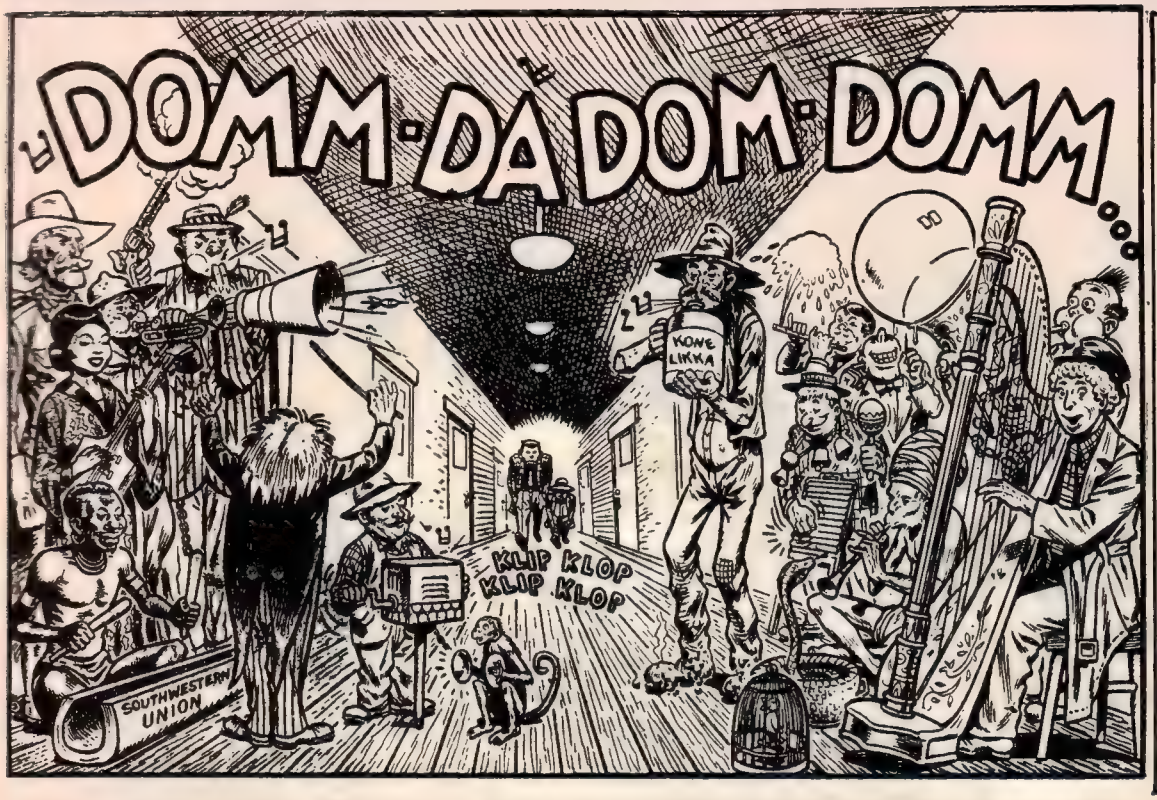

Pag 24: Willie Elder wist er op zijn manier ook wel raad mee. Hier hebben Shermlock Shomes en Whatsit zich voor interm beraad teruggetrokken. Om nog maar te zwijgen over de openingsplaat (pag 25) voor Dragged Net! Trouwens er zal toch niets anders opzitten, want horen en zien is je toch al vergaan! (THE BROTHERS MAD, 1958 en THE MAD READER, 1954)

Ah... then this is Mr. Shlock?
No... this is Hugh Hare, editor of our young man's book 'WHODBOY'.
Now I want you to meet-
The office shoe-shine man, eh?
No!
This is Mr. EEEK Shlock!

Bella! What have you got in this month's line-up for the monster-books?
I luv pick up some exclewsive stills from a new horror film called THE THING THAT FRIGHTENED THE THING.
Did you get them cheap?
I got them free.
Not cheap enough. Get the film company to pay. It's publicity for them.
Here are the stills.

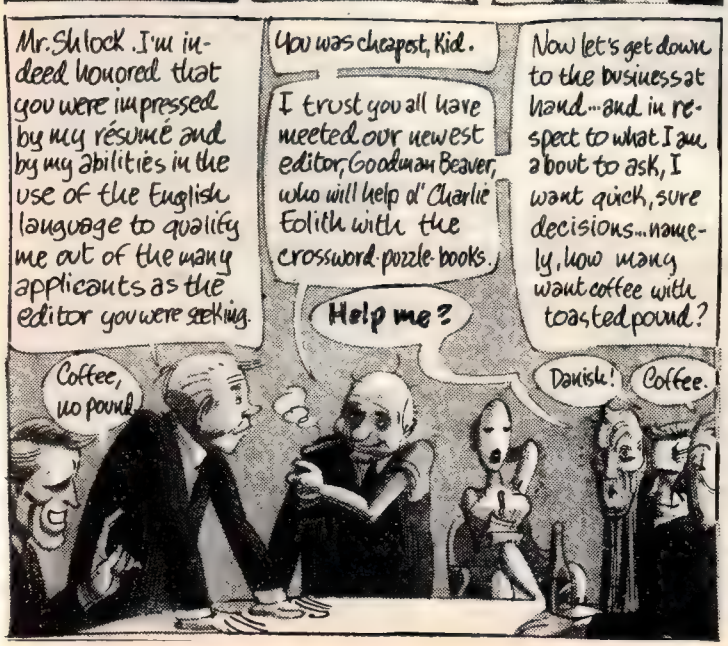
Mr. Shlock. I'm indeed honored that you were impressed by my résumé and by my abilities in the use of the English language to qualify me out of the many applicants as the editor you were seeking.
You was cheapest, Kid.
I trust you all have meeted our newest editor, Goodman Beaver, who will help ol' Charlie Eolith with the crossword-puzzle-books.
Help me?
Now let's get down to the business at hand... and in respect to what I am about to ask, I want quick, sure decisions... namely, how many want coffee with toasted pound?
Coffee, no pound.
Danish!
Coffee.

The teen-agers will be scared to death. They'll buy a million copies!
It's good, Bella, but is it sexy? It doesn't hurt to have sex working for you.
Show us what you're planning for the adventure book, Bob.

tijd: gekruid met onthullende voorbeelden van seksuele obsessies onder kinderen en obscene tekeningen uit comic books. Hoo-hah, waren comics maar half zo prikkelend als Wertham's proza, Gaines en Kurtzman zouden beiden multi-miljonairs zijn.

Logies dat Kurtzman dr Frederick Wertham niet zo hoog heeft zitten: 'Wertham? An express train should run through his belly, that's all'.

Hoe het ook zij, vrijwel het gehele EC-fonds stortte in. De titels, welke Gaines uitgaf, kwamen niet in aanmerking voor goedkeuring van de Code-etters en verloren daarmee de kans op distributie.
Dat de etters overigens erg ver gingen met het hanteren van de Code, bewijst het verhaal, waarin verteld wordt dat een van Gaines produkties afgewezen werd, omdat er zweetdruppeltjes zichtbaar waren op het voorhoofd van de held. Tsja, tsja, zeg je dan...
Een en ander betekende, dat EC binnen de kortste tijd nog maar één titel overhad: MAD, Kurtzman's jongste telg.
Toch geen reden voor onverdeelde vreugde. D.A. Latimer:

Kurtzman was er op gebeten om de censuur te ontduiken en de beste manier om dat te doen was het formaat te veranderen van een comic book in dat van een magazine (dat immers niet onderworpen zou zijn aan de moordende comic book-code en dus vrij gedistribueerd kon worden). Maar het geld was schaars bij EC. Zó schaars dat hij Gaines' moeder benaderde die een lief sommetje had geërfd van de oude Gaines. Toen ontwierp hij een nieuwe MAD-logo, tekende een barokke lijst rond de cover, schreef en zette een compleet eerste nummer op poten en joeg een meute van schrijvers en tekenaars op tot de uitvoering.

Harvey Kurtzman hield dit nog twaalf nummers vol en verliet daarna definitief Gaines, aan wie hij alle rechten over hetgeen onder de oude MAD-formule was gepresteerd naliet. Niet gering, als je bedenkt dat bijvoorbeeld The MAD Reader drieëntwintig (23!) drukken haalde.
De klap kwam hard aan bij EC. Maar William Gaines wist die klap aardig op te vangen, hoewel het minder sympatiek aandoet, dat hij na Kurtzman's vertrek nooit meer refereerde aan Kurtzman's aandeel aan het MAD-concept. Ja, integendeel de indruk wekte dat hij alleen de formule maakte tot wat die was.
Gaines redde het aardig, jawel! Hij trok andere medewerkers aan, als Don Martin en Mort Drucker, teneinde het verlies van Willie Elder en (in het begin, want hij keerde weerom) Jack Davis, die solidair met Kurtzman ook de EC-club verlieten, te compenseren. MAD, mogen we wel stellen, werd een

dick over davis:

aan voedsel en drank te verwerken had gekregen, was voor sommige de definitieve nekslag. Een van de laatste dingen, die ik Davis nog vroeg, was de identiteit van een wat verderop zittende figuur, wiens naambordje ik door de afstand tussen ons niet kon ontcijferen. Een indrukwekkend type, met een forse baard, lange wapperende manen, slordig gekleed en van een even slordige dikte. Davis werd werkelijk bijna ontroerd. Dat was Billy (Billy! De lengte van Geesink, het volume van Oliver Hardy en de beharing van een vooraanstaand popzanger! Billy! Kan het tederder William (Billy) Gaines, de uitgever-eigenaar van MAD. Volgens Davis, de man, die hem, Elder, Wood en Kurtzman de kans gaf te maken, wat ze wilden. Ze konden dat werk aan de straatstenen niet kwijt.
Gaines, erfgenaam van een gefortuneerd uitgever nam het risico en bracht MAD op de markt. Resultaat: een legendarisch magazine en ongetwijfeld enkele miljoenen meer in de oude sok.
Buiten dat alles wordt hij door zijn medewerkers nog immer op handen gedragen, bij het sentimentele af, zoals ik bij Davis merkte. Dat kan er alleen op wijzen, dat zich in deze Gaines de uitzondering manifesteert, die elke regel bevestigt: een sympathieke uitgever. Zonder twijfel een fenomeen, waar ik helaas geen kennis mee gemaakt heb. Jammer.
Maar terug naar Davis nu.
Deze was door enkele collega's geattendeerd op een voor het kasteel wachtende taxi, waarmee zij naar Amsterdam vervoerd zouden worden. Hij nam afscheid van ons, na uitwisseling van adressen en een vriendelijke uitnodiging om eens langs te komen als we in Amerika waren. Durft-ie wel? Ik vroeg me af hoe hij zou kijken als je twee dagen later ineens voor zijn neus zou staan. Hoewel, het zou me niet verbazen, als hij, verrast natuurlijk, zo'n bezoek toch op prijs zou stellen. Wat mij trof was de eenzame indruk die hij maakte. Eenzaam dan, in de betekenis van zeer weinig contact hebben met collega's. Maar wat wil je? Uit wat hij vertelde werd me duidelijk, dat ze daar duizenden kilometers van elkaar afwonen en dat is andere soep dan hier.
Zelfs in Holland, waar de afstanden met een lineaaltje gemeten kunnen worden, lopen de tekenaars bij elkaar de deur niet plat. Elke creatieve uiting is nu eenmaal een eenzame zaak. Jack Davis vond ik daar een duidelijk voorbeeld van.

Her rattling shrouds, all sheathed in ice,
With masts, went by the board;

Like a vessel of glass, she stove and sank,
Ho! ho! the breakers roared.

Pag 26 en 27: We willen niet zeggen, dat bijgaande illustraties representatief zijn voor het oeuvre van Wallace Wood. Maar ik (F. A. C) zit me hier het lebbes aan bijschriften te schrijven en ik vind deze plaatjes bijzonder mooi. Wreck Of The Hesperus. (SON OF MAD, 1959)

What you got for the young-man's book, Hare?
I've got something fantastic, boss. You know the fold-out pin-up we run in WHOOBOY along with our competitors? Well-I've got a fold-out here to end all fold-outs.

I've got a sea story... 'I SAW THE BARRACUDA RIP OUT MY FRIEND'S GUTS.
Good!
A hunting story... WHY A PANTHER RIPPED OUT MY GUTS!
Good!
Jungle story. THE CANNIBALS RIPPED OUT HIS GUTS AND ATE THEM.
Great!
Finally... WHAT'S WRONG WITH THIS ADMINISTRATION.
What?
Now Roark! Let's get vicious!

This will be the biggest fold-out in the WHOLE WORLD!
And the text will tell all about the girl here... the real girl... the good and bad sides of her personality. I'm going to present sex with a viewpoint.
Sex with a viewpoint?

I don't think the administration is doing a bad job.
But I thought a political article would add class...
Politics have no place in our magazines.
Luckily I've got a replacement... I SAW THE NKVD RIP OUT HER GUTS
That's much much better Bob.
I like that touch of sex.

We should have a viewpoint! What good is a man without a viewpoint. It is our duty to our public as journalists... as communicators... to have a viewpoint.
Whose viewpoint?
Why yours, boss.

commercieel succes. William Gaines, mogen we wel vaststellen, is een commercieel genie.
Maar de 'chicken-fat' had Kurtzman met zich mee genomen. En die 'chicken-fat', die maffe HBS-ers lol, maakte tenminste 50% van de MAD-formule uit. Natuurlijk, de humor bleef het hoofdbestanddeel uitmaken van Gaines' MAD, maar de ontstellend vette jus wàs Kurtzman.
Kortom, lezer, met het vertrek van Kurtzman bij EC hebben we zo'n typies punt bereikt, waar het de geschiedschrijver zeker niet eenvoudig wordt gemaakt, gezien de vragen, die het opwerpt: Wie verliet nou wat? Verliet Kurtzman MAD of verliet MAD MAD, in de persoon van Gaines? Of hield MAD- althans de originele formule er van- met het vertrek van Kurtzman op te bestaan?
Waarschijnlijk het laatste. Gaines, met zijn commercieel inzicht, en Kurtzman met zijn jus, vormden samen de voorwaarde waaronder de MAD-vorm kon ontstaan en gedijen.
Goed, dat is een statement, doe er mee wat je wilt. Gaines deed goede zaken, laten we daarom maar eens kijken hoe het Kurtzman verging.
Een van de vele fans van Kurtzman was de, vanuit zijn ronde superbed opererende, Playboy-boss Hugh Hefner. Samen met hem, Davis, Elder, Arnold Roth en Wood zette Kurtzman het satiriese TRUMP op, dat echter een erg kort leven beschoren was. De twee nummers, die van TRUMP verschenen werden niet al te best ontvangen. Het publiek bleek nog niet klaar voor de pure satire, waarmee TRUMP werd gevuld en de kosten, die voor de hoge kwaliteit van de inhoud waren vereist, bleken te groot voor Hefner's nog niet zo rijk gevulde beurs.
Het waren trouwens weer eens moeilijke dagen voor de tijdschriftenhandel toen in 1956. Een gevestigd blad als COLLIER'S legde bijvoorbeeld geheel het loodje en mede daardoor bleken geldschieters, die zo aardig hadden kunnen bijdragen aan het voortbestaan van TRUMP, in geen velden of wegen te bekennen.
Dat betekende overigens niet, dat Hefner Kurtzmanfan af was. In het PLAYBOY-nummer van december 1957 publiceerde hij een uitgebreid interview met Kurtzman onder de titel 'The Little World Of Harvey Kurtzman', waarin de volgende typering van de schrijver/tekenaar is opgenomen: 'A seldom-smiling, slow-talking fellow in his early thirties is the fountainhead whence gushes some of America's freshest and most frantic humour. His name is Harvey Kurtzman and he has been discribed by Roger Price (befaamd humorist en uitvinder van de droedel. F. J.) thus: 'He is five feet six inches tall and has a physique that is just barely noticeable and a long expression. In fact, Harvey looks like a beagle who

dick over davis:

Rest, als afsluiting, dat vreemde, katterige gevoel. Je hebt de man gezien en gesproken, wiens werk voor jou een tijdlang was, wat de bijbel voor een gelovige betekent en toch.... Niet dat Davis niet aardig was. Hij was de vriendelijkheid zelve, ik heb dat al meerdere malen gezegd. Nee, het is iets anders. Ik geloof, dat het komt, omdat ik zoveel van zijn werk houd, van zijn stijl, zijn techniek. Ik vind dat heel groot, geniaal. En vanuit dat standpunt moet de man zelf wel tegenvallen. Wat je eigenlijk wilt bij een ontmoeting met iemand, die je bewondert, is, geloof ik, dezelfde emotie ondergaan, die je ondergaat bij het zien van zijn werk. En dat is onmogelijk. Dat zou inhouden, dat Davis eruit zou moeten zien als zijn eigen tekening. Geen echt jasje, maar een getekend jasje, een getekende broek, schoenen, gezicht, shirt etc. alles omlijnd en ingewerkt met die schitterende penseelvoering, die alleen Davis eigen is. Kortom, een vlees geworden tekening, met op het naamplaatje op zijn revers zijn handtekening. Hoewel, dat naamplaatje zou dan overbodig zijn. Want al stond hij zó in een menigte van duizenden mensen, je zou hem eruit pikken. Ondanks die stroom imitators is er maar één Jack Davis en dat is

Dick Coznowski

COME, MY DEAR! DO NOT MAKE IT DIFFICULT! FOUR BASHES IS ALL I SHALL GIVE YOU!
TEDDY! EE! TEDDY! EE! OI!
LIKE I SAID... GOTTA TAKE MY SUIT IN FOR A PRESS!... LET'S GO, HALF-SHOT!
HEP

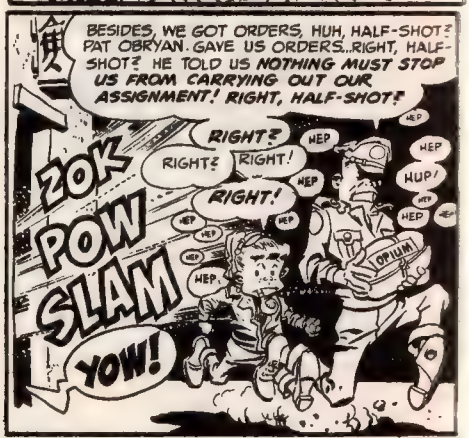

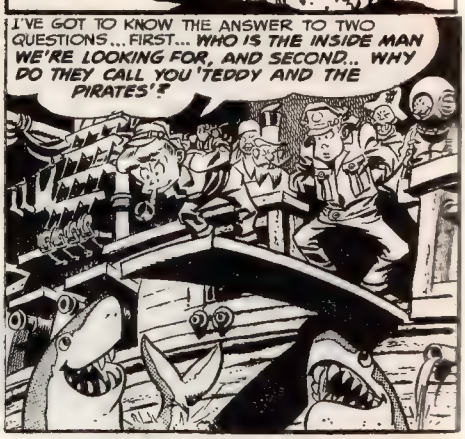
I'VE GOT TO KNOW THE ANSWER TO TWO QUESTIONS... FIRST... WHO IS THE INSIDE MAN WE'RE LOOKING FOR, AND SECOND.. WHY DO THEY CALL YOU 'TEDDY AND THE PIRATES'?

CRIMANETALIES, HALF-SHOT...
AND I WANTED YOU TO MEET SOME MORE BUDDIES THAT SAILED THE CHINA SEAS WITH ME!...I WANTED YOU TO MEET 'THE PIRATES'!
OPIUM
8

BY JING! HERE COME LI'L OL GOPO GOSSUM BACK FROM HIS TRIP!
HOWDY, GOPO! COME ALONG AN' JOIN THE FISH-FRY!
RIGHT! WE IS FRYING A MESS OF MIGHTY FINE FISH!
HELP! HELP! CANNIBALS! HOW COME YOU FRYIN' ME? FISHES IS ANIMALS TOO!
THAT'S TRUE! BUT IT GETTIN' HARDER TO CATCH HUMAN-BEINGS ALL THE TIME!
GLMTX
COPIED RIGHT 1954 BY WALT WOOD

Pag 28 en 29: Om het goed te maken. Een serie beelden uit Wood's Teddy And The Pirates, waaruit blijkt hoe goed de MADmensen toen al op de hoogte waren van de hand-en-span diensten, die de Special Forces voor de CIA verrichten.

Alsmede de openingsplaat van de POGO-parodie Gopo Gossum Waarmee we meteen midden in de stripparodieën zijn beland! (MAD STRIKES BACK!, 1955)

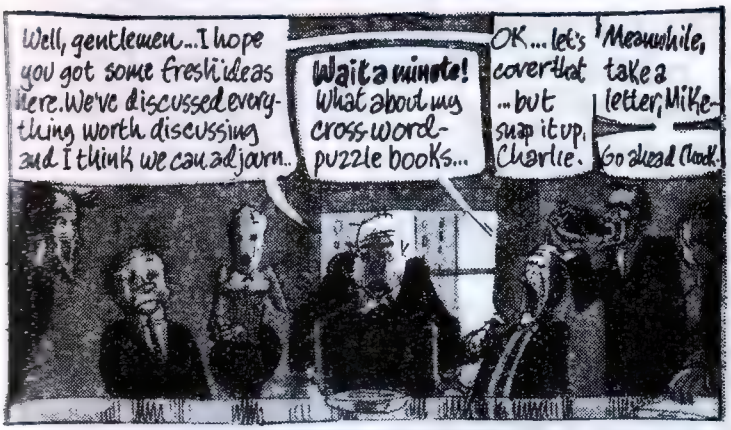
Well, gentlemen... I hope you got some fresh ideas here. We've discussed everything worth discussing and I think we can adjourn..
Wait a minute! What about my cross-word-puzzle books...
OK... let's cover that ...but snap it up, Charlie.
Meanwhile, take a letter, Mike-
Go ahead Chuck.

I've got a great gimmick to stimulate sales of the cross-word puzzle-books..
Dear Sam: I enjoyed the dinner at your house the other evening...
Go ahead, Charlie... I'm listening...
I thought we might stick pencils in with the books.
aw-Simon and Shuster did that 30 years ago.

-also.. if we get the cover type in different faces... P.T. Barnum type, with lots of curlicues... Maybe a picture of Buffalo Bill...
...However- this is to inform you I've gained control of your corporation-
Go ahead, Charlie. Don't mind me.
It's no use! Nobody's listening! Nobody listens to me any more! In this organization I've outlived my usefulness!

That's not true. I'm listening, Mr. Eolith. Why... if you weren't any use, you wouldn't be here, would you?
You mean I'd be fired, Sam? When you're an old executive, you just don't get fired. We're too civilized. They make you feel so useless, you finally have to quit.
Now now, Charlie... don't talk foolish. Now relax. Go take a walk and get these foolish ideas out of your head and bring back the coffee order like I asked you. And remember... no butter on my English.

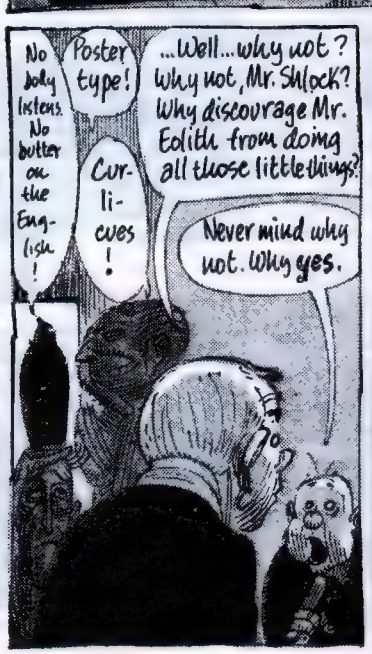
No body listens. No butter on the English!
Poster type!
Curlicues!
...Well... why not? Why not, Mr. Shlock? Why discourage Mr. Eolith from doing all those little things?
Never mind why not. Why yes.

Well... I know those curlicues and fancy type faces won't sell cross-word puzzle-books... but it won't make that much difference and Mr. Eolith will be happy... and it'll be... well... just a nice thing. That's all.
(Gasp) A nice thing!

is to polite to mention that someone is standing on his tail. This beagleishness has certain compensations -he is never ordered off the grass in Central Park and pretty girls stop on the street to scratch him behind his ears.'

Na het debacle met TRUMP begon Kurtzman, alweer in samenwerking met Davis, Elder en Wood, HUMBUG, dat hij uit zijn eigen zak financierde. HUMBUG is misschien wel de zuurste verzameling satire, die Kurtzman ooit gemaakt heeft. Maar de late vijftiger jaren leenden zich daar bij uitstek voor: Er was een hysteriese Koude Oorlog aan de gang, Hollywood produceerde uitermate bloedarme rolprenten, het Amerikaanse militarisme was niet van de lucht, grote quiz-shows bleken volledig doorgestoken kaart en de Russiese Spoetnik ging de lucht in, hetwelk menig Amerikaan slapeloze nachten bezorgde. Kurtzman: 'Wie heeft er in een wereld die balanceert op de punt van een waterstofbom, nog behoefte aan kunst, muziek, literatuur en filosofie? Het aanmoedigen van die dingen zou toch alleen maar kunnen leiden tot...tot.. ..er...ugh...VREDE!'

Binnen een jaar was ook HUMBUG ter ziele en Kurtzman's spaarcenten opgebruikt. Kurtzman en zijn hoogbegaafde gevolg gingen financieel gezien harde tijden tegemoet, die tot in 1960 duurden. Dan komt Kurtzman weer aan het werk. D.A. Latimer:

In 1960 startte hij HELP! voor Warren Publishing. Het is een vreemd zaakje daar bij Warren: ze doen niet mee aan de comic-code en hun titels zijn allemaal op magazine-formaat, zwart-wit op kwaliteitspapier met volkleuren covers. Warren steunt voornamelijk op horror-titels zoals CREEPY en EERIE, gewoonlijk tweederangs tekenwerk en vijfderangs schrijfwerk. Desondanks nam de maatschappij een behoorlijk risico met Kurtzman. Bij HELP! lagen de meeste van zijn beperkingen op het financiële vlak. Hij had ieder nummer meer dan genoeg pagina's om te vullen, ongeveer zestig, maar het budget óm ze te vullen was niet zo overvloedig. Ondanks dat slaagde hij erin een hele lijst vooraanstaande medewerkers bijeen te brengen: mensen als Milt Kamen, Tom Poston, Dick van Dyke, Gloria Steinem, Ed Fisher en Roger Price. Hij blijft bij de pinken, onze Kurtzman zodat vanzelfsprekend het in HELP! was, dat een paar jeugdige cartoonisten genaamd Robert Crumb en Gilbert Shelton voor het eerst verschenen.

Het verhaal wordt eentonig maar HELP! gaat er aan, ondanks het feit dat Kurtzman, gedwongen door een uiterst karig budget, het heel zuinig aan doet. Een zuinigheid, overigens, die hem dwingt tot het uitvinden van iets, dat later een rage zal worden: de caption-photo, ofwel de persfoto/filmfoto, waarin -meestal in de vorm

DICK NIXON IN WASHINGTON

I'M HOME, PAT...
HOW DID THINGS GO ON CAPITOL HILL TODAY, DEAR?
MAN, I HAD A ROUGH MORNING IN THE SENATE! THAT LYNDON JOHNSON KEEPS PICKING ON ME!
OH, DICK, I WISH (SIGH) YOU'D GET OUT OF POLITICS! I'M SO SICK OF WEARING CLOTH COATS!
BUT, PAT! THIS IS MY CAREER!
I KNOW, HONEY! BUT YOU'VE GOT TO THINK OF YOUR FUTURE!
YOU'RE RIGHT! WHERE CAN I GO FROM HERE?

NASSER AND THE ARABS

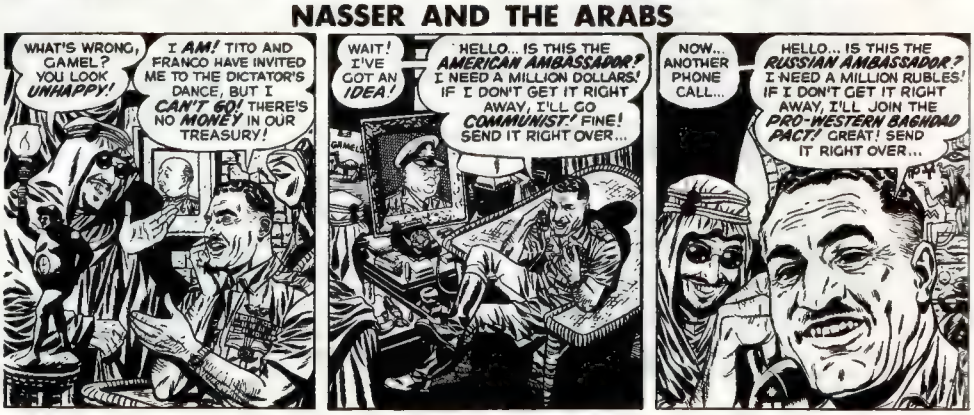
WHAT'S WRONG, GAMEL? YOU LOOK UNHAPPY!
I AM! TITO AND FRANCO HAVE INVITED ME TO THE DICTATOR'S DANCE, BUT I CAN'T GO! THERE'S NO MONEY IN OUR TREASURY!
WAIT! I'VE GOT AN IDEA!
HELLO... IS THIS THE AMERICAN AMBASSADOR? I NEED A MILLION DOLLARS! IF I DON'T GET IT RIGHT AWAY, I'LL GO COMMUNIST! FINE! SEND IT RIGHT OVER...
NOW... ANOTHER PHONE CALL...
HELLO... IS THIS THE RUSSIAN AMBASSADOR? I NEED A MILLION RUBLES! IF I DON'T GET IT RIGHT AWAY, I'LL JOIN THE PRO-WESTERN BAGHDAD PACT! GREAT! SEND IT RIGHT OVER...

THE KHRUSHCHEVS

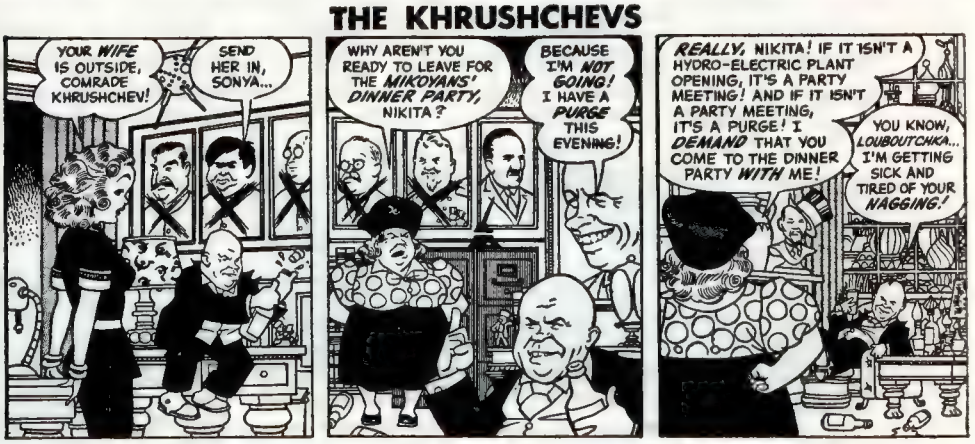
YOUR WIFE IS OUTSIDE, COMRADE KHRUSHCHEV!
SEND HER IN, SONYA...
WHY AREN'T YOU READY TO LEAVE FOR THE MIKOYANS' DINNER PARTY, NIKITA?
BECAUSE I'M NOT GOING! I HAVE A PURGE THIS EVENING!
REALLY, NIKITA! IF IT ISN'T A HYDRO-ELECTRIC PLANT OPENING, IT'S A PARTY MEETING! AND IF IT ISN'T A PARTY MEETING, IT'S A PURGE! I DEMAND THAT YOU COME TO THE DINNER PARTY WITH ME!
YOU KNOW, LOUBOUTCHKA... I'M GETTING SICK AND TIRED OF YOUR NAGGING!

WERNER VON BRAUN —SPACE WIZARD

WERNER AND HIS CREW ARE LAUNCHING A ROCKET AIMED AT THE NEBULA IN ANDROMEDA...
...5...4...3...2...1! SHE'S OFF, WERNER! SHE'S ON HER WAY!
ACH! DOT'S GREAT! IMAGHIN! 75,000 MILES OF VIRING...300,000 ELECTRICAL CONNECTIONS ...A MILLION CHANCES TO GO WRONG...UND VE SUCCEED!
AND WE OWE IT ALL TO YOU, WERNER! YOU DESIGNED THE ROCKET! YOU DESIGNED THE LAUNCHING PAD! YOU DESIGNED THIS CONTROL ROOM! YOU... ARE A GENIUS!
ACH! IT VAS NUTTING!
LET'S TUNE IN THE SHORTWAVE RADIO SO WE CAN HEAR THE ROCKET'S SIGNALS!
ACH! DOT'S A GOOT IDEA! I WILL PLUG IT IN UND...UND... HIMMEL! VAS IST LOHS!?

BRINGING UP BONNIE PRINCE CHARLIE

STAND STILL, CHARLIE! STOP FIDGITING! HOLD YOUR HEAD UP! PEOPLE ARE WATCHING!
I SAY! LEAVE THE BOY ALONE, LIZ! STOP NAGGING HIM!
I'LL TRUST YOU TO MIND YOUR OWN BUSINESS, PHILIP! REMEMBER, CHARLIE WILL BE KING SOMEDAY! HE MUST LEARN TO BEHAVE LIKE A KING!
BUT HE'S ONLY A BOY, LIZ...
WELL, HE'S NOT AN ORDINARY BOY!
WHY CAN'T I BE AN ORDINARY BOY, MOTHER? WHY CAN'T I GO OUT WITH ORDINARY BOYS AND HAVE FUN ONCE IN A WHILE!

Pag 30:Een hele reeks strips van de hand van Wallace Wood uit de serie Comic Strip Heroes (taken from real life). Altijd aardig om uit te pluizen om welke strip het hier in werkelijheid gaat. (THE VOODOO MAD, 1963)

Pag 31:Openingsplaat van Wood bij Flesh Garden.' (THE MAD READER, 1954)

He wants to do 'nice things'!
Snicker
Snicker
Well... it may not be good business... but people will think well of us if we do.
'People will think well of us!'
HAHA HAHA

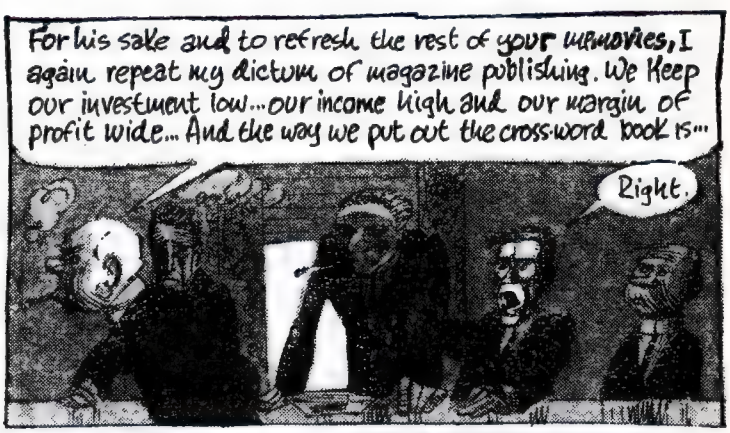
For his sake and to refresh the rest of your memories, I again repeat my dictum of magazine publishing. We keep our investment low... our income high and our margin of profit wide... And the way we put out the cross-word book is...
Right.

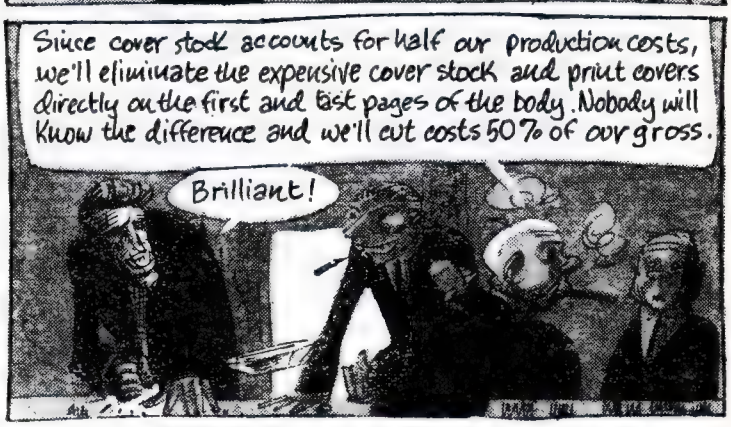
Since cover stock accounts for half our production costs, we'll eliminate the expensive cover stock and print covers directly on the first and last pages of the body. Nobody will know the difference and we'll cut costs 50% of our gross.
Brilliant!

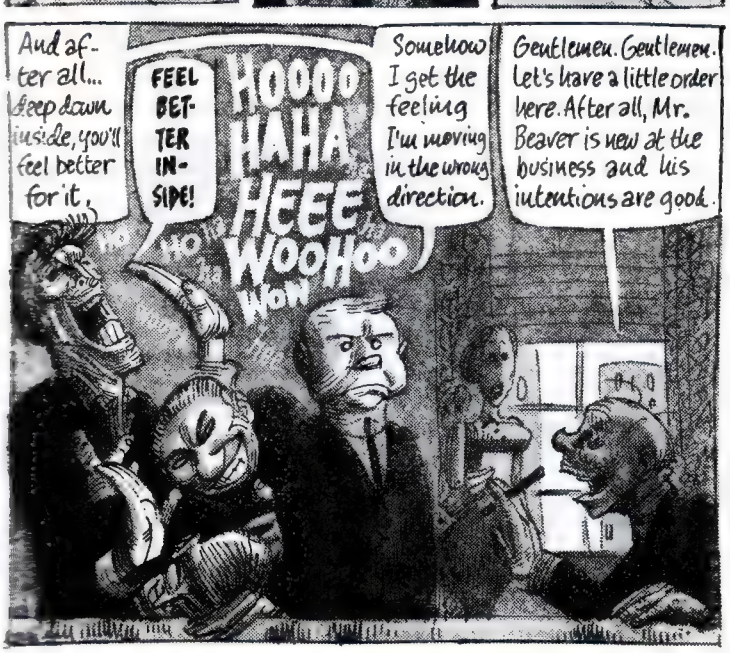
And after all... deep down inside, you'll feel better for it.
FEEL BETTER INSIDE!
HOOOO HAHA HEEE HOO WOOHOO WOW
Somehow I get the feeling I'm moving in the wrong direction.
Gentlemen. Gentlemen. Let's have a little order here. After all, Mr. Beaver is new at the business and his intentions are good.

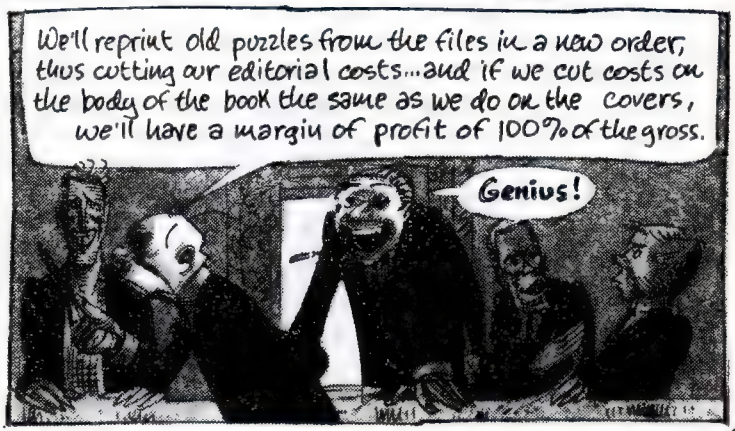
We'll reprint old puzzles from the files in a new order, thus cutting our editorial costs... and if we cut costs on the body of the book the same as we do on the covers, we'll have a margin of profit of 100% of the gross.
Genius!

van een balloon- een tekst is aangebracht, die de verbeelde situatie tot een giller maakt. Voorbeeldje? Yuri Gagarin stapt uit zijn ruimtecapsule en zegt: 'And I met God up there, gentlemen. First of all, she's colored. Onnodig te zeggen, dat Kurtzman aan genoemde rage geen cent verdient. Trouwens de oplage van Gaines' MAD heeft dan al de miljoen exemplaren bereikt.

We naderen het einde van het verhaal. Hugh Hefner vraagt Kurtzman een strip voor Playboy te maken en Little Annie Fanny, als idee gebaseerd op één der meest rechtse, nog in leven zijnde, amerikaanse strips, Little Orphan Annie van Harold Gray.
Nog één keer laten we D.A. Latimer aan het woord. Dit keer over de opzienbarende werkwijze, die Kurtzman toepast bij de vervaardiging van, zoals Hefner het formuleert, de duurste en bewerkelijkste strip ter wereld:

Waar Kurtzman mee bezig is, is een ander chapiter. Hij woont in een prachtig huis in Mount Vernon, met zijn vrouw en drie kinderen en een studio op zolder, een soort vliering met air-conditioning. Als je hem bezoekt laat hij je zien hoe hij Little Annie Fanny maakt: hij schrijft het script en zet het dan beeld voor beeld op tot in het laatste, kleinste detail toe. Dan schildert hij het in. Met andere woorden, hij doet het hele karwei, voordat hij het wegstuurt naar Will Elder, Jack Davis, Frank Frazetta, of wie het dan ook moge zijn, die het die maand moet doen, en zij 'maken het af'. Het is geen onrecht aan de andere tekenaars om te zeggen dat het net zoveel 'afmaak' nodig heeft als Raquel Welch een Cross-your-heart Playtex beha.
'Oh, nee,' protesteert Kurtzman, 'er moet nog zoveel aan gedaan worden.. ..daarbij ik houd er niet van als mijn handen gebonden zijn omdat ik het ding zelf moet tekenen. Redigeren is meer mijn straatje.' Hij tekent het en schildert het en stuurt het dan weg, zodat het weer terug kan komen om geredigeerd te worden. D'r is wat met die Kurtzman....

Waarbij wij ons geheel aansluiten...

Fred A Coznowski

De redaktie van Stripschrift heeft gemeend bijgaand kompleet stripverhaal van Harvey Kurtzman, slechts kort te moeten inleiden en niet in zijn geheel te vertalen, aangezien dan vrijwel alle door Kurtzman gemaakte grappen verloren gaan. Voor diegenen die daar prijs op stellen is echter een komplete vertaling verkrijgbaar bij de redaktie van Stripschrift, de Bruyn Kopsstraat 10 in Rijswijk ZH.

dr. wertham's zorgen:

Om de methodiek van de nobele dokter te illustreren, volgt hier een klein stukje uit het Penguin Book of Comics van George Perry: 'Dr Werthams stelling was dat comics bijna zonder uitzondering slecht waren voor jonge mensen en dat de stijging in jeugdcriminaliteit verklaard kon worden door de verderfelijke inhoud van hun leesstof. Zijn boek was geillustreerd met een aantal voorbeelden van comic-book kunst die je de haren te bergen deden rijzen -ogen die uitgestoken werden, gezichten waar de schoenzool in werd gezet, politiemannen die neergeschoten werden, vrouwen in elkaar geslagen en, het meest misselijk makend van alles, een gruwzaam nachtelijk spelletje baseball waarbij de veldlijnen werden aangegeven door menselijke ingewanden, de honken waren longen en lever, het thuishonk een hart, een been deed dienst als bat en de bal was een mensenhoofd. Echter, hoewel vele duistere uitgeverijtjes grote hoeveelheden van dit soort ziekelijke rommel op de markt brachten, kwam geen enkel van deze voorbeelden uit een prominente comic book-serie.' Het was zelfs zo dat een gedeelte van Werthams bewijsmateriaal was vervalst. Een aantal plaatjes uit de strip van Al Capp, Li'l Abner, waren door een van zijn jaloerse collega's, Ham Fisher, een tikkeltje sexier gemaakt dan ze al waren. Capp was in het begin van zijn loopbaan een tijdlang assistent geweest van Fisher, die de beroemde strip Joe Palooka, de lievelingsstrip van generaal Eisenhower, tekende. Toen Capp, eenmaal op eigen wieken, een veel groter succes had dan zijn vroegere werkgever ontstond een vete tussen beide tekenaars, en Fisher zag kennelijk in de kruistocht van Wertham een kans om zijn rivaal een flinke douw te geven. Capp kon echter het bedrog aantonen en het hierop volgende schandaal resulteerde, volgens geruchten, na enige jaren in Fishers zelfmoord. Laat dit een les zijn voor onze nederlandse tekenaars. Perry gaat verder: 'Maar in zijn tekst vond Dr Wertham heel wat steekjes los aan de bekendste en populairste comic-helden. Batman en Robin waren 'de wensdroom van twee samenlevende homoseksuelen'. Wonderwoman was 'de lesbiese tegenhanger (haha. vert.) van Batman'. Dr Wertham was zeer gealarmeerd door de neiging van kinderen om de daden van superhelden als Superman, Captain Marvel en de Groene Lantaarn, bijna te beschouwen als religieuze mirakelen.

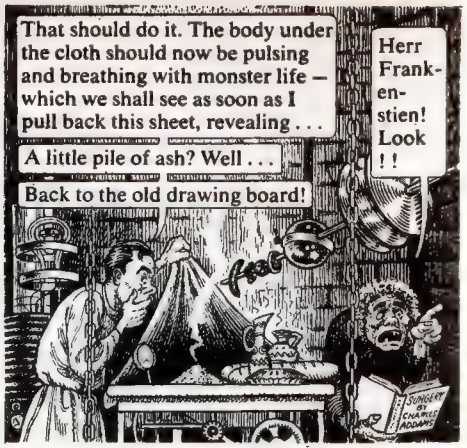
That should do it. The body under the cloth should now be pulsing and breathing with monster life — which we shall see as soon as I pull back this sheet, revealing . . .
A little pile of ash? Well . . .
Back to the old drawing board!
Herr Frankenstien! Look ! !

By George it's the monster! He's alive!
It's a miracle! Born with clothes on . . . it's really a miracle. But he's ugly! Ugly! How can you stand him?
If I can stand you — I can stand him. Come to think of it I can't stand you.
I'm going home to rest.

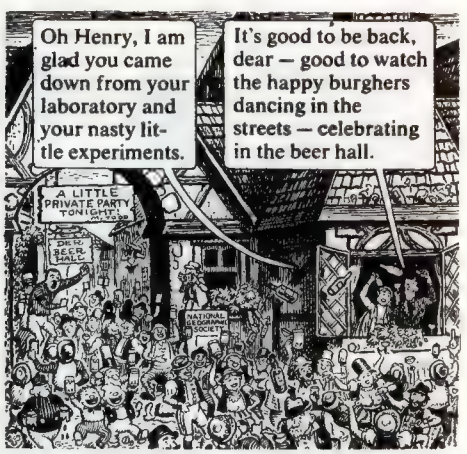
Oh Henry, I am glad you came down from your laboratory and your nasty little experiments.
It's good to be back, dear — good to watch the happy burghers dancing in the streets — celebrating in the beer hall.
A LITTLE PRIVATE PARTY TONIGHT

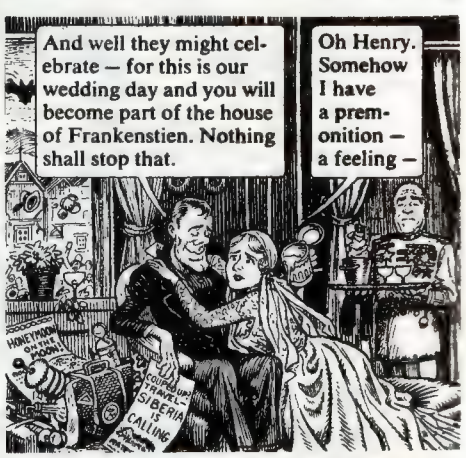
And well they might celebrate — for this is our wedding day and you will become part of the house of Frankenstien. Nothing shall stop that.
Oh Henry. Somehow I have a premonition — a feeling —

De meeste illustraties bij deze artikelen zijn afkomstig uit de stripverzameling van Rolf van de Kamer.

Pag 32:Een prachtig deel uit Elder's Frankenstein, doorgewerkt als ware het drogenaald-etsen. Later zouden zijn tekeningen toch wel vlotter van lijn worden, maar, hoe gek het ook klinkt, nog doorgewerkter. (HUMBUG, jan.1958)

Pag 33: Een voorbeeld van de captionfoto-formule, zoals Kurtzman die uit gebrek aan peculanten ontwikkelde. Later kon men deze formule overal ter wereld tot vervelens toe terugvinden. Uiteraard verdiende Kurtzman er geen stuiver extra aan. (HELP, febr.1961)

But Mr. Sluick ...if you eliminate the cover...and you eliminate the body...there's nothing left to sell. And there will be no profit.
Nothing left to sell...

TIME LAPSE

Time for coffee-break, Goodman. I'll bring you a spoon and sugar...
I'm coming out, thanks, Mike. I've got to talk to someone. To you... About my work here... about this whole place.

We have to admit... He's right!
Goodman...I like a boy like you! You're a little bit too radical but you're smart! You're a thinker!
I hear you want a typwriter! I'll get you one. From now on, Charlie Foolith's typwriter is yours.

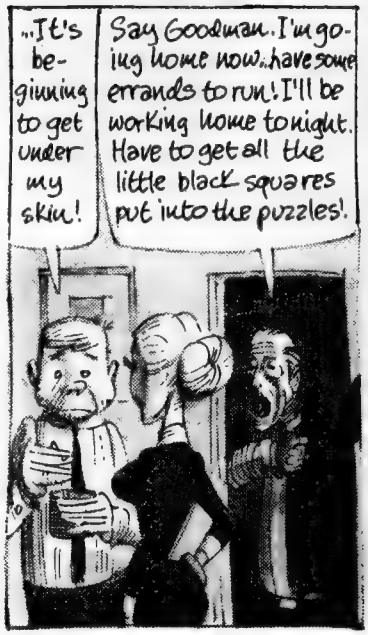
...It's beginning to get under my skin!
Say Goodman. I'm going home now...have some errands to run! I'll be working home tonight. Have to get all the little black squares put into the puzzles!

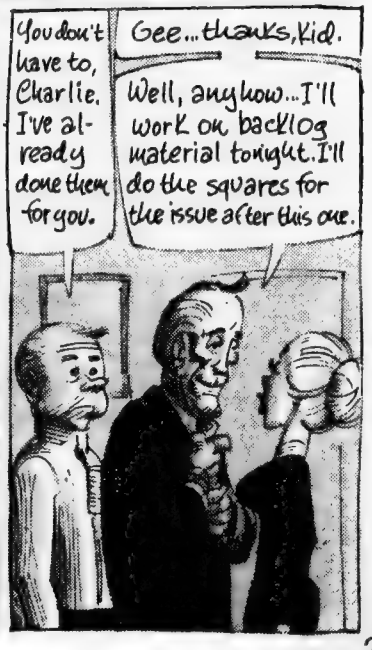
You don't have to, Charlie. I've already done them for you.
Gee...thanks, Kid.
Well, anyhow...I'll work on backlog material tonight. I'll do the squares for the issue after this one.

'n atoombom!

De allereerste keer, dat je een MAD in je handen hield.
Niet het magazine, maar de nu alom bekende, haast legendarische pockets. Toén, eind vijftiger jaren, pas in de handel. In bescheiden oplagen geïmporteerd en slechts verkrijgbaar in sommige inloophallen in de grote steden.
Hoe was dat, die allereerste keer? Sloeg er een bom in? Welzeker! Een atoombom! Je hele visie op strips, tot dan toe vnl. gevormd door Belgische en Hollandse stijlen wijzigde zich in, pak weg, vijf minuten. En de strips in MAD waren niet eens 'echte' strips. Het waren parodieën op Amerikaanse strips en televisieseries, gegoten in stripvorm. En de meeste van die strips en televisieseries waren hier nog volledig onbekend. De helft van de briljante Kurtzmanteksten ontging je toen, maar de tekeningen, vooral die van ene Jack Davis, ene Will Elder en ene Wallace Wood, lieve heer, daar ontsnapte geen lijn van aan je aandacht. Zelfs de rasterpunten werden onder de loep genomen!
Dat dít kon! Dat dít mogelijk was! Tja, wát kon nu eigenlijk en wát was nu eigenlijk mogelijk? Wát maakte op jou, als zeer pril striptekenaar die overweldigende indruk? Natuurlijk in de allereerste plaats de fabelachtige techniek van met name Davis en Wood. Elder was gek, een beetje vies, erg indrukwekkend en knap op een ouderwetse manier, maar niet met de onderkoelde beheersing van die andere twee. Maar alledrie deden ze iets, wat je in het karikaturale deel van de Europese comics nog nooit toegepast had gezien. Hun inwerking, zwart-witver-

dr. wertham's zorgen:

Voor hem onthulde zelfs Bugs Bunny voorbeelden van racistische geweld-dadigheid.' Het rampzalige boek van Dr Wertham betekende, door de heksenjacht die het ontketende (enigszins te vergelijken met de in Nederland al even geslaagde jacht op de 'beeldromannetjes' in de naoorlogse jaren) een doodsteek voor de creatieve mogelijkheden van de comic.
D.A. Latimer vertelt ons: 'Comics werden razendsnel fatsoenlijk. Zonder verspreidingsmogelijkheden, stierven de titels van EC af als indianen tegenover John Wayne. Die, die er in slaagden de goedkeuring van de Code te verkrijgen, verwaterden tot zielloze snot onder het rode potlood van de censor, de New Yorkse rechter Charles F. Murphy. Hij was ook onaantastbaar voor 'chicken-fat': eens werd een compleet verhaal door Murphy verworpen omdat er druppeltjes zweet zichtbaar waren op het voorhoofd van de held. Wie wil er nou een comic lezen zonder ZWEET erin? Niet zo bar veel mensen, en spoedig had EC nog maar één titel over -MAD, Harvey Kurtzman's troetelkind.'
Onder het hoofdje: Grappige Anecdote, het volgende: Science Fiction schrijvers, notoire comic-verslaafden en dus hun Dr Wertham kennend, zijn de laatste tijd in paniek, hamsteren literatuur en zoeken koortsachtig naar vaste baantjes. In het tijdschrift Amazing Stories stond nl. het bericht dat de Goede Dokter een studie aan het voorbereiden is over Science Fiction!!!!

Martin Coznowski

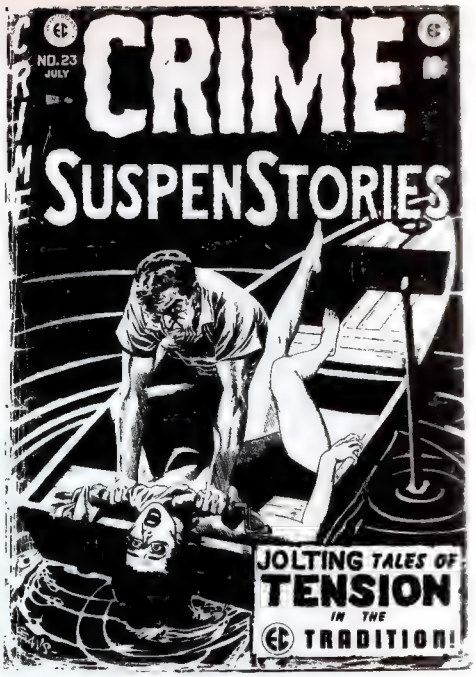

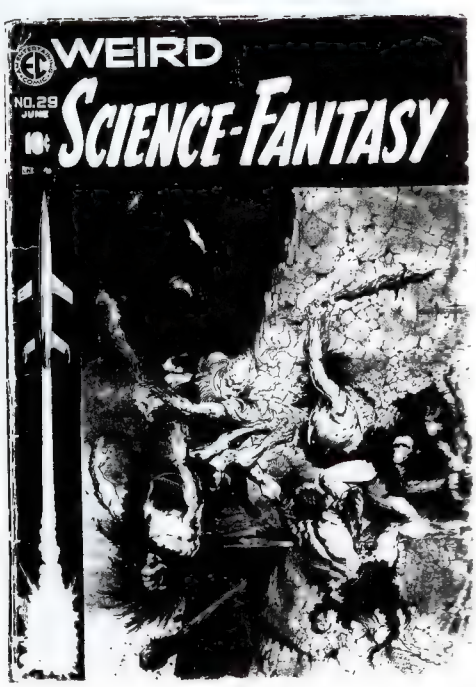

FIRST ISSUE
THE NEW
MAD
No. 24 • HUMOR IN A JUGULAR VEIN • JULY 1955
This new magazine is vital for you to read and inside you will find an extremely important message from the editors
25¢

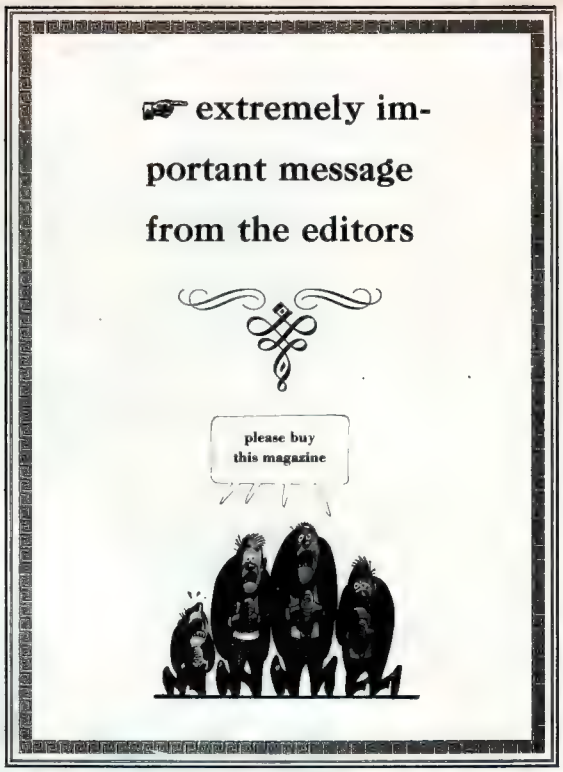

Pag 34:Het leven van een redakteur gaat niet over rozen. Uren en uren lang ben je bezig met het plakken van kolommetjes, het inpassen van plaatjes en schrijven van bijschriften, als er plotseling een medeauteur zich meldt met onder zijn arm nog wat materiaal, dat er ook per se in moet! Je ziet het, deze covers hadden op pagina 20 moeten staan. Ze behoren tot de uitgebreide reeks EC-titels
Pag 35:Hetzelfde geldt voor de cover en titelpagina van de aller-allereerste MAD. Al het tekenwerk hierop verrichtte Kurtzman op zijn ziekbed.

Well... I'm already working on that too, Charlie.
...you don't have to, Kid. I'll do the backlog.
Let me put it this way, Charlie. Mr. Shlock has asked me to take over doing all the cross-word puzzle squares.

Now wait a minute, Charlie! You'd better face facts! That system of yours of ruling the dark squares with diagonal shading is slow... old fashioned. I can do ten times as many squares in the same time as you by making them solid black!
But... but the thin lines... th-they were... nice.
Do they do anything to keep the investment down? ...the margin of profit wide? Face it! They're a waste of time, Eolith, AND YOU KNOW IT!

You? Take over? So he's taken that away from me too. For five years I've put in the little black squares, and now he's taken that away from me.
And you, fresh young punk! bit by bit taking over my office... my typewriter... my crossword-puzzle squares— WHO DO YOU THINK YOU ARE?

SLAM!
EXIT
... I guess I was mean...
That's what I meant about this whole set-up, Mike. I'm changing. My goals... my ideals... I feel I'm getting to be just like the others...
I'm beginning to feel that too...

'n atoombom!

deling en hantering van de anatomie was volledig naturalistisch!
En dát was anders! Dát was nieuw! Ze omlijnden niet alleen hun figuren, zoals iedereen in Europa deed, nee, ze gaven er volume aan door arcering, plooival, gebruik van licht en tegenlicht. Dingen, die je daarvoor alleen zag in naturalistische strips. En dat deed je wankelen. Dat was de bominslag. Het kon dus ook anders dan je tot nu toe gedaan en gezien had!
En je ging tekenen. Imiteren. Alleen MAD bestond nog. De rest was leuk, deed zeker zijn best, maar meer dan een meewarige glimlach had je er toen niet voor over. Ha! Zij wisten niet wat jij wist. Zelfs de hele grote jongens, die je tot die tijd bewonderd had wisten het niet. Stakker, die je eigenlijk was in die tijd. Je zag over het hoofd, dat juist die mensen het allang wisten. MAD bestond al veel langer dan jij wist. Maar wie let in zo'n periode op jaartallen? Dat zij hun eigen stijl en vorm reeds lang gevonden hadden en genoten van MAD op een manier, waarop jij er toen niet van kon genieten, ging volkomen langs je heen. MAD had zijn intrede gedaan in je leven!
Eerst alleen via de tekenaars. Later onderging je opnieuw een sensatie toen de teksten van Kurtzman en anderen tot je begonnen door te dringen. En toen begon je ook MAD te schrijven, onsamenhangende imitaties, die je voor strips hield. En langzaam, heel langzaam sleet dat uit, ging je ook weer andere dingen waarderen, en vermengde de MAD-invloed zich met andere invloeden, die samensmolten tot dat mengsel, waarvan je nu zegt: dat is mijn basis. Van daaruit ben ik bewust gaan werken. En het percentage MAD daarvan is van een beslissende betekenis geweest.
DAVIS: de snelste tekenaar van het westelijk halfrond. Niet in de betekenis van snel tekenen, hoewel ook zijn produktie weergaloos groot is. Nee, als de man met de 'snelste' lijnvoering, de man met een gevoel voor actie, dat hem soms buiten de kaders lijkt te jagen. De man, wiens penseel een verlengde is geworden van zijn hand, die door zijn weergaloze arceertechniek met pure, onverdunde, zwarte inkt alle variaties in grijs kan maken, die er bestaan.
WOOD: Degeen, die geweren, zwaarden, messen, trappen, zelfs papier plastischer tekent dan de driedimensionale realiteit voor je. Wood, die van uitsluitend zwart-wit vlakken een volledige tekening kan maken, zonder iets met één enkele

Rifles suddenly appear in windows and on rooftops! The enemy! A rebel upon roof draws a bead on Lambaster. Chickencooper fires and rebel collapses and topples off parapet.

Horses and men mill about trying to break through trap. A rebel upon roof draws a bead on Chickencooper. Lambaster fires and the rebel collapses and topples off the parapet.

A rebel on the ground draws a bead on Lambaster. Chickencooper fires and the rebel...

staggers through doorway...

climbs up ladder to roof...

and... topples off parapet.

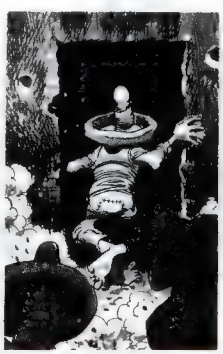

After all, toppling off parapets is much more entertaining then when they just lay down and die... Anyhow Lambaster and Chickencooper get past road block with the carriage.

Justice triumphs. Right conquors. When robbers who'd rob treasure are left far enough behind, our heroes halt in order to rob carriage themselves. The carriage is... *empty!*

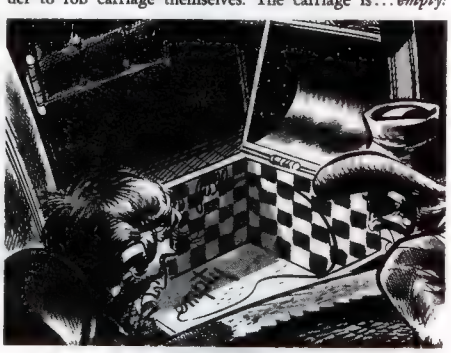

They have been tricked! As Chickencooper and Lambaster turn, they find themselves staring into the guns of the rebel soldiers. Chickencooper is a former army officer...

by force of habit always stares into guns... to inspect for lint. Anyhow, here comes most breath taking scene of picture where Chicken. and Lamb. look up on the hills around.

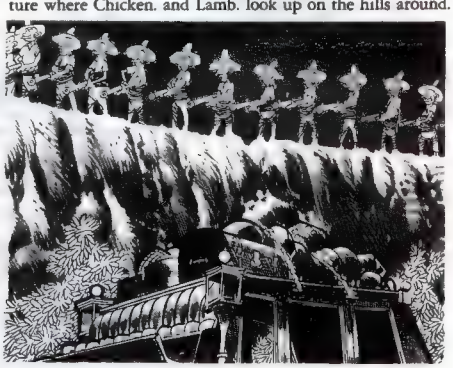

And, looking down on them, a grim unbroken rank of thousands of rebels standing on their feet... Hu oh! What's this?

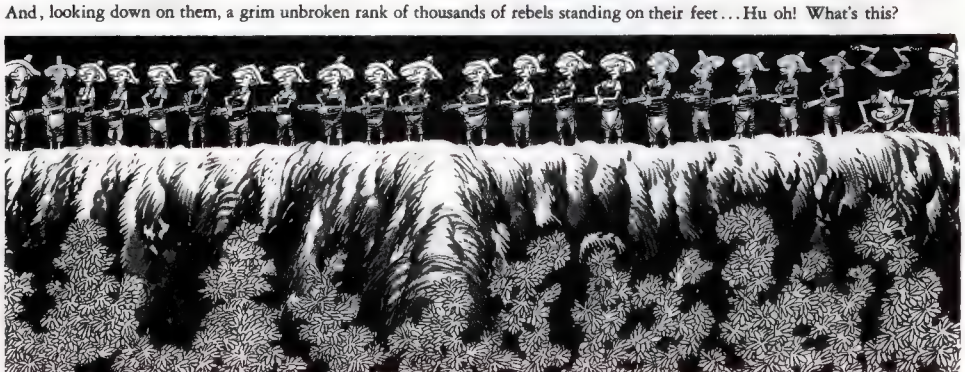

THE SPADS ARE WARMING UP ...*and "you know who" gets killed.*

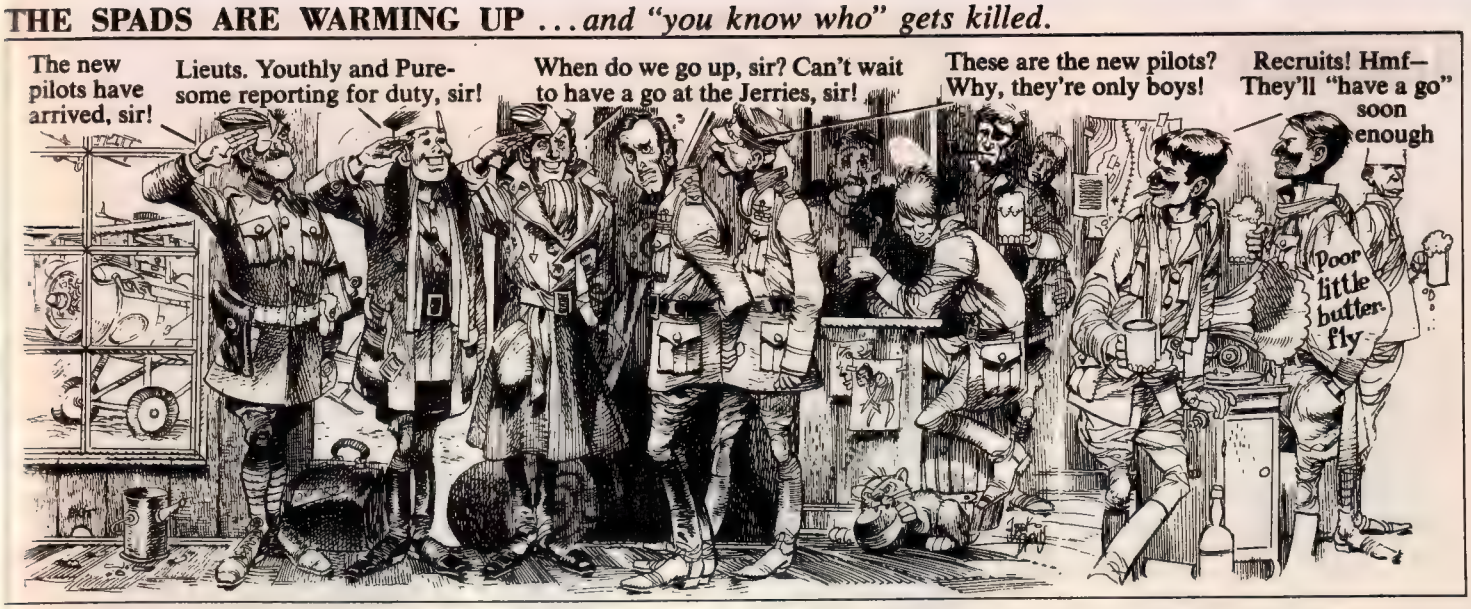
The new pilots have arrived, sir!
Lieuts. Youthly and Puresome reporting for duty, sir!
When do we go up, sir? Can't wait to have a go at the Jerries, sir!
These are the new pilots? Why, they're only boys!
Recruits! Hmf— They'll "have a go" soon enough
Poor little butterfly

Pag 36: In die aller-allereerste MAD stond een door Davis getekend verhaal: Vera's Cruz. Een prachtige parodie op de - bijna - gelijknamige film. Bijgaande sequence getuigt daarvan.
Pag 37: Omdat we het voorlopig niet kunnen laten, hier weer een Davis uit de fameuze.... and 'you know who' gets killed-serie. (HUMBUG, okt.1958)

TIME LAPSE

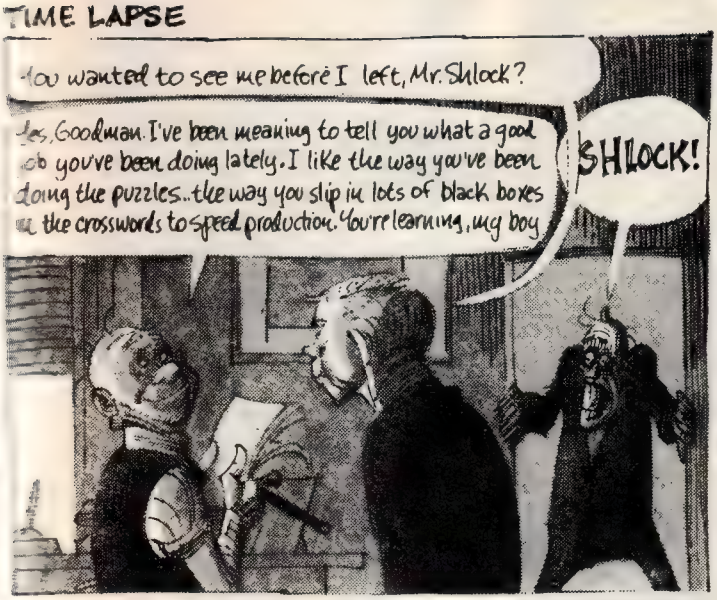
You wanted to see me before I left, Mr. Shlock?
Yes, Goodman. I've been meaning to tell you what a good job you've been doing lately. I like the way you've been doing the puzzles..the way you slip in lots of black boxes in the crosswords to speed production. You're learning, my boy
SHLOCK!

Charlie! You know I've never run my Corporation with an iron fist. You know you've always had full freedom to work ...and full freedom to quit!
Shuffle Shuffle
That's what you'd like, isn't it, Lucifer. Well I'm not going to quit! I'm going to KILL myself, AND YOU CAN'T STOP ME!
Who said you can't kill yourself? I give my executives complete freedom as much as possible.
hmm hmm
hahaha

Charlie! What do you want! I thought I told you to go to the bank!
Go get your OWN deposit slips!
Move me into the stockroom will you?
Lucifer! We grew up in this business together. I worked with you when your publications still weren't legal.
I can take the stock-room. I can take the errands! But THIS -THIS SIGN YOU MAKE ME WEAR!
Have you seen the latest MEN'S SWEAT. OUT TODAY

But wait a minute! I just remember...you've been paid a full week in advance and you know it's customary to give two weeks notice.
Well try and make me! JUST TRY! YAHAHAHA! Goodbye, Shlock! I hope this BURNS YOU UP!

'n atoombom!

lijn te accentueren.
ELDER: De pervert, die pas gelukkig is, als hij iedere tekening vol kan gooien met alle waanzinnige details, die op dat moment in zijn gestoorde brein opkomen. Wiens emoties duidelijk overheersen boven zijn techniek. De man van de mooiste parodieën, die ooit in MAD gestaan hebben. De meest perfekte voltooier van Kurtzman's bizarre ideeën.
Zij maakten de MAD, zoals hij nu niet meer bestaat. Zij zijn, met Kurtzman, de verpersoonlijking van MAD, die geweldige MAD uit het begin. De MAD, die je toen, bij toeval, terwijl je wat stond te snuffelen in een inloophal, uit een rij anonieme pockets trok, en waarvan je de omslag wel leuk vond.
Daarom sloeg je dat boekje maar eens open.

Dick Coznowski

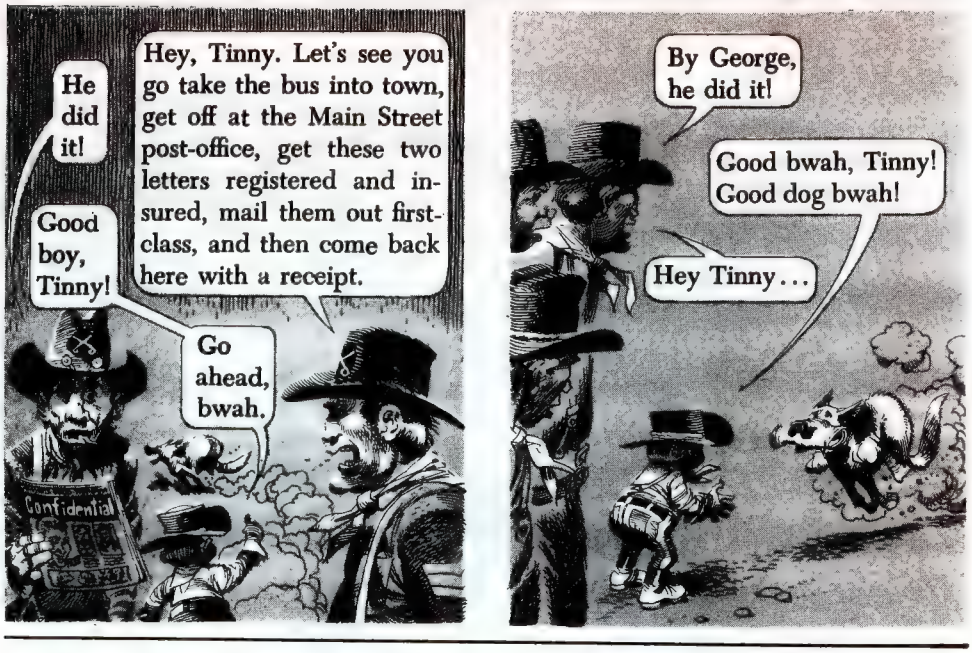
He did it!
Good boy, Tinny!
Hey, Tinny. Let's see you go take the bus into town, get off at the Main Street post-office, get these two letters registered and insured, mail them out first-class, and then come back here with a receipt.
Go ahead, bwah.
Confidential
By George, he did it!
Good bwah, Tinny! Good dog bwah!
Hey Tinny...

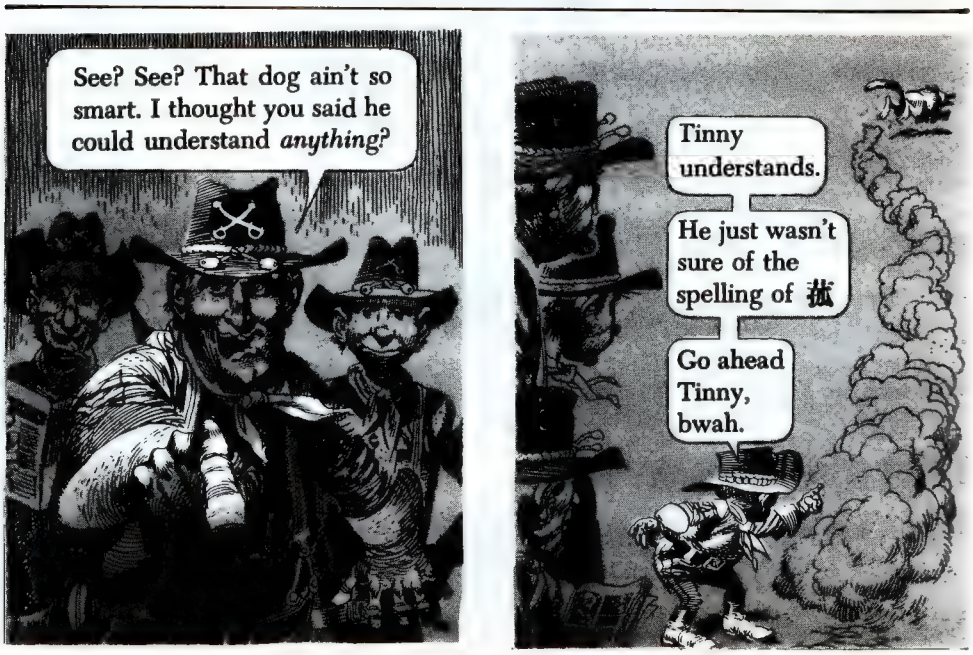
See? See? That dog ain't so smart. I thought you said he could understand *anything*?
Tinny understands.
He just wasn't sure of the spelling of 拙
Go ahead Tinny, bwah.

UNDER THE BIG TOP . . . *and "you know who" gets killed.*

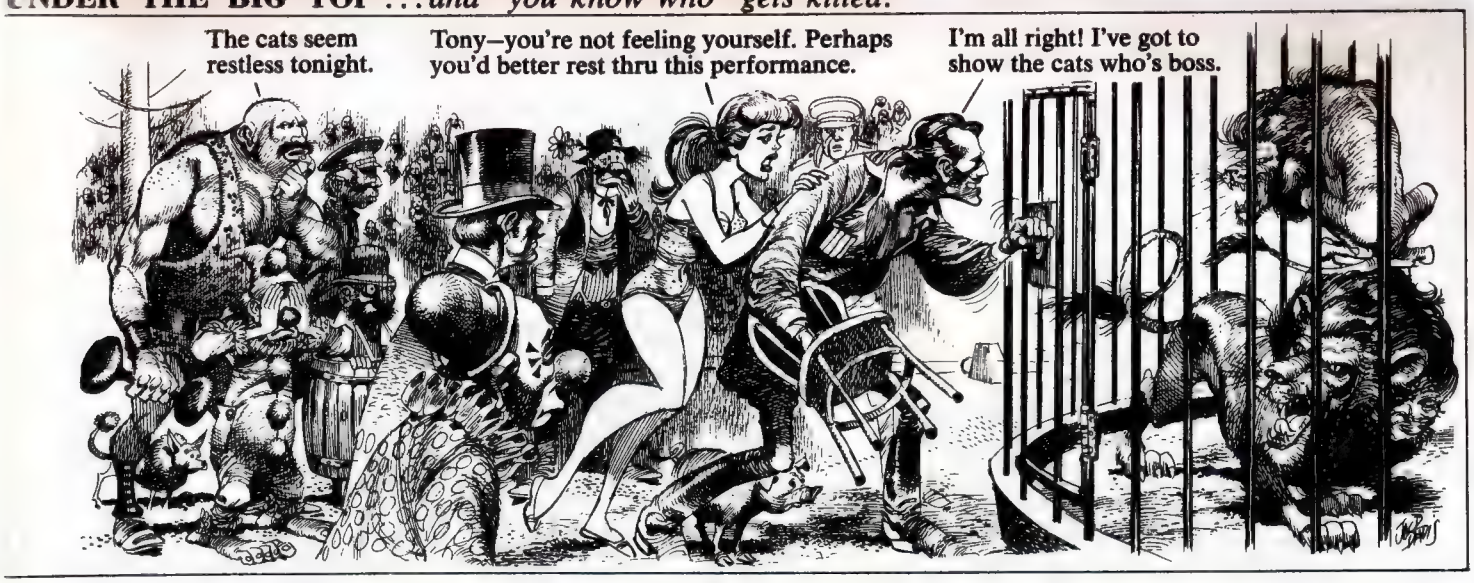
The cats seem restless tonight.
Tony—you're not feeling yourself. Perhaps you'd better rest thru this performance.
I'm all right! I've got to show the cats who's boss.

Pag 38: In '58 tekende Jack Davis een parodie op Rintintin, getiteld Tin-Rin-Rin-Tin-Rin. We hebben een gedeelte uitgezocht, waarin de beste vriend des mensen wordt uitgenodigd zijn onbegrensde bekwaamheden te demonstreren. (HUMBUG, okt 1958)

Pag 39: Wat zei ik! Wéér zo'n tekening van Davis uit de. . . . . and 'you know who' gets killed-serie. Mooi hoor! Maar moet het nou? (HUMBUG, okt 1958)

He-He jumped!
I thought he was bluffing!
Miss Verifax! Are you still here? Something terrible has happened. Mr Eolith jumped out the window. Notify the proper authorities immediately.

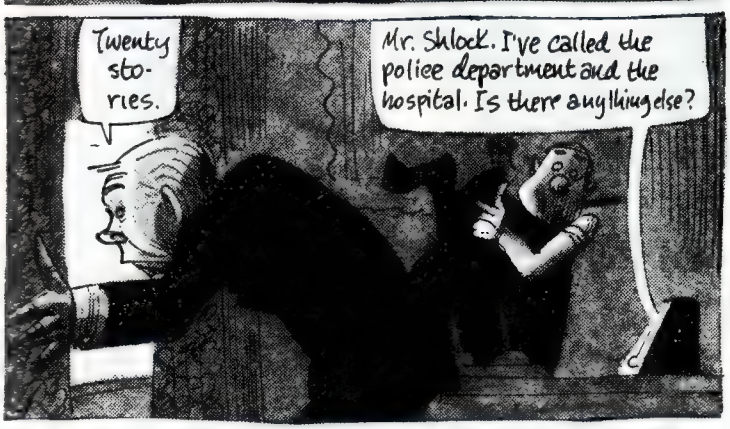

What about the accounting department? You don't think I'm going to keep a dead man on the payroll! First things first, Miss Verifax!
I don't know about Mike. She's slipping lately.

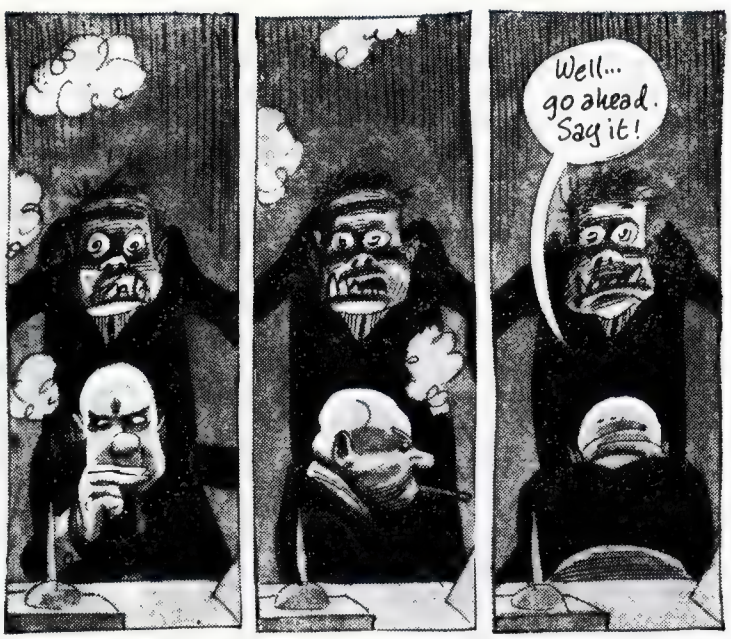

I know you hate me, Goodman. I know you think I'm rotten...
I didn't say anything Mister Shlock.
You don't have to. After you've had my experience in life, you get to know what a man is thinking by little subtle things. Little subtle things like a narrowed eye... a curled lip ... spitting on the floor... hitting!
Sure. I know what you're thinking.

helza poppin'

Natuurlijk kwam MAD niet uit de lucht vallen. Niets komt uit de lucht vallen. En het is dan ook niet meer dan billijk dat in dit artikel even aandacht wordt besteed aan filmproducten uit de veertiger jaren als Helzapoppin, Arsenicum en Oude Kant, en Het Geheime Leven van Walter Mitty. Vooral zonder Helzapoppin is MAD ondenkbaar, zonder overigens iets af te willen doen aan het genie van Kurtzman. Helzapoppin is het werk van een duo vaudeville-humoristen uit de dertiger en veertiger jaren, Olsen en Johnson, die in hun act een soort van harde bijna surrealistische humor hadden ontwikkeld. Helzapoppin was een film over het maken van een film, en volgestouwd met een overstelpende hoeveelheid, volledig niet ter zake doende, gags. Plotselinge, radicale scenewisselingen, of alleen maar een achtergrond die zich ineens wijzigt van een warenhuis in een woestijn. Een moeder die regelmatig door het beeld loopt en om haar zoontje roept; een scene die in de MAD-parodie 'Dragged Net' letterlijk wordt 'geciteerd'; dan verschijnt er op het bioscoopscherm een boodschap voor het jongetje (in Amerikaanse dorpsbioscopen kon zoiets in die jaren), of 'ie onmiddelijk thuis wil komen want zijn moeder wacht op hem; en vervolgens zien we het silhouet van een jongetje met een Alfred E. Neuman-achtige haardos die opstaat en naar de uitgang loopt, een bedrieglijk trompe-l'oeuil-effect.
Voorbeelden zijn er te over van een listig gebruik, niet zozeer van het medium film als wel van het medium 'bioscoop'. Evengoed als MAD later zijn grootste momenten vond, niet in de stripvorm (want er zijn hele theoriën op te bouwen dat MAD niet méér met strip te maken heeft gehad, dan dat het er wel eens een parodie op heeft gemaakt) maar in de impliciete aanwezigheid van de Amerikaanse cultuur en de American Way of Life. De krankzinnige oom in Arsenicum en Oude Kant, die denkt dat 'ie Theodore Roosevelt is en in de kelder 'het Panamakanaal graaft' en alsmaar met de blote sabel charges uitvoert, de kelder in, om daar een lijk te begraven, 'een slachtoffer van de malaria', zou door Will Elder met twee handen op zijn rug zijn gebonden, geblinddoekt in zijn slaap getekend kunnen worden. Om maar te zwijgen van wat Raymond Massey als de krankzinnige neef en Peter Lorre als het zwetende professortje met hun koffer vol glimmende chirurgische instrumenten

Mommy, Mommy—Can I go out with Rodney Hairbrain?
Absolutely not! You're just a child! Go play with your dolls!
I can't!
Why not?
I had to send my Barbie Doll away! My Ken Doll got her into trouble! Remember, this is Passion Place!
76

We hebben aan twee heel belangrijke tekenaars van MAD vrijwel geen aandacht geschonken. Dat had wel een reden. In dit artikel zijn we voornamelijk -en dat zal je niet ontgaan zijn- de gang van Harvey Kurtzman nagegaan. Want voor ons is de naam Kurtzman synoniem met de

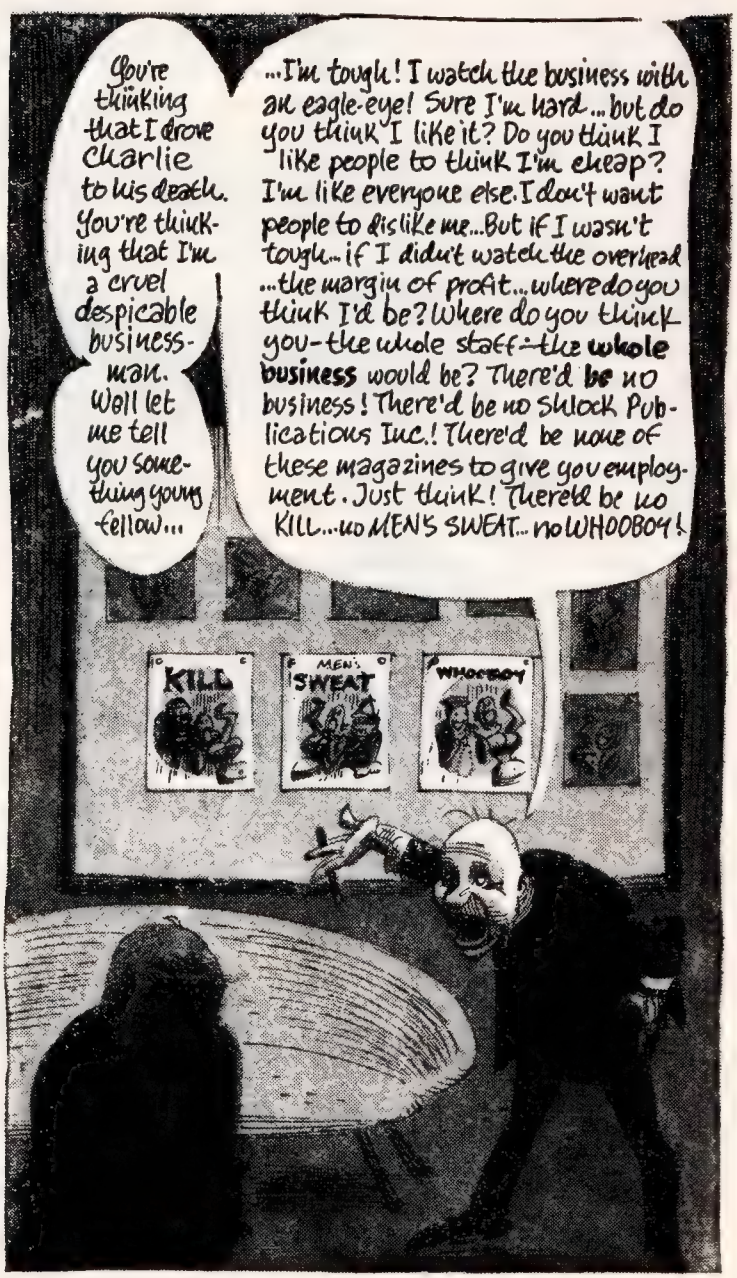
You're thinking that I drove Charlie to his death. You're thinking that I'm a cruel despicable business-man. Well let me tell you something young fellow...
...I'm tough! I watch the business with an eagle-eye! Sure I'm hard... but do you think I like it? Do you think I like people to think I'm cheap? I'm like everyone else. I don't want people to dislike me... But if I wasn't tough... if I didn't watch the overhead ...the margin of profit... where do you think I'd be? Where do you think you-the whole staff-the whole business would be? There'd be no business! There'd be no Shlock Publications Inc.! There'd be none of these magazines to give you employment. Just think! There'd be no KILL... no MEN'S SWEAT... no WHOOBOY!
KILL
MEN'S SWEAT
WHOOBOY

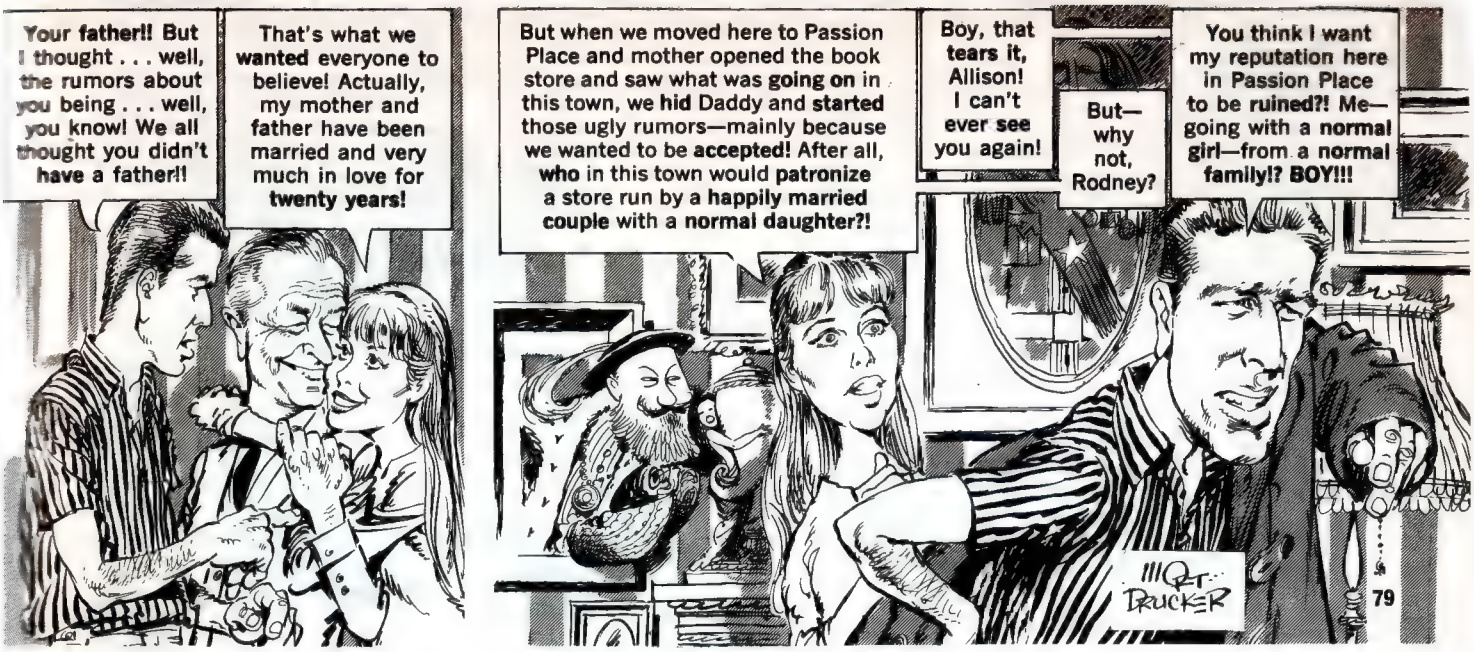
Your father!! But I thought . . . well, the rumors about you being . . . well, you know! We all thought you didn't have a father!!
That's what we wanted everyone to believe! Actually, my mother and father have been married and very much in love for twenty years!
But when we moved here to Passion Place and mother opened the book store and saw what was going on in this town, we hid Daddy and started those ugly rumors—mainly because we wanted to be accepted! After all, who in this town would patronize a store run by a happily married couple with a normal daughter?!
Boy, that tears it, Allison! I can't ever see you again!
But—why not, Rodney?
You think I want my reputation here in Passion Place to be ruined?! Me—going with a normal girl—from a normal family!? BOY!!!
MORT DRUCKER
79

opkomst en de bloeitijd van MAD. Logies, dat we ons licht voornamelijk lieten schijnen over Kurtzman's naaste en meest glansrijke medewerkers: Elder, Davis en Wood.

Don Martin en vooral Mort Drucker zijn heel duidelijk kinderen van Bill Gaines. Pas nadat Kurtzman EC had verlaten en Gaines de zaak in zijn eentje doorrunde meldden zich Martin en Drucker. Dat alles doet natuur-

And that's why I'm tough...not for me! I have my employees... my family...
I want my kids to be educated-to have all the opportunities I didn't...
And I want the good things for my dear wife who has seen me through all these years...
-Yoohoo. Mr. Shlock...

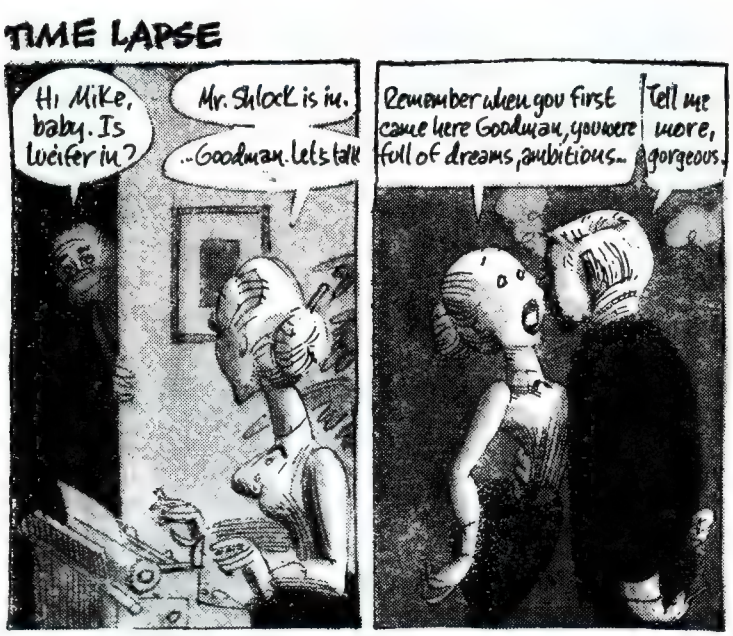
TIME LAPSE
Hi Mike, baby. Is Lucifer in?
Mr. Shlock is in.
..Goodman. Let's talk
Remember when you first came here Goodman, you were full of dreams, ambitions..
Tell me more, gorgeous.

Am I too early Mr. Shlock?
Er..I'll be through in a minute, Miss Voom.
I can wait, Daddykins.
Ahem. Well...it's been a pleasure discussing our views, Beaver. I think every one has left, so would you lock the front door when you go out? Goodnight!
Good-night, Mr. Shlock!
We'll have a quiet dinner, baby Kins. I've had a tiring day.

Goodman! I'm serious. You've fallen into bad habits. I want to talk to you.
Sure, baby.. Sit here on my lap and talk to Poppa.
You wanted to do great things, Goodman...five magazines. You had plans once.
You'll find out I got plans, baby, when I catch you.

helza poppin'

voor de prille Jack Davis moeten hebben betekend.
En van 'Walter Mitty' hoeven we alleen maar de chirurgen-scene te memoreren, en het geluid dat de orkaan en de Mississippi-raderboot en de chirurgische machine en het jachtvliegtuig enz. maken (TAPOKKETAPOKKETAPOKKE-TAPOKKETA.....) en we zien de aanloop voor de trap tegen de schenen van burger-Amerika die MAD zou heten.

Martin Coznowski

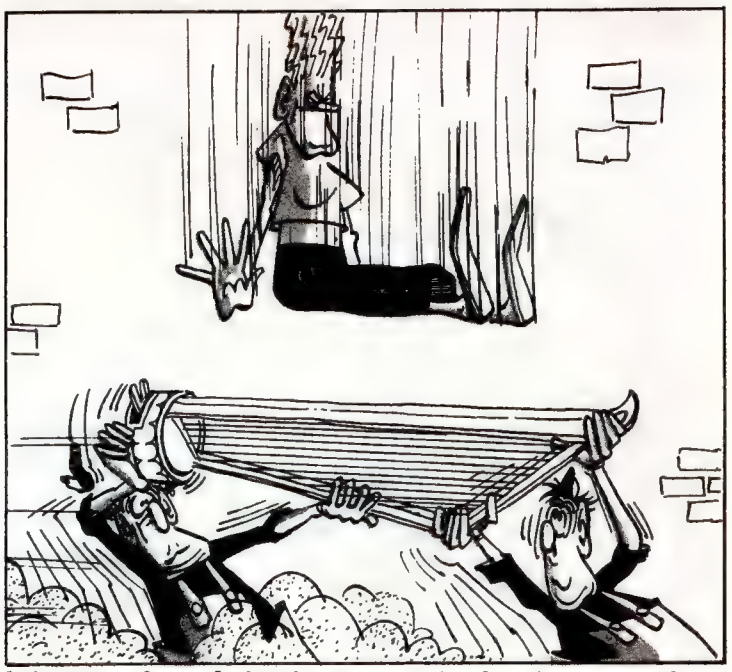

lijk niets af aan de kwaliteiten van beide tekenaars, alhoewel je je van Don Martin zou kunnen voorstellen, dat hij het zonder MAD ook wel had kunnen halen; hij is tenslotte een stijlmatig buitenbeentje. Van Mort Drucker kan dat niet gezegd worden. Zijn grote inspiratievoor-

And while all the others had only one thing on their minds, you were different. We talked. You could always arouse my interest in art...music... politics. Now you're like all the rest. All you want to arouse are my passions.
So Kiss me you fool !
You wanted to see me, Good-man?
Oh Shlock! I just wanted to tell you I'm leaving Shlock Publications Inc..
What's this?
Yes. I'm going into business on my own.
What? What business?
I've got a gimmick that has a very good chance of succeeding.
Gimmick? Gimmick?

Geraadpleegde literatuur:
George Perry/Alan Aldridge:The Penguin Book of Comics
D.A. Latimer: 'If Harvey Kurtzman had written 'Snow White', the Dwarves would have gotten her', U.S. The Paperback Magazine.
Hugh M. Hefner : 'Introduction', Little Annie Fanny, The Satrical Misadventures of Playboy's Sexy, Comic Heroine.

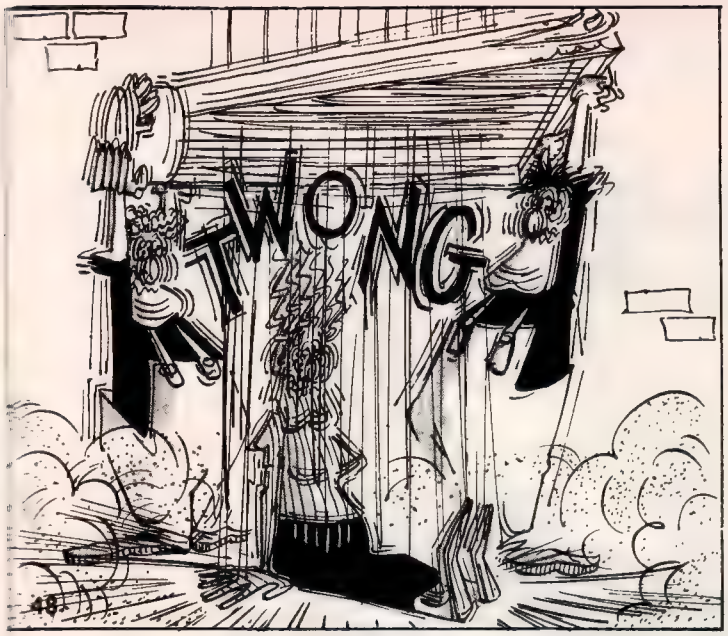

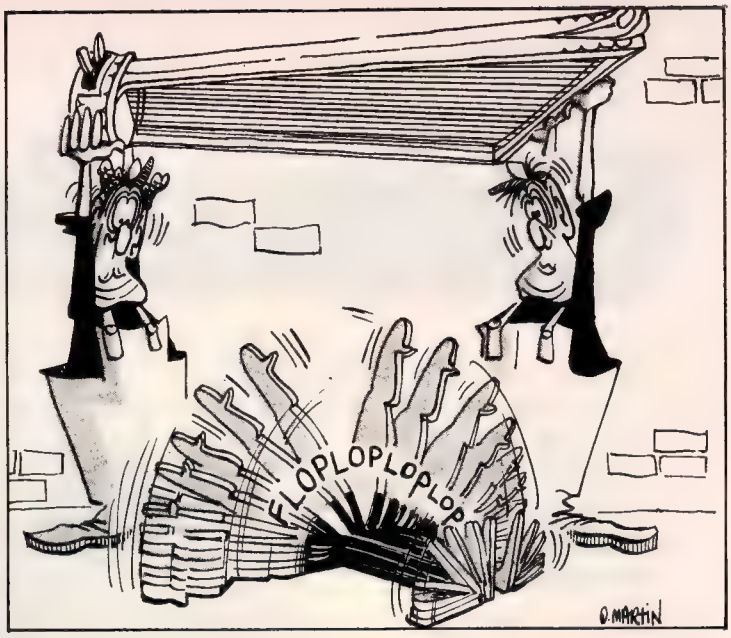

beeld was onmiskenbaar Jack Davis en hij is altijd in die opvatting blijven werken. Dat hij op zijn beurt weer voor nederlandse tekenaars (Daan Jippes, Theo v.d. Boogaard) inspiratief voer aandroeg is een reden te meer om iets uit zijn uitgebreide oeuvre te tonen (Speciaal voor de Peyton Place-liefhebbers. Pag 40 en 41). Op deze pagina's vind je dan nog een kraker van de heer Martin.

Fred A. Coznowski

It's almost too simple. Actually I'm following your business techniques ...your training. My initial investment is practically nothing. My potential income can be huge. My margin of profit... practically 100% NET!
What is it? What is your gimmick? Tell me. In confidence! This will be strictly off the record, Kiss my pinky to the sky.

What got into Beaver?
He took the whole week's payroll!
The whole place... cleaned out!
Let's untie these ropes! Has somebody got a hand free?
YEEK! Yes!... Somebody's got a hand free!
Would you ever have expected that of Goodman Beaver?
All the time I thought he had a lousy business head. Now I know different.
Goodman Beaver's gonna be aall right.
end

Uniek in de

©Dargaud S.A 1972

strip-scêne!

Vier weken lang, elke week een kwart deel van een affiche die aan elkaar geplakt konden worden tot één gigantisch Asterixaffiche.
Formaat 128x54 cm.

Natuurlijk in Pep, het toonaangevende stripweekblad.

Abonnee worden? Dan meteen deze bon invullen, uitknippen en in open envelop opsturen naar Pep, antwoordnr. 427, Haarlem. Er hoeft geen postzegel op.

BON

St.sc.

Ik word Pep-abonnee.

Naam: _____

Adres: _____

Plaats: _____

Het blad komt per post. Betaling per kwartaal (13 nrs.) d.m.v. de toegezonden acceptgirokaart.

Abonneeprijs 65 cent per week dus f 8.45 per kwartaal (13 nrs.)

Naar aanleiding van het november/december nummer van Stripschrift ontvingen wij reakties van Hergé, De Moor en Jacobs. Hieronder drukken wij gedeelten uit hun brieven af.

STUDIOS HERGÉ S.A

' En mon nom personnel, et parce que la place réservée à Tintin dans ce numéro est une place véritablement 'royale', je veux vous redire en grandes lettres: BRAVO et MERCI!
Ma gratitude va à tous les auteurs des articles et de la mise en page, et je crois pouvoir la leur exprimer par l'intermédiaire du successeur de Monsieur P. Hans Frankfurther, avec qui nous avons été en relations avant que vous ne repreniez en mains les destinées du STRIPSCHAP.
Tout ce numéro de 'november/december' est remarquable. Mais la partie qui m'intéresse spécialement constitue une des études les plus claires, les plus complètes et aussi les plus attrayantes qui aient été publiées sur Tintin.
Que cela vienne des Pays-Bas confirme, une fois de plus, l'attention intelligente et la sympathie active que tant de jeunes (et moins jeunes) Hollandais portent à la Bande Dessinée.'

Votre dévoué Hergé.

Hergé.

Hartelijk dank voor de nummers van Stripschrift die u opzond.
Hergé, Martin en ik hebben er veel genoegen aan beleefd.
De artikels zijn allen zeer precies. Veel gelukwensen aan de schrijvers en ook aan de lay-out mensen!'

Bob de Moor

'Avec mes vifs remerciements pour votre tres intéressant numéro 35/36 de 'Stripschrift', mes voeux les plus cordiaux à toute la rédaction! '

E.P. Jacobs

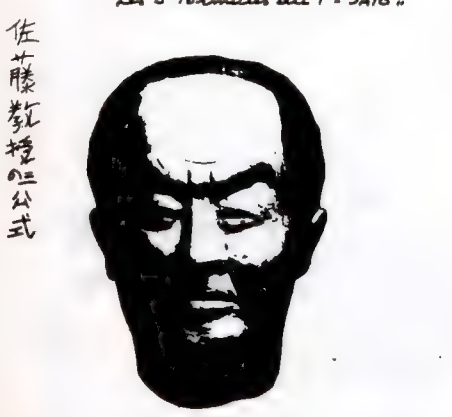

Avec mes vifs remerciements pour votre tres intéressant numéro 35/36 de "Stripschrift". Mes voeux les plus cordiaux à toute la rédaction!
E. P. Jacobs

E.P. Jacobs liet zijn dankwoord vergezeld gaan van bovenstaande illustratie uit 'Les 3 Formules du Pr. Sato'.

In de catalogus van boekhandel Ulysses te Den Haag wordt 'The Penguin Book of Comics' van Alan Aldridge en George Perry te koop aangeboden voor ƒ 28, -. Bij de ILA-boekhandel kocht ik het voor ƒ 15,10.

Jos Meijerink, Groningen.

Allereerst alle lof voor het SF-nummer. Stripschrift evolueert uitmuntend. Komt E.P. Jacobs nog aan de beurt voor een 'compleet nummer'? Dit zou mij en met mij vele anderen bijzonder verheugen. De 'Meester van de SF' is immers in Kuifje Weekblad met een nieuw verhaal (De 3 formules van Prof. Sato) begonnen en deze maand (november red.), zo verzekerde mij de uitgeverij verschijnt het 9e album, te weten: 'Het halssnoer van de Koningin'.
Verder wilde ik vragen of Stripschrift niet kan bemiddelen tot het verkrijgen of verschijnen van een uitgave voor verzamelaars waarin de illustraties bijeengebracht zijn die E.P. Jacobs maakte bij 'De oorlog van twee werelden' van Wells. Het is een Franse uitgave: E.P. Jacobs; De Oorlog van Twee Werelden. J. Glenat-Guttin. Uitgever: 17, Avenue Alsace-Lorraine (38), Grenoble, Frankrijk.
De illustraties op zich zijn meesterwerken. Dan wilde ik verder opmerken dat achteraf gezien de herdrukken van de 'blauwe albums van Suske en Wiske die K.d.B. 'erg goed' vindt mij tegenvielen daar er liefst zeven bladzijden missen. Erg jammer. Als een herdruk niet volledig is dan liever niet. Ook de herdrukken van Eric de Noorman tonen mankementen door weggelaten verhalen. De strip gedijt goed momenteel, als we dan 'oudjes' eren laten we het dan goed doen, dus volledig!

H.L. Steenbakkers, Breda.

Noot van de redaktie:
Een 'E.P. Jacobs-nummer' speelt door onze gedachten. Het zal echter nog wel heel wat tijd in beslag nemen, eerstens omdat er nog zoveel andere onderwerpen zijn en Jacobs reeds 'een kleine beurt' heeft gekregen in het november/december nummer van Stripschrift, ten tweede omdat veel materiaal (o.a. de originelen van de 'I'-straal) van Jacobs in de oorlog verloren is gegaan.

nieuws

Paling en Ko

Het weekblad 'De Post' is onlangs begonnen met de publikatie van een nieuwe strip met in de hoofdrollen twee agenten van een geheime dienst, Paling en Ko. De strip is een schepping van de spaanse tekenaar F. Ibanez. Na een aantal minder gelukkige strips maakte Ibanez, 'Paling en Ko'. Hiermee won hij de 'Gouden Pijl', een onderscheiding die in Spanje wordt uitgereikt voor in dit land en in Zuid Amerika gepubliceerde stripverhalen. De oorspronkelijke benaming voor Paling en Ko is: 'Mortadelo y Filemon'.
Kort na het verschijnen van de avonturen van de twee detectives in De Post, is uitgeverij De Vrijbuiter te Tilburg, er toe overgegaan twee stripalbums van Paling en Ko op de markt te brengen.
Deel 1 heet 'Het Atoomsulfaat' en deel 2 'De jacht op de Zwarte Bende'. Beide titels zijn voorzien van de ondertitel 'humorstrip'. Dit laatste niet ten onrechte; de in vierkleurendruk uitgevoerde balloonstrips hangen van de grappen en grollen aan elkaar. Het is alleen jammer dat wij Noorderlingen kennelijk een ander gevoel voor humor hebben dan diegenen die de Gouden Pijl aan Ibanez hebben overhandigd. Tekenen kan de spanjaard wel en dat doet hij zo nauwkeurig mogelijk, (b.v. waar het technische zaken betreft). Het meest ontbreekt het hem echter aan een goed scenario. De verhalen zijn chaotisch, en van alle weinig subtiele grappen waar de beide albums zo vol mee zitten is er niet één die bij mij ook maar de geringste neiging tot glimlachen oproept. Kortom, geen aanraders. Wie eigenwijs is, zal ƒ 2, 95 per deeltje leergeld moeten betalen.

Kees de Bree

Liefde is... *Liefde is...*

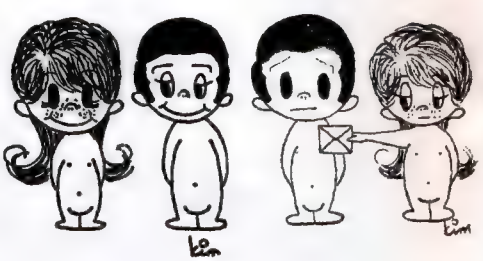

... dol zijn op al haar vijf miljoen sproeten. *... die geparfumeerde envelop niet openmaken.*

Liefde

Bij uitgeverij Teleboek NV, Bussum, is het bundeltje Liefde is... verschenen. Het boekje bevat een verzameling van de suikerzoete plaatjes die reeds eerder zijn opgenomen in 'de Telegraaf' en 'het Nieuws van de Dag'. De tekst en illustraties van Kim Grove zijn best aardig, en in de krant (één per dag), komen ze goed tot hun recht. Als boekje is het echter allemaal juist iets teveel van het goede.
Niet meer lezen dan een paar bladzijden per dag, dit om tranen in de ogen te vermijden. Prijs ƒ 5, 90.

nieuws

Dick Bos
In het voorjaar van 1972 zal de Arbeiderspers opnieuw een boekje met vier Dick Bos avonturen op de markt brengen. Het gaat hier om de verhalen 5 t/m 8. De titels zijn 1. De lasso; 2. Chicago; 3. Zilver; 4. S.O.S. Prijs ƒ 10,-.

Blueberry
In België is een nieuwe franstalige Blueberry verschenen, Le Général Tête-Jaune, getiteld. Het is het vervolg- en slotgedeelte van het verhaal dat verspreid is over de reeds verschenen albums, Le cheval de fer, L'homme au poing d'acier, en La piste des Sioux, (tekst van Charlier en tekeningen van Giraud). Het album dat niet in Nederland verkrijgbaar is, is een uitgave van Lombard, Paul Henri Spaaklaan 1-11, 1070 Brussel. Prijs 80 B.Fr. In de maand maart zal nog een avontuur van luitenant Blueberry het licht zien en wel La mine de l'Allemand perdu.

Tanguy
Ook bij Lombard verschenen is het album La menace vient du ciel, een avontuur van vliegenier Tanguy en kornuiten, door Jijé en Charlier. Het verhaal is een vervolg op Les vampiers attaquent la nuit.
Prijs 80 B.Fr.

Valérian
In Frankrijk zal in maart een nieuw album van Valérian, (in het nederlands Ravian), verschijnen. De titel is Le pays sans étoiles, met tekst van Linus en tekeningen van Mézières.

Suske en Wiske
Met de regelmaat van een weekblad verschijnen er de laatste jaren Suske en Wiske albums. Ditmaal zijn er twee tegelijk van de lopende band komen rollen.
Het betreft deel 127 de Knokkersburcht, eerder verschenen als vlaamse uitgave deel 20, in de rode reeks-ongekleurd en later in tweekleurendruk. Als nederlandse uitgave is de knokkersburcht verschenen als deel 11, in de rode reeks-ongekleurd.
Het tweede album betreft deel 128, Het brommende brons, een niet eerder verschenen uitgave. In dit verhaal krijgt Wiske van een oude man een steentje waardoor ze de macht krijgt om met bronzen standbeelden te praten. Op deze wijze verneemt Wiske dat er in het land een Vakbond voor Inbrekers is 'Het Zwarte Masker', met als motto 'wat dijn is mijn is'. Het is zoals de lezer vermoedt, aan het eind van het verhaal bestaat het verbond niet meer.
O ja, daar de albums sneller verschijnen dan wij kunnen typen hebben we vorige keer 3 nieuwe herdrukken vergeten te vermelden: nr.124 Het vliegende bed, nr. 125 De texasrakkers, nr. 126 De windmakers.

Bommel
In de 'Spektator', tijdschrift voor Neerlandistiek, staat een artikel van 9 pagina's, geschreven door Rudolf Geel, waarin de karakters (of eigenschappen) van Tom Poes en Heer Bommel worden doorgelicht. Het artikel 'De slimme heelmeester en het avontuur van stand', stoelt grotendeels op de resultaten van een onderzoek dat een aantal studenten van de amsterdamse universiteit ondernam naar de inhoud van de eerste 1638 Bommel-dagstrips. Behalve Bommel en Tom Poes worden ook enkele andere Rommeldammers, zij het iets globaler, besproken.
Prijs van een los Spektator-nummer ƒ 3,50. Te verkrijgen door storting van dit bedrag op postgiro 2465026, t.n.v. Stichting Heliogabalos te Amsterdam.

nieuws

Voetbalstrip
De voetbalstrip van Theo van den Boogaardt (tekeningen) en Nico Scheepmaker (tekst), die in het weekblad 'Voetbal International' heeft gestaan is dit jaar gebundeld en uitgegeven door de Bezige Bij. De strip die een sterke gelijkenis vertoont met Kick Wilstra, de wondermidvoor, gaat over de voetbalballerina ABE, het meisje uit Pingjum, die het een en ander beleeft met de Ajax-helden.

Uitgeverij Helmond
Uitgeverij Helmond gaat dit voorjaar, door een reeks herdrukken, weer in de behoefte van velen voorzien. Op het programma staan namelijk enige veel gevraagde werkjes. De verschijningsdatum ligt waarschijnlijk in de maand april. Verschijnen gaan:
Blake en Mortimer: Zwaardvissen 1; Zwaardvissen 2; Grote Pyramide 1; Grote Pyramide 2; Het gele teken; S.O.S. Meteoren.
Michel Vaillant: De grote match; De gemaskerde racer; De renbaan van de angst; De tocht door de nacht; No.13 aan de start; Strijd van de Samourai.
Rik Ringers: In de schaduw van de Kameleon; Valstrik voor Rik Ringers.

Stripboetiek
Stripantikwariaat Lambiek van Kees Kousemaker zal eerdaags rekening moeten houden met geduchte concurrentie. In Amsterdam zal namelijk in maart stripboetiek 'De Koperen Ketel' geopend worden. Het is een ruilcentrum waar stripliefhebbers tegen 'geringe' vergoeding strips kunnen ruilen, of alleen maar kopen. De eigenaar van de zaak is van plan om beneden zijn winkel een stripotheek te vestigen; deze zal echter nog niet in maart open zijn.
Het adres van 'De Koperen Ketel' is, Utrechtsestraat 135 te Amsterdam; tel.: 020 - 249574.

Wipperoen
Binnenkort kunnen we weer duinkonijn in boekvorm kopen. Het eerstvolgende boekje, met de avonturen van Wipperoen, dat in het voorjaar zal verschijnen heeft als titel: Wipperoen en het kruidje van geluk (oorspronkelijk verhaal 19). Het tweede boekje heet Wipperoen en de geheimzinnige boodschap (oorspronkelijk verhaal 20).
Deze Wolters-Noordhoff uitgaven kosten ƒ 4,- per deeltje.

Underground
Door Bantam omhoog getild uit de underground press twee stripboeken: Swift Comics, waaraan medewerkten Kim Deitch, Artie Spiegelman, Trina en Allan Shenker (ƒ10,25) en Deadbone Erotica door Vaughin Bode (ƒ 10,25).

Flash Gordon
Flash Gordon 2 (periode 1936-1938) is nu te koop. Dus nu is een vergelijking mogelijk met de amerikaanse uitgave.
Prijs in Frankrijk 50 frs. Weinig geld voor een magnifiek boek.

nieuws

Bommel
In het voorjaar van 1972 verschijnt bij de uitgeverij de Bezige Bij de traditionele Bommel.
Zoals we reeds eerder schreven is de titel van deze nieuwe uitgave: 'Praw! Der Hemeldonderweder'.
In het 'literaire' werkje staan de volgende verhalen:
1. De Niks, verhaal 97, NRC afl.4475 t/m 4542; 2. Het monster Trotteldom, verhaal 107 NRC afl. 5327 t/m 5299; 3. De Tuttelwurm, verhaal 125, NRC afl. 6428 t/m 6480.
Prijs ƒ 8,90 uitgave 'De Bezige Bij' L.R.P. 400.

Marten Toonder - Praw! Der Hemeldonderweder

Stripboek
In het voorjaar zal er bij uitgeverij Meulenhoff Nederland een boek over strips verschijnen. De schrijvers R.H. Fuchs en Rudolf Geel hebben het boek alvast van een titel voorzien: 'Schijnhelden en nepschurken, over de mythologie van het stripverhaal'. Rudolf Geel zal daarin het verhaal van een aantal strips analyseren, waarbij de striphelden en hun relaties met de bijfiguren natuurlijk centraal staan. R.H. Fuchs gaat de relatie tussen de taal en het beeld van strips definiëren. De strips die aan de orde komen zijn onder andere Tom Poes, Astérix, Krazy Cat, Little Nemo, Peanuts en Kuifje.
De prijs van het boek is helaas nog onbekend. Even onbekend is het wanneer de eerste 'structuralistische' striptentoonstelling in Leiden zal zijn. Het is de bedoeling om op deze tentoonstelling het resultaat van een onderzoek waar een projectgroep van Leidse studenten in de kunstgeschiedenis aan werkt, te exposeren.
Op grond van gelijke analyses als voor het boek van Geel en Fuchs gebeuren werkt de groep aan de indeling van strips in verschillende genres. Een heel karwei.

Lucky Luke bij de kauwgum
Bij de aankoop van een klein envelopje, met de beeltenis van een schietgrage Luke op de voorkant, komt men tegelijktijdig in het bezit van een vies smakend stukje kauwgum en drie Lucky Luke plaatjes. In het totaal zijn er 133 verschillende afbeeldingen van figuren die we uit de Luke albums hebben leren kennen. Het envelopje met inhoud kost ƒ 0,10. Een album voor deze Lucky Luke serie is verkrijgbaar door 10 lege envelopjes en ƒ 1,- aan postzegels te sturen aan Monty Fabrieken - Leiden.

nieuws

Yrrah cartoons

Tekenaar Yrrah, in het dagelijks leven Harry Lammertink, is reeds een begrip geworden door bundels cartoons als: Yrrahtioneel (1959), Dies Yrrah (1960) en Yrrahkiri (1964), zodat zijn laatste bundel Yrrah, cartoons nauwelijks aanbeveling behoeft. Yrrah die in een interview in de Haagse Post heeft gezegd dat hij overgrote moeite heeft om zichzelf en het -als verschrikkelijk ervaren- leven te aanvaarden, maakt deze uitspraak door middel van zijn laatste bundel nog eens ekstra duidelijk. Hij reageert zijn onlust en angsten af in macabere fantasieën vol zwarte en onthutsend agressieve humor. Vredige situaties kunnen daardoor allerlei gruwelijkheden meegeven. Ondanks zijn sombere, zwartgallige gein, ziet hij toch vaak kans zijn tekeningen een schijn van speelsheid mee te geven.
Een meesterlijke bundel. Uitgave Querido; prijs ƒ 10, 90.

The British Newspaperstrip

Bij Shire Publications (Tring, Herts, England) is zeer onlangs een boekje verschenen met de veelbelovende titel 'The British Newspaperstrip'. In deze eerste geschiedenis van de britse krantenstrip komen meer dan 100 stripkompleksen aan bod, waaronder natuurlijk vele, ook voor ons Nederlanders, bekende strips zoals 'Jane', 'Belinda', 'Rupert', 'Andy Capp' en 'Varoomska'.
De schrijver is Dennis Gifford en de prijs is vastgesteld op 0, 45 pound (dat is ca ƒ 3, 75).
Van de hand van dezelfde schrijver en bij dezelfde uitgever is in december 1971 een pocketbook verschenen met de titel: 'Discovering Comics'.
Prijs 0, 30 pound (ca ƒ 2, 50).

Rob Richard

Ans en Hans

De Bezige Bij gaat in de naaste toekomst haar aktiviteiten op het gebied van strips iets uitbreiden. In de zomer van 1972 zullen enige verhalen van Theo van den Boogaard uitgegeven worden. Het gaat hier om de volgende verhalen:
1: Ans en Hans krijgen de kans
2: Jan Alleman kan d'r wat van
3: Abe (tekst Nico Scheepmaker)
Uiteraard is het bijzonder verheugend dat de Bezige Bij haar blik enigszins verruimd, maar we zien toch niet in waarom Ans en Hans opnieuw de kans krijgen, terwijl er nog zoveel goede strips zijn die nog nooit gedrukt zijn.

nieuws

Boss en Bolle

Boss en Bolle, Geen klus te klein!, een strip getekend en verteld door F. Ibanez, de spaanse tekenaar die in 1971 de Gouden Pijl kreeg voor zijn strip Pa'ing en Ko.
Boss en Bolle is een humoristische strip over de wederwaardigheden van een werkgever en zijn bijzonder onhandige klusjesman. Op iedere bladzijde boort de laatste zijn baas letterlijk en figuurlijk een paar keer de grond in, bezorgt hem onoverkomelijk letsel, ziet kans om bij iedere stap die hij doet miljoenenschade te veroorzaken, maar wordt ondanks alles nooit ontslagen.
Een uitgave van Classics Nederland.
Prijs ƒ 3, 95.

Kick Wilstra

De reeds lang geleden aangekondigde en langverwachte herdrukken van Kick Wilstra gaan nu eindelijk verschijnen. Half april zullen de eerste twee delen van de serie in de winkels te koop zijn. Elk deel van de herdruk zal drie verhalen bevatten. Zoals bij uitgeverij Luitingh (N-H) nu langzamerhand gebruikelijk is geworden, zullen ook deze verhalen overdwars gelezen moeten worden.
Het eerste deeltje bevat de volgende verhalen:
1. Kick Wilstra de wondermidvoor I
2. Kick Wilstra de wondermidvoor II
3. De nieuwe avonturen van Kick Wilstra
In het tweede deel staan:
1. De avonturen van Kick Wilstra en zonen
2. Kick Wilstra en zijn sportieve zonen
3. Kick Wilstra in moeilijke omstandigheden
Voor ƒ 6, 90 kunt u eigenaar worden van deze herdrukken.

Lucky Luke

Frankrijk en franstalig België lopen inmiddels al drie delen Lucky Luke voor op Nederland en Vlaanderen. Het zijn de albums: 'Western Circus', 'Apache Canyon' en 'Ma Dalton'. De betreffende verhalen hebben wel reeds in afleveringen in het strip-jeugdblad Pep gestaan, maar het zal nog geruime tijd duren voordat de eerste van deze drie in Nederland (in de nederlandse taal) zal verschijnen. Met 'Ma Dalton', die op het ogenblik wel franstalig in Nederland verkrijgbaar is, is het zelfs zo erg dat we de nederlandse versie niet voor maart

nieuws

1973 kunnen verwachten. Dit alles hebben we te danken aan de uitgekiende verkooptechniek van de Geillustreerde Pers (nu met de Spaarnestad ondergebracht in Oberon BV), die niet meer dan twee albums per jaar wenst uit te geven.
Nederland en Vlaanderen staan er al even treurig voor wat betreft de Lucky Luke tekenfilm. In Parijs en Brussel is deze half december al in premiere gegaan, terwijl we de film bij ons op z'n vroegst met Pasen (1972), kunnen gaan zien, want het wachten is daarvoor op de in het nederlands ondertitelde amerikaanse versie.

Cartoons

1) 'French humorous cartoons'-collections from individual cartoonists door Jean Effel. Ondertitel: 'Garden of Eden'.
Uitgegeven door Edward Marsh, London: Dent 1971.
Prijs 0, 75 pound (ca ƒ 6, 25); aantal pagina's 95.
Het is een vertaling van het oorspronkelijke in 1956 bij 'Editions Cercle d'Art" te Parijs verschenen 'Le Jardin d'Eden' (derde deel van 'Le Roman d'Adam et Eve').
2) 'American Humorous cartoons' door Charles Addams. Ondertitel: My Crowd. Uitgegeven door Tom Stacey Ltd. London Eng. Prijs 2, 50 pound (ca ƒ21, 50); 192 pagina's.

Rob Richard

Piloot Storm

Van Sprenger zal nog meer herdrukt gaan worden. Zijn bekende verhalen over de avonturen van piloot Storm worden door uitgeverij Luitingh in het najaar uitgegeven. Een keuze uit de vele verhalen moet nog worden gemaakt. In het SF-nummer van CISO is onlangs nog een avontuur van piloot Storm herdrukt (de geheimen van Mars).

Winnie-the-Pooh

'Hoe Isodoor zijn staart verloor' en nog drie andere verhalen van Winnie-the-Pooh zijn als vier uiterst kleine boekjes uitgegeven. De uitstekend verzorgde boekjes zijn voorzien van goede illustraties van Ernest H. Shepard. Het geheel zit in een stevig kartonnen etui, als een bijbeltje voor Pooh-aanbidders. De vier miniboekjes, tesamen 'Pooh's Pot O'Honey' geheten, zijn uitgegeven door Methuen en Co Ltd. in Londen. De prijs bedraagt ƒ 7, 95, hetgeen bij uitwendige maten van 6, 9 x 9, 6 x 2, 9 cm neerkomt op ongeveer 4 cent per kubieke centimeter. En dat is niet duur voor een beertje.

Phenix

Het franse blad 'Phenix' gaat een supplement uitgeven bij de nummers 15-16-17.
Dit supplement is gewijd aan 'Connie' van Frank Goodwin. Een interessante uitgave van 32 pagina's. Prijs van het blad in Frankrijk Fr. 10.

STRIP '72 - 22 APRIL A.S. - ASSEN

nieuws

Lombard uitgaven
De op het gebied van albums altijd aktieve belgische uitgeverij Lombard gaat in het komende jaar weer veel doen.

Lombard uitgaven
Voorjaar: M. Vaillant-gevecht voor een motor
Rik Ringers-duel met de beul
Dan Cooper-de verdwenen piloten
Najaar : M. Vaillant-Rush
Rik Ringers-het monster van zwarlo
Comanche-Red dust
Luc Orient-de planeet van de angst
Bruno Brazil-de versteende stad
Bernard Prince-brand in de oase

Jong Europa
Voorjaar: Toenga-Toenga en de boommensen
Rosebottel- Het kasteel van de 4 manen
Vincent Larcher-Ajax en het minijurk complot
De musketier-aanslag op de koning
Najaar: Hansje-een vleugje geweld
Doc Silver-het dal van de angst
Spaghetti-schat in de pyramide
Chlorophyl-Chloro. en de akrobaten

Thick Bill
Voorjaar: De beelden van het eiland
Najaar : De gevangene van schotsj

Favorietenreeks
Voorjaar: Pechvogel-de terugtocht van rosie
Dommel- gag-album
M. Milaan-rozalientje uit mijn kinderjaren
Magellan-operatie cristal
o.v.m. de splitsing van de rechten zullen de twee albums van Michel Vaillant en Rik Ringers en het album van Bernard Prince niet in Nederland gepubliceerd worden. Wel zullen in Nederland op de markt gebracht worden:
Michel Vaillant-K. M. 357
-5 meisjes in de race
Dan Cooper -Concerto voor piloten
-Mach 1

Nico Noordermeer

Uitgeverij Wolters-Noordhoff
De uitgeverij Wolters-Noordhoff in Groningen gaat steeds meer goede dingen doen op stripgebied. Zeer binnenkort gaat men een serie Hollewijn boekjes beginnen. De strip Hollewijn (co Toonder) verscheen tot voor kort in het bekende dagblad de Telegraaf. In het eerste boekje dat bij de uitgeverij gaat verschijnen staan de volgende twee verhalen:
1. Hollewijn en de hoedenzaak
2. Hollewijn en het anderswezen

Barbarella
Die neuen Abenteuer der BARBARELLA is de titel van het in Duitsland uitgegeven album waarin de spiksplinternieuwe avonturen van de inmiddels al klassiek geworden stripheldin Barbarella in woord en beeld worden weergegeven door Jean Claude Forest. Het boek dat 76 pagina's telt is,op de kleurige omslag na,geheel in de kleuren blauw, zwart en wit uitgevoerd, hetgeen jammer is voor de juist zo kleurrijke avonturen die Barbarella beleeft.
Op de voor- en achterkant wordt, evenals in een soort inleiding voor in het boek zelf, uitvoerig beschreven, hoe goed, sexy, fantasievol Barbarella wel is: 'Barbarella kämpft wieder, stript wieder, treibt's wieder'. 'Barbarella ist wieder da'. Die geliebte der intellektuellen. Die Hohepriesterin der 'neuen literatur der intelligenz, der phantasie und der poesie'. Supergirl der raumpfadfinder. Popgöttin der Emanzipation. Barbarella ist wieder da!'

nieuws

Mickey Mouse
Deze onverslijtbare muis werd na meer dan 30 jaar weer gebruikt bij de optocht in New York ter gelegenheid van Thanks Giving Day.
Een leuk succesje voor het oude baasje.

DE REDAKTIE VAN DE NIEUWSRUBRIEK HOUDT ZICH NOG STEEDS AANBEVOLEN VOOR UW NIEUWTJES EN WETENSWAARDIGHEDEN. WEET U IETS? SCHRIJF DAT DAN EVEN AAN KEES DE BREE, KINKERSTRAAT 59'', AMSTERDAM.

Ja inderdaad, ze is er weer helemaal. Alleen de prijs die we in Nederland voor haar moeten betalen is niet mis. f16, -. Een uitgave van Wilhelm Heyne Verl ag München. Ondanks de prijs en de duitse taal, die nu eenmaal niet bij Barbarella met haar B. B. -mondje past, toch beslist aan te raden.

Eric de Noorman
Wolters-Noordhoff in Groningen zal in het voorjaar van 1972 het 10e deel met de avonturen van Eric de Noorman op de markt brengen.
Sommige lezers zullen misschien gedacht hebben dat de serie voorlopig zou stoppen, omdat er geen nieuwe voor te bereiden deeltjes achterop het laatste deel (9) stonden. Dit is gelukkig dus niet het geval. In het voorjaar verschijnt deel 10 met de volgende verhalen: 1. De Wolven van Scorr
2. De boog van Allard
Gelukkig wordt dus 'de boog van Allard' (verhaal 17/Ned. Boekje 12/Vlaams 20) toch nog herdrukt. We waren al bang dat dit verhaal, net als de verhalen:Schipbreukeling in Rome, De Dodenridders, De wonderen van Mu, en De twintig laatsten, niet herdrukt zou worden.

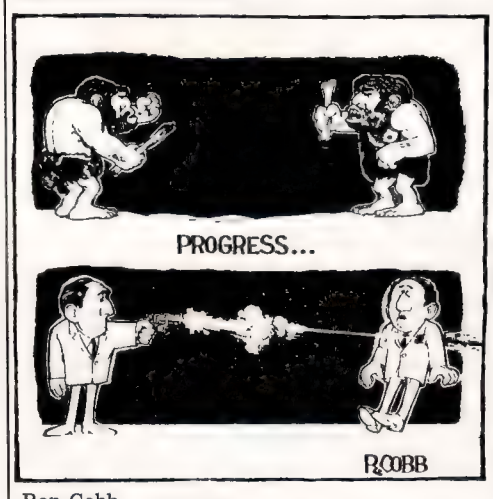

Ron Cobb
Van de bekende amerikaanse cartoonist Ron Cobb, die veel in de underground press publiceerde, is bij Real Free Press in Amsterdam een bundel verschenen. De bundel heet: 'Mah Fellow Americans'. Olaf Stoop verzamelde hiervoor 155 cartoons van deze tekenaar.
Voor de cartoons staat een interview met R. Cobb, waarin hij onder andere zegt:'Op geen enkele manier zou ik willen dat mijn tekeningen werkelijkheid werden. Ik heb liever dat het in de kranten gebeurt dan op straat, omdat we in dat opzicht geen keus hebben. Laten we niet tot een besluit komen. We zijn net begonnen om ons zelf te begrijpen'.
Uitgave Real Free Press, Runstraat 31, Amsterdam.

nieuws

Jamin junior
Het 'zoete' concern C. Jamin, bekend van radio, tv en gesprekken bij de tandarts heeft zich nu ook op de stripmarkt geworpen. Op 24 januari 1972 verscheen in de alom verspreide Jamin winkels het eerste nummer van een nieuw stripblad voor de jeugd. De naam van het blad is 'Jamin Junior' en de prijs is een kwartje.
In het blad staan voornamelijk strips die gebaseerd zijn op bekende tv-series, zoals 'Dubbeldekkers' en 'Please Sir'. Wel leuk is dat de strip 'De Gabbers' van Lex Overeijnder er in staat. Deze keer niet als balloonstrip maar als geillustreerd verhaal. Wel in kleur. Al met al voor een kwartje zeker de moeite waard. Je bent trouwens niet verplicht nog iets anders te kopen in de Jamin winkel, alhoewel dat natuurlijk wel op prijs wordt gesteld.

Tante Leny
Tante Leny nummer 1, 2e jaargang, is uit. Het ontwerp voor de voorkant is geïnspireerd door het bekende tijdschrift 'G-man Gerry Cotton'.
In dit nummer staat onder andere een strip van Robert Crumb: 'Jumping Jack Flash' een strip die is overgenomen uit de Amerikaanse comic 'thrilling Murder Comics' en duidelijk geïnspireerd is op de Charles Manson-case.
Verder in dit nummer weer tekenwerk van Evert Geradts e.a. Zeer fraai is de korte strip (één bladzijde) van D. Maas.

Kappie en Panda
Zoals wij reeds eerder vermeldden is Wolters-Noordhoff in samenwerking met de Toonderstudio's een Kappie serie en een Panda serie begonnen.
Na het eerste Panda deeltje (verschenen jan/feb 1972) 'Panda en de Meesterklokkenmaker' (verhaal 41) zullen in de toekomst nog vele delen volgen.
De eerstvolgende deeltjes zullen heten:
2. Panda en de Modemeester (verhaal 42);
3. Panda en het geheimzinnige glas water (verhaal 43)
Ook van Kappie zullen na het eerste deel nog andere volgen. Het eerste deel (verschenen jan/feb 1972) heet 'Kappie en de gehaaide Potvis' en de eerstvolgende delen heten: 2. Kappie en de slaapslaven (verhaal 87); 3. Kappie en het geheim van de prentbriefkaarten (verhaal 63).

LEUTER-LUSSIES

Charlie
In het januarinummer van het franse blad 'Charlie' wordt erg veel aandacht besteed aan de nederlandse strip. Er worden 4 hele pagina's aan Tante Leny gewijd. Op de eerste bladzijde hiervan wordt uitvoerig uit de doeken gedaan dat Hitweek, later Aloha, enorm baanbrekend werk heeft verricht om de artistieke diktatuur te doorbreken en dat vanuit de sfeer die toen ontstond de tekenaars zijn voortgekomen die nu in Tante Leny tekenen. Vervolgens worden er twee pagina's gevuld met 'Titul' en 'Titula', (in het frans vertaald), van de beste tekenaar van het Tante Leny gezelschap: Harry Buckinxz. Verderop in Charlie vinden we één pagina gevuld met 4 cartoons Professor Pi, van Bob van den Born. In een korte berichtgeving vinden we dat Professor Pi de beroemdste zweedse strip is, en dat de absurde humor die er in voorkomt, geheel nieuw is voor Frankrijk. Men heeft wel grote bewondering voor deze strip.
Over Nederland wordt ook nog gezegd dat men het jammer vindt dat uitgever Thomas Rap, die zoveel goede dingen op stripgebied heeft gedaan, zijn poorten heeft moeten sluiten.
Als laatste berichtje vinden we dan nog iets over Real Free Press; een vermelding over de uitgave van het eerste nummer 'pour collectionneurs'. Als laatste strip zien we Peter van Straaten's 'Vader & Zoon' frans praten.

Puk en Poppedijn
In het blad 'Prinses' gaat binnenkort een nieuwe aflevering lopen van de succesvolle strip Puk en Poppedijn, die vroeger in 'De Spiegel' stond. Tekenaar is uiteraard Piet Wijn (Aram, Frank de vliegende Hollander)
Het eerste verhaal voor Prinses gaat heten: 'Puk en Poppedijn en de stempelmaker'.
Die stempelmaker is onderwijzer Dorrebol die de kinderen zijn stempel probeert op te drukken (een helaas bekend verschijnsel).
Zijn tegenpool is een kabouter genaamd 'Hip'. Hip heeft een zeer fraaie lijfspreuk: Je kunt beter het leren verspelen, dan het spelen verleren. De Puk en Poppedijn-strips spelen in de vorige eeuw, maar zijn heel goed te 'vertalen' in de tegenwoordige tijd.

Boink-k-k
In het tv-programma 'Boink-k-k' van de VARA wordt iedere keer een nederlandse striptekenaar uitgenodigd. In het eerste programma was dat Evert Geradts (Tante Leny), in het tweede Harry Buckinxz (Tante Leny) en in het derde Joost Swarte (Modern Papier). De bedoeling is dat de tekenaars die in het programma komen achtereenvolgens aan een strip werken. De tekenaar die het eerst aan bod kwam tekende enkele plaatjes en de tekenaar in het volgende programma ging daarmee door, enz. enz. Een leuk initiatief van de VARA. We hopen dat er nog veel tekenaars aan bod zullen komen.

Lucky Luke
Ter gelegenheid van het feit dat stripheld Lucky Luke samen met zijn paard Jolly Jumper nu al 25 jaar 'lonesome' door de woelige geschiedenis van het Wilde Westen trekt, heeft het franse weekblad PILOTE een heel nummer gewijd aan de cowboy die sneller schiet dan zijn schaduw. Natuurlijk staat in dit speciale feestnummer ook alles over de Lucky Luke tekenfilm die rond Pasen wordt verwacht, verluchtigd met 16 plaatjes uit de film.
Ook staat er een artikel in over de geschiedenis van het Wilde Westen ten tijde van de gebroeders Dalton, waarbij we een foto aantreffen van de echte Lucky Luke, een scheelkijkende schriele man met een walrussnor, die niet de geringste gelijkenis vertoont met onze stripheld. Verder geven alle Pilote tekenaars in hun eigen stijl hun versie van Lucky Luke, soms op één pagina, soms op meerdere. Het is een kostelijk blad dat helaas niet meer in Nederland verkrijgbaar is, maar dat eigenlijk in het bezit hoort te zijn van iedere oprechte Lucky Luke fan. Het blad is nog te krijgen door te schrijven naar Dargaud Editeur, 12, rue Blaise Pascal, 92-Neuilly-sur-Seine. Het betreft Pilote nr. 631.

Bambi-menu
Onder de namen 'Bambi' en 'Donald Duck' heeft de Deutsche Schlaf- und Speisewagen Gesellschaft nu in haar restauratierijtuigen kindermenu's geïntroduceerd die geserveerd worden op Walt Disneybordjes. Er is door de kinderen nog nooit zoveel gegeten als nu met de nieuwe bordjes, aldus de DSG.

Stripdia's schoolradio
Op 6 december 1971 verzorgde de schoolradio (NCRV/KRO) een programma over het fenomeen strips. De reden, waarom we dit nu nog vermelden, is het feit dat bij de uitzending een serie van 20 dia's hoorde. Deze dia's zijn nog te koop. Het gaat hier om de volgende lichtbeelden: 1. Popeye; 2. foto van een stripwinkel; 3. Grottekening uit Niaux; 4. Wandkleed van Bayeux; 5. Prikkebeen; 6. Max en Moritz; 7. Toverlantaarnplaatje; 8. Little Nemo in Slumberland; 9. a. Bulletje en Bonestaak, b. Tripje en Lizebertha; 10. Bruintje Beer; 11. Dick Bos; 12. Martin Lodewijk aan het werk; 13. Kuifje; 14. Suske en Wiske; 15. Tom Poes en Ollie B. Bommel; 16. Tom Poes figuren; 17. a. Kapitein Rob, b. Paulus de Boskabouter, c. Sjors van de Rebellenclub; 18. a. Panda, b. Eric de Noorman, c. Astérix de Galliër; 19. a. Fred Flinstone, b. Charly Brown, c. Olle Kapoen, d. Moem, e. Kappie, f. Grote Smurf; 20. a. Rakker, b. Mickey Mouse, c. Donald Duck.
De prijs van serie, inclusief tekstboekje is ƒ 18, - (ex BTW).
De serie is te bestellen door het zenden van een briefkaart naar: NCRV afd. schoolradio, Schuttersweg 8, Hilversum.
Bij uw bestelling dient u wel de titel van de serie te vermelden: 'Als je begrijpt wat ik bedoel', en het serienummer: 'Dia serie 572-3'. Pas betalen na ontvangst van de nota.

Kerstverstelling als strip
Om het grote publiek nader tot Charles Dickens te brengen heeft de onlangs overleden schrijver Godfried Bomans (die voorzitter was van de Charles Dickens Club) zijn medewerking gegeven aan het uitgeven van Dickens beroemde kerstvertelling, in stripvorm. Op de binnenflap van de uitgave schrijft de vertaler: 'Ik hoor niet tot de mensen, die menen dat Dickens door een uitgave als deze 'ontwijd' zou zijn, op voorwaarde dat men daarna het boek zelf zou gaan lezen'.
Een kerstvertelling van Charles Dickens uitgegeven door Impressum, Nederland, als eerste deeltje in de 'Top-beeldserie'; prijs ƒ 3, 90.

Bommelbibliografie
Vorige maand bracht doctorandus 'zielknijper' mondria zijn levenswerk op de markt. Zijn volledigheid pretenderende bommelbibliografie was een feit. Hoera! Fles champagne er tegen aan. Een keurig en tijdrovend stuk werk. Doctorandus mondria moet dan ook van Bommel en Tom Poes zijn gaan houden als van z'n eigen kinderen. Nu kan niemand daar enige aanmerking op maken want zo iets is mooi, ja zelfs ontroerend.
Het is een bekend feit dat vele ouders hun kinderen hoger schatten dan ze in werkelijkheid zijn, maar hoe groot werden onze ogen toen we zagen hoe hoog de doctorandus zijn petekinderen schat. Zou deze doctorandus mondria (afgestudeerd in de wiskunde) ons alsjeblieft kunnen vertellen hoe hij aan de exorbitant hoge prijzen komt die hij zijn bommels en poezen denkt waard te zijn? Het zal wel iets met hogere wiskunde te maken hebben maar een prijs van ƒ 20, - voor een boekje als Tom Poes en de wiekschieters dat notabene nog gewoon verkrijgbaar is, is àl te gek. Ook de prijs van mondria's bibliografie, ƒ 4, 75 + ƒ 1, - portokosten, liegt er niet om. Helaas is het een werkje dat niemand die een volledig overzicht van de Bommeluitgaven wil hebben, kan missen. Want volledig is het, dat wel.
Te bestellen bij Kartoen, Zoeterwoude, postgiro 2078226.

Aristocats
Ons land wordt momenteel overstroomd door de 'Aristocats'. Behalve de film verscheen er een dagstrip, een weekstrip (in Donald Duck) en een album. Verder nog enige andere boekjes en een grammofoonplaat.
De film die momenteel in vele nederlandse bioscopen draait, is ondanks de perfectie toch anders dan we van de Disney-studio's gewend zijn. De echte Disney-kenners zullen bij het zien van deze film, waarschijnlijk wel even de wenkbrauwen optrekken. Duidelijk is dit het begin van een nieuw tijdperk voor de Disney-studio's.
De film is zeer de moeite waard. Het uiteraard nogal zoete verhaal wordt behoorlijk opgepept door de grandiose bijfiguren

Het optreden van de plattelandshonden Napoleon en Lafayette is een van de komische hoogtepunten van „The Aristocats".

in de film. We noemen: de honden Napoleon en Lafayette, de muis Roquefort, de notaris en de knettergekke ganzen, (typical British). Beslist zien deze film.
Over de andere Aristocats-uitgaven zijn we iets minder tevreden. De dagstrip, die verschenen is, was erbarmelijk slecht getekend. De weekstrip in Donald Duck en het album 'De familie Aristocat' houden qua tekenwerk zeker niet over. Jammer dat het niet mogelijk is voor alle aktiviteiten hetzelfde niveau te houden.
Het album 'De familie Aristocat' is een uitgave van de Geïllustreerde Pers (nu Oberon) en kost ƒ 2, 95.

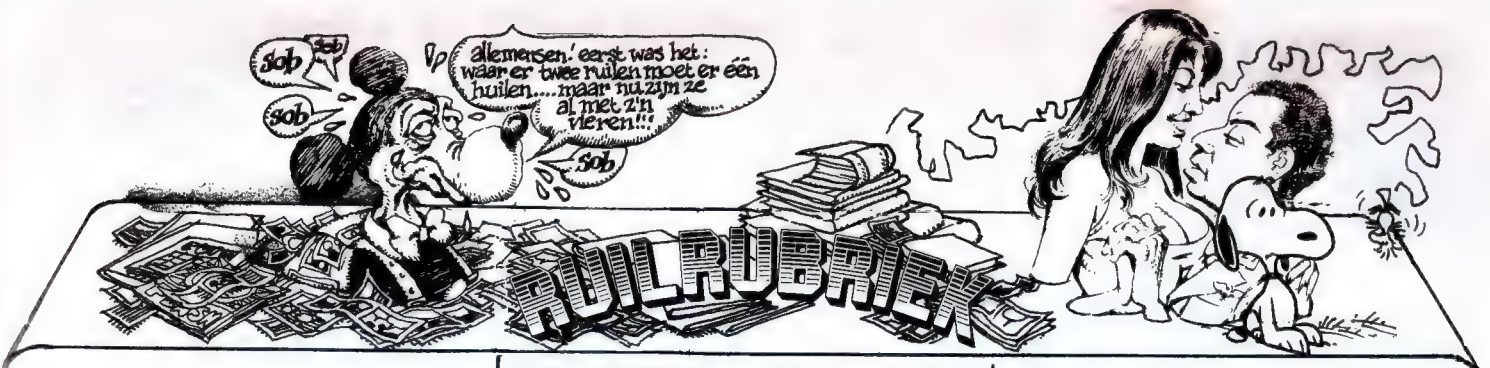
sob
sob
sob
sob
Op allemensen! eerst was het: waar er twee ruilen moet er één huilen.....maar nu zijn ze al met z'n vieren!!!
RUILRUBRIEK

In het vorige nummer van Stripschrift was het adres bij onderstaande advertentie weggevallen; onze excuses, hierbij de advertentie opnieuw en nu kompleet

Aangeboden:
Aantal Eric's, Robs, Wilstra's, groot aantal Sjorsen, ook Brammer Humorist (33/39) Plezier met Sjors 1, 2, 4, Honderden Ducks (55/65) Ingebonden kompleet: Ducks '59, '60, '61, Fix en Foxi '60, '61.
Gevraagd:
Eric, S&W, Tom Poes, Aram, Alex, Panda, Chick Bill, Rob.

Jos Kessels, Schoolstraat 14, Nederweert.

Gevraagd:
Thijs Wijs: 2 en 4; Kappie: knipsels vóór nr 107 en nr 113, 116, 119 t/m 122; Wipperoen; Smidje Verholen: 'Knap Mutator', 'Rare Alchemist'.

P.J. van Trigt, Londenweg 127, Vlaardingen, tel.: 010 - 353840.

Te koop:
Bommel (oa Pijpleider, Waardering, Erfpachter) f. 4,50;
Eric (dl 35 t/m 52, Wolters-Noordhoff dl 1 t/m 6) f. 4,50;
Kappie, Panda, Hollewijn f. 3,-;
Strip voor strip f. 9,50; alles in goede staat.

010 - 710849.

Gevraagd:
Bommel: Wezelkennis, Ontstoffen, Heren op stand, Wraakgier, Giegelgak, Daadsteller, Atlantiër, Waarzegger-(illegaal)
verder: Hollewijn: De holle Appel (pocket)

F.H.M. Nieman, Malderburchtstraat 218, Nijmegen.

Gezocht:
Ketelbinkie boekjes en knipsels in goede staat.

Aangeboden de volgende komplete knipsels:
TP en de geheimzinnige gaper,
TP en eh.....Dinges,
HB en de partij v.d. Blijheid,
TP en Mom Bakkesz,
HB en de Kneep van Knipmenis.

Klaas van der Spoel, postbus 545, Groningen.

Gezocht:
Bim van Piet van Elk (als dierenfiguur) niet in De Treinrovers
Beeldromans: Spot Morton, Lex Brand, De Moker etc etc
Goed Tom Poes materiaal te ruil.

Klaas van der Spoel, postbus 545, Groningen.

Iedereen die Stripschrift leest, kan adverteren in de ruilrubriek!

Eén advertentie kost voor de leden van Het Stripschap *f* 2,75, voor niet-leden *f* 4,-.

Maak het juiste bedrag over op giro 226312 t.n.v. Levisson-MPS, de Bruyn Kopsstraat 10, Rijswijk z.h. en schrijf de tekst van de advertentie op de achterkant van de girokaart. De advertentie mag, inclusief naam, adres en telefoonnummer, niet meer dan 40 woorden bevatten.

Te koop:
Pep 1965 t/m 1971: meer dan 225 stripboeken (oa S&W, Sjors en Sjimmie, Eric, Bommel, Guus Slim, Jan Kordaat II, e.v.a.)

A. Biemans, St. Stephanusstraat 6, Nijmegen.

Te koop aangeboden:
Robbedoes albums: nrs 4, 5, 17, 22, 44, 46, in goede staat;
Almanak 1944; Suske & Wiske: Bronzen Sleutel, Vliegende Aap, Eiland Amoras (alle 3 vlaams);
Tijl Uilenspiegel

Gevraagd:
Karamel en Romulus, De Zwarte Duivel.

A. Passé, Copernicuslaan 31, Den Haag.

Aangeboden:
Suske & Wiske: Spaanse Spook, Witte Uil, Tartaarse Helm enz.
Oude Dupuis- en Lombarduitgaven.
Kapt. Rob, Ons Volkske, Eric, Donald Duck 1953-1969, Sjors, Pep, Arend (4 jaargangen).
Tom Poes weekblad 2e jaargang, laatste 14 Suske & Wiske knipsels enz.

Gevraagd:
Tom Poes weekblad 1e, 3e en 4e jaargang, 2e jaargang 1, 2, 24, 33, 34, 36, 37, 38, Bommelbode.
Donald Duck 1953: 8 t/m 20, 23, 24, 32, 33, 34, 36; 1954: 5, 6, 8, 9, 18, 21, 26, 28, 31, 32, 39;
Kuifje, Robbedoes, Ons Volkske 1950: 2 t/m 7, 13, 23, 34; 1953: 46; 1955: 2; 1957: 52; 1958: 5, 13, 15, 25.
Gevr.: Contact met Belgische strippers

Cor Laurens, Leusderweg 171, Amersfoort, tel.: 03490 - 11985.

Gevraagd:
Donald Ducks: 1952 t/m 1955 en van 1963 t/m 1969
Peps: 1962 t/m 1970
Sjorsen: voor 1957 en van 1963 t/m 1970.

Gerrie Peereboom, Houtstraat 3, Utrecht.

Te koop aangeboden:
Jan Kordaat I en II, Don Bosco, ongekleurd; Christoffel Columbus, Godfried van Bouillon;
Verzamelbanden: 2, 4, 7-12, Robbedoesalmanak 1944 e.v.a.

Ton Koninckx, Rijn- en Schiekade 101, Leiden, tel.: 01710 - 42971.

Gevraagd:
Bravo van 3 mei 1936 tot en met 12 mei 1940 (eerste vier jaargangen + 3 nummers van de vijfde jaargang).

A. Ladewig, Lange Leemstraat 144A, 2000 Antwerpen, tel.:03/302020.

Te koop aangeboden:
Corentin, Alex, Chick Bill, Spring, Mickey, Ons Volkske, Kuifje, Suske & Wiske (vlaams), Snoek, Red Rider, Robbedoes (album 3), Eric's (vlaams), Aram (vlaams), Dan Cooper, Meyl Beke, Blauwe Sperwer, Collectie Jong Europa (enkele nummers), Donald Ducks, Baard en Kale, zwart-wit Tintin's, Buck Danny en Tarawa, enz.enz.

Te ruil gevraagd:
Robbedoes (albums 14 en 16)
Kuifje (albums 1 t/m 18);
Jeugdalbum van Robbedoes (2 en 3);
Verder contact gevraagd met Belgische stripverzamelaars.

W. v.d. Plas, Jan Evertsenplaats 205, Rotterdam-c, tel.: 010 - 135843.

Aangeboden:
Jimmy Brown: 3, 7, 8 en 9;
Eric: 8, 31, 52. Kick Wilstra: 1 t/m 6 en 8; Kapt. Rob 2; Aram; Kappie; Panda; Bruintje Beer serie 2 (zonder kaft); TP.

Gevraagd:
Humorist; Sjors weekblad: alles + albums 1 t/m 6;
Sjors v.d. Rebellenclub: 1954, nr 7; 1955, nrs 1, 24, 25, 29, 40, 52, 53; 1956, 1, 4, 33, 34, 42, 48, 52; 1957, 11, 52; 1958, 1 t/m 3; 1959, 14. Pep 1966, 2, 3, 6, 7; 1964, 38.

G. Obbens, Niasstraat 21, Den Helder (NH).

Gevraagd:
Suske & Wiske knipsels: oa Bokkerijders en Prinses Zagemeel;
Pum Pum 1952 nr 6 tot 44; 1953 nr 1 tot 4 en 8 tot 10;
Wonderland, Bravo, Ons Volkske voor 1940.

Aangeboden:
Weekblad Robbedoes + Kuifje 1 tot 30, Bravo nr 9 (vooroorlogs);
Tarawa, Corentin 1-2, Alex 1-2, Zwaardvis 1-2.

F. Bouwen, Niemandshoek 4, 2270 Herenthout, België.

„HEER BOMMEL EN ZIJN IKSEL"

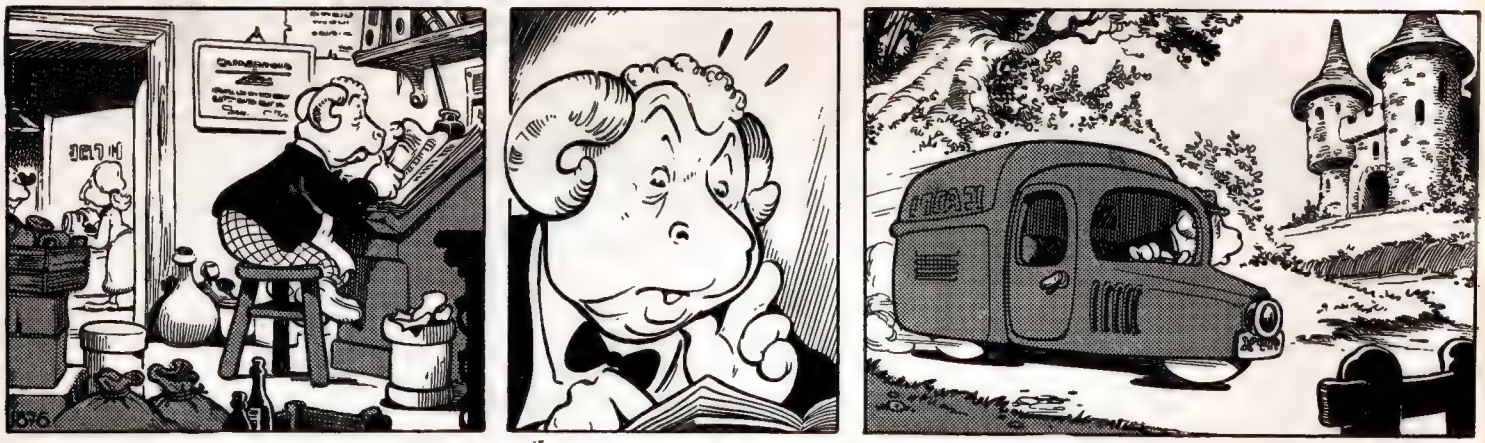

1876.
Kleine oorzaken hebben soms grote gevolgen en het is dikwijls merkwaardig te merken hoe men bij het vertellen van deze eenvoudige geschiedenissen van het een tot het ander komt.
Het verhaal wat ik nu ga vertellen vangt aan in de zindelijke kruidenierswinkel van de heer Grootgrut, een nijver en vooruitstrevend middenstander in Rommeldam.
De heer Grootgrut was niet zó maar een kruidenier. Hij noemde zich handelaar in comestibles en fijnere kruidenierswaren en hij leverde alleen maar aan de betere standen. Niet alleen, omdat hij deftig wilde zijn, maar ook omdat hij er prijs op stelde om betaald te worden voor zijn waren.
Op een dag nu, zat de heer Grootgrut in het keurige kantoortje achter zijn winkel boek te houden. Hij deed dit aan de hand van een middenstandsdiploma, maar ondanks dat had hij een kasverschil. Zenuwachtig bladerde hij zijn facturen door en ontdekte toen plotseling de oorzaak van zijn tekort: een onbetaalbaar teruggekomen rekeningetje, dat hij over het hoofd had gezien.
"Grutjes!" riep hij uit, "de heer Bommel heeft deze nota niet voldaan!
Zeker vergeten of zo! Zoiets kan gebeuren, zelfs bij een keurig iemand als de heer Bommel! Ik zal het meteen even recht gaan zetten, dan kan ik mijn boeken afsluiten!"
En hij zette zich de hoed op het hoofd en beklom zijn driewielig bestelautootje om zich naar Bommelstein te begeven.
Een eenvoudig geval, zoals men ziet. Maar oho! Wacht maar eens af, wat de gevolgen van dit kasverschil waren!

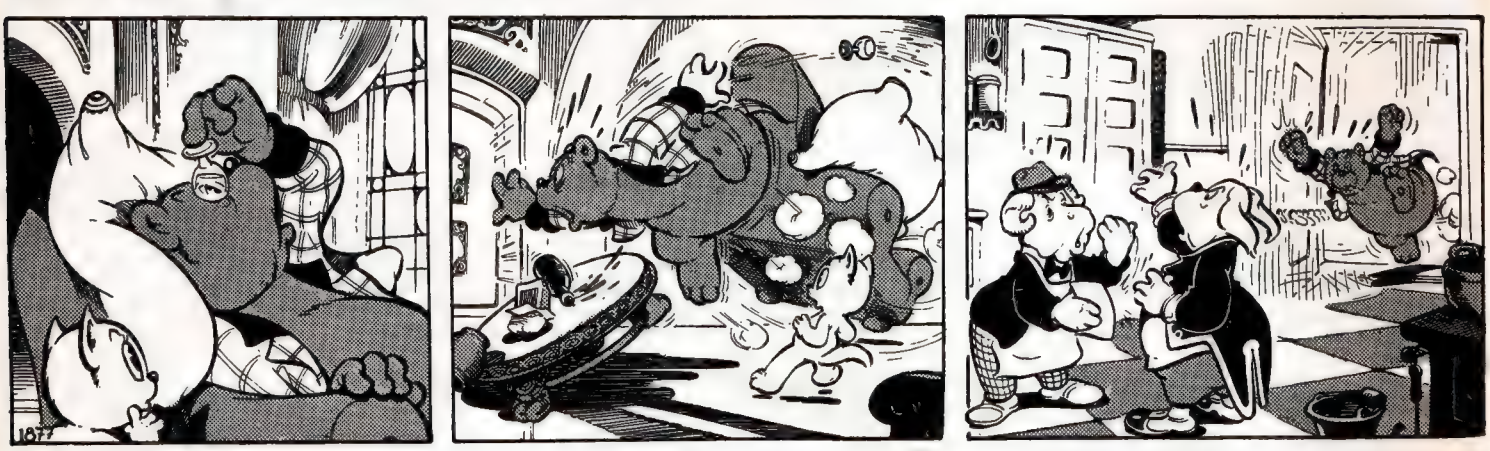

1877. Tom Poes was die morgen toevallig op bezoek bij heer Bommel, die zich de laatste tijden niet zo lekker voelde. Hij had last van slapeloosheid, driftbuien en oogtrekkingen, waardoor hij zich op den duur erg moe begon te voelen. De ontboden geneesheer had verklaard, dat het heel gewoon een leeftijdsverschijnsel was.
"Niets om u ongerust te maken," sprak de arts onder het uitschrijven van een receptje. "Vele heren krijgen dat als ze wat ouder worden!"
Heer Bommel had toen één van zijn driftbuien gekregen en de geschrokken heelmeester de deur uitgeworpen. Maar zoiets wreekt zich natuurlijk en daarom lag hij nu met kloppend hoofd en een oogbadje op zijn trekkend oog in een gemakkelijke stoel, terwijl Tom Poes hem gezelschap hield.
"We moesten weer eens gewoon op avontuur gaan, zoals vroeger," zei Tom Poes. "De frisse lucht zou u goed doen, en als je 's avonds moe bent, kan je goed slapen."
"Jij hebt gemakkelijk praten!" zei heer Bommel op klagelijke toon, "jij bent jong! Niet, dat ik oud ben, maar de zorgen en de toestanden drukken mij omdat ik verder denk, dan een jeugdig iemand als jij, als je begrijpt wat ik bedoel! Ik voel fijner en dieper bovendien...."
Op dat moment werd hij gestoord door het geluid van opgewonden stemmen uit de keuken....
"Kan een heer dan niet eens rustig in zijn oog baden?" riep hij, driftig opspringend. Hij rukte de deur open en stormde de keuken binnen.
Daar trof hij de trouwe bediende Joost aan, die in een heftig gesprek gewikkeld was met de kruidenier Grootgrut over een onbetaalde rekening....

„HEER BOMMEL EN ZIJN IKSEL"

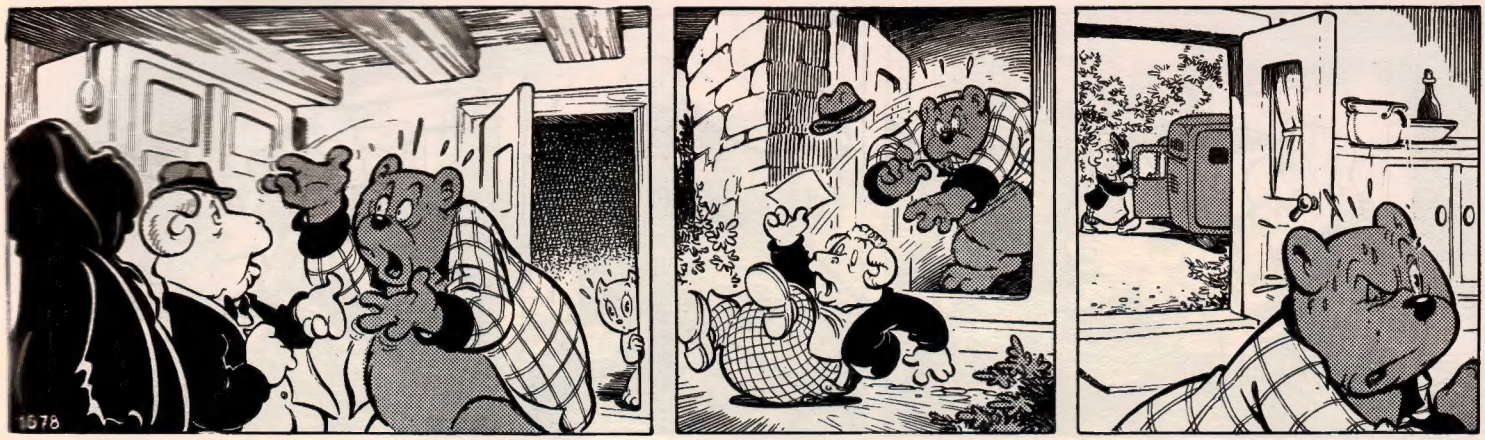

1878. "Goede middag, meneer Bommel!" groette de kruidenier, beleefd de hoed lichtend. "Prettig, dat ik u toevallig thuis tref! U moet weten....."
"Ach wat!" riep heer Bommel driftig, "ik moet niets weten! Ik weet alles, bedoel ik! Ik heb hoofdpijn en wil niet gestoord worden, als u begrijpt, wat ik bedoel!"
"Ach, wat jammer!" riep de heer Grootgrut uit. "Hoofdpijn is naar! Hebt u mijn voortreffelijke perzikbloesem-thee al eens geprobeerd? Zéér geurig en met een licht-stimulerende werking! Slechts één vijfentwintig per half ons!"
"Ik wil niets met je thee te maken hebben!" siste heer Ollie. "Jammer!" hernam de winkelier vriendelijk, "een andere keer dan maar.
Maar nu het volgende: U moet weten, dat ik een onbetaald nota'tje van u vond. Maar meneer uw knecht hier meent, dat hij het voldaan heeft. Daar hadden we een klein meningsverschil over. Ik weet namelijk zeker....."
"Er uit!" loeide heer Bommel, die een driftaanval kreeg. "Een heer en een Bommel betaalt altijd zijn nota's!" Er uit! Ik wil in mijn eigen keuken niet beledigd worden!"
En op ruwe wijze wierp hij de kruidenier naar buiten. Doch wanneer deze door die behandeling ontstemd was, liet hij dit toch niet blijken. "Jammer!" mompelde hij, in zi jn autootje klimmend. "Ik weet namelijk zeker dat de nota niet betaald was! Enfin, een andere keer dan maar!" En zijn hoedje lichtend, tufte hij weg, terwijl heer Ollie met een felle zenuwtrek om het oog weer naar binnen wankelde.....

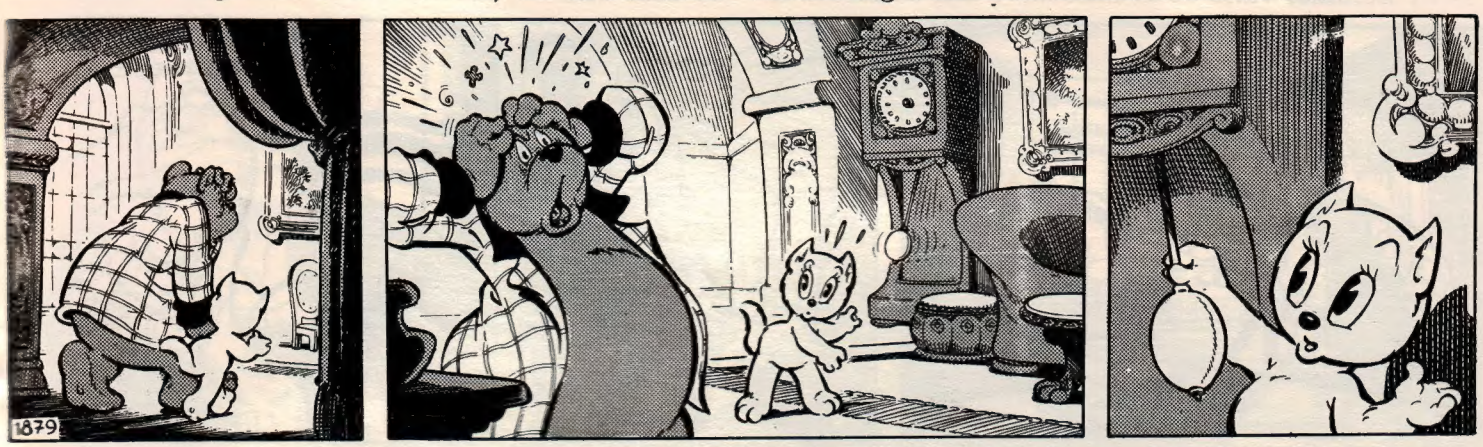

1879. Heer Bommel had zich veel te kwaad gemaakt, dat was duidelijk. Zijn hoofdpijn was verergerd en de zenuwtrekkingen deden zijn ogen knipperen.
Steunend op Tom Poes betrad hij zijn kamer weer, terwijl hij in zichzelf mompelde.
"Altijd die kruidenier Grootgrut!" gromde hij. "Altijd dezelfde! Probeert me zijn snert-thee op te dringen! Wil me afzetten! Beledigt me waar ik bijsta! Ik verdraag dat niet langer!"
"Kalm, heer Ollie!" zei Tom Poes bezorgd. "U maakt u veel te druk om een kleinigheid. Op zo'n manier zult u nog ziek worden! U bent de laatste tijd overspannen, geloof ik!"
"Precies mijn gedachte!" sprak Joost vanuit de gang. "Een weinig overspannen, als ik zo vrij mag zijn, me in het gesprek te mengen. Mijn tante Cato heeft veel baat gevonden bij hete voetbaden, als u mij toestaat!"
"Ach wat, hete voetbaden!" bulderde Heer Bommel, "ach wat, overspannen! Als het hier maar eens rustig was! Dat eeuwige geschreeuw hier maakt me ziek. Het lawaai in dit huis is voor een gevoelig heer niet te verdragen! Wat is dat nu weer voor een hamergeklop!? Het lijkt hier wel een smederij! Tom Poes keek verbaasd rond, totdat zijn oog op een fraaie, oude klok viel, die rustig stond te tikken. Met een vlugge beweging hield hij de slinger stil, zodat het doodstil was in de kamer.
Heer Ollie had nors toegekeken en nam nu aarzelend de handen van de oren.
"Hm!" bromde hij. "Dat lawaai van die klokken altijd!"
"Het ligt heus aan uzelf!" zei Tom Poes, "als u dat zachte getik voor hamergeklop houdt, bent u overspannen, dat is vast!"

„HEER BOMMEL EN ZIJN IKSEL"

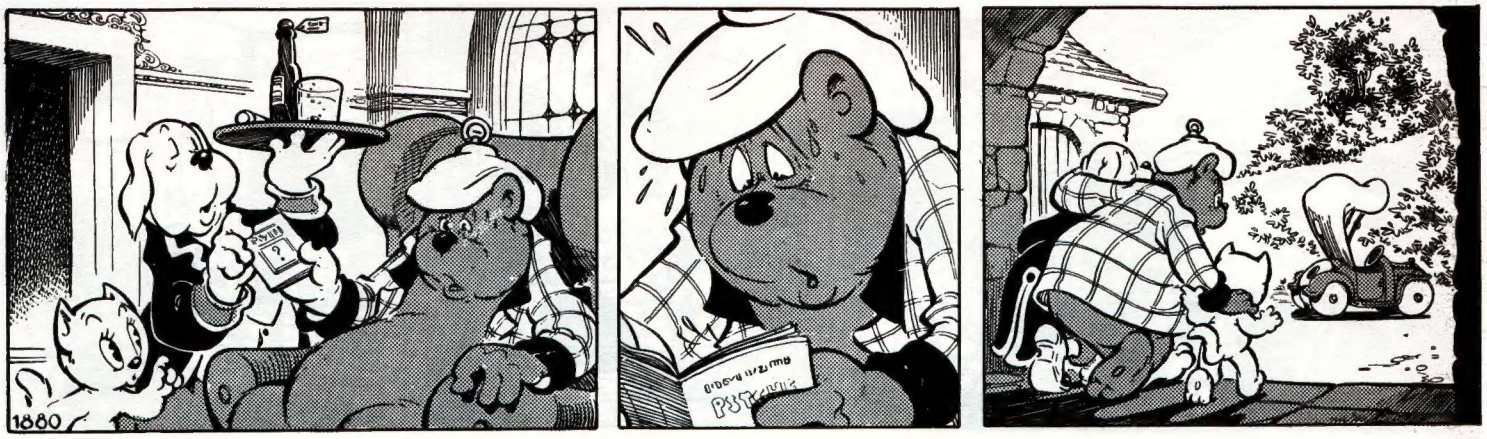

1880. Heer Bommel zat kreunend in zijn luie stoel. Een frisse ijsblaas koelde zijn kloppende schedel en de bediende Joost snelde aan met een hoofdpijnpastille.
"U moet een beetje de frisse lucht in!" zei Tom Poes. "Gewoon maar op avontuur uit, daar zult u van opknappen!"
"Ach,wat!" steunde heer Ollie, "dat dacht ik vroeger ook. Maar ik weet, zo langzamerhand dat avonturen altijd zorgen en ellende betekenen! Hoofdpijn, dat is alles, wat men er van overhoudt!"
"Excuseer, heer Ollivier!" onderbrak de trouwe knecht, "ik heb hier een boekje over zenuwen. Het is geschreven door een héél bekend zielkundige, een zekere dokter Dipper en het slaat precies op uw toestand, als u mij toestaat!"
Heer Bommel vatte de drukwerkjes aan en bladerde er lusteloos in. Doch na het lezen van enkele bladzijden was zijn belangstelling gewekt.
"Wij leven in een gespannen tijd," las hij voor. "Hoor je dat, Tom Poes. Hoe raak weet deze geleerde de dingen te zeggen! Een gespannen tijd! Jaja! De zenuwen overwerkt! Slapeloosheid, hoofdpijnen, oogtrekkingen..... Juist! Het klopt allemaal! Last van suizingen, opstijgingen en neerdalingen. Wel, dit moet een heel knap zielkundige zijn, jonge vriend! Hoe goed begrijpt hij het fijne, gevoelige zielsleven van een heer! Ik ga naar hem toe! Kom, breng me naar de Oude Schicht en kijk even in het adresboek waar hij woont! Bel hem op en zeg hem dat ik er aan kom, Joost!"
Zo sprekende drukte heer Ollie de ijsblaas vaster op het hoofd en wankelde, ondersteunend door Tom Poes, de deur uit.

1881. Na enig wachten werden heer Bommel en Tom Poes in de spreekkamer van Doctor Dipper gelaten! Het was een ruim en licht vertrek, waarin een gemakkelijke rustbank en een tafel met een vreemd toestel er op de voornaamste meubelen waren. "Gaat u maar liggen!" sprak de geleerde met rustige, zachte stem. "Ontspan u helemaal en vertel me, wat er aan schort!"
Heer Bommel liet zich vallen en begon gejaagd alle narigheden te beschrijven waar hij aan leed. Doch na enkele zinnen onderbrak de doctor hem met een enkel handgebaar.
Het is een psychise kwestie, dat is duidelijk," zei hij
"Wat voor kwestie?" riep heer Ollie ongerust uit.
"Psychisch!" verklaarde de ander kalm. "Het onderbewuste is belast met enkele trauma's en complexen. Niets om u ongerust te maken - wij psychologen zien dit verschijnsel zo dikwijls...."
"Noem dat maar niets!" riep heer Bommel op piepende toon. "Trouwmaars en complexies! Alsof het niets is! En wat zijn die onderbewuste psiegies, als u begrijpt wat ik bedoel?"
De geleerde schudde het hoofd. "Het gaat om uw ikbewustzijn!" legde hij uit. "Uw onderbewuste zelf! Volgt u me?"
"Ja, ja!" zei heer Bommel opgelucht. "Natuurlijk! Ik Ik zelf! Wij Bommels hebben daar vaak last van ons iksel! Ons gevoel is te fijn," zei mijn vader altijd en daar houd ik mij aan." "Ik zal u nu," voer Doctor Dipper voort, "laten zien wat uw onderbewustzijn dwars zit. Vroeger kwamen we dat pas na lange gesprekken te weten, doch nu hebben we daar een aardig, eenvoudig toestel voor. De wetenschap staat voor niets, nietwaar? Welnu, let op!"
Zo sprekend drukte hij enkele toetsen van het apparaat in en draaide aan een zwengel.

„HEER BOMMEL EN ZIJN IKSEL"

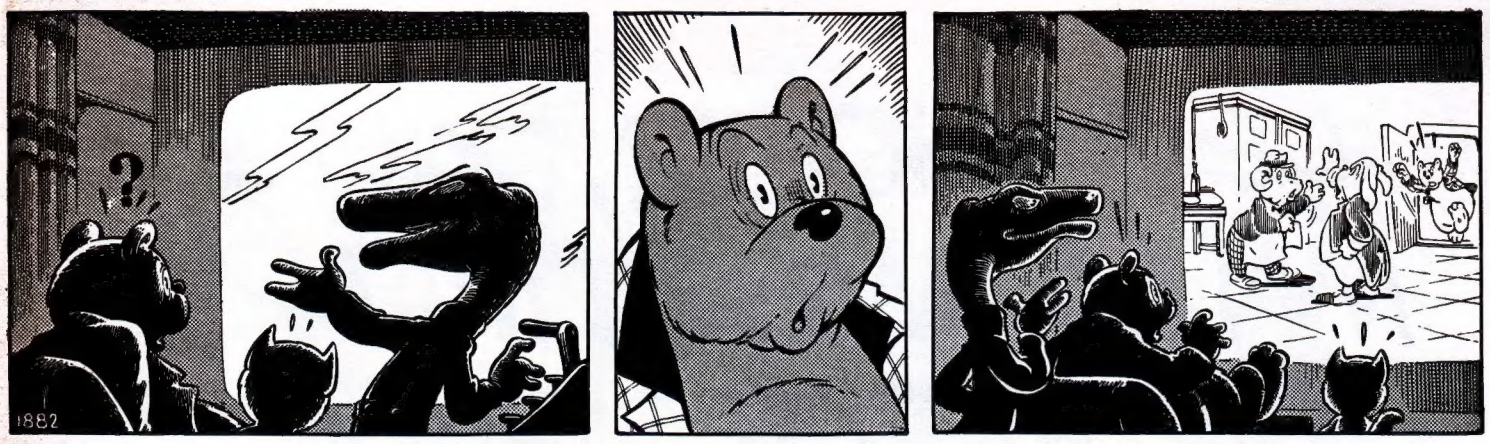

1882. "Vroeger was het heel moeilijk om door te dringen tot in de diepste roerselen der ziel!" sprak doctor Dipper, draaiend aan zijn toestel. "Maar tegenwoordig is het een handomdraai werk. Ik heb namelijk een eenvoudig, handzaam apparaat geconstrueerd, het zogenaamde Dippers-patent. Ik druk wat knoppen in, ik draai en ziedaar! Alles wat u beklemt en drukt, alles wat er in u omgaat, wordt zichtbaar! Blijft u dus rustig zitten en ontspan u zoveel mogelijk!"
Terwijl de geleerde sprak was er op de wand tegenover hem een witte kring verschenen, die snel groter werd en tenslotte de gehele muur helder verlichtte. Heer Ollie wilde net opmerken, dat het innerlijk iksel van een Bommel toch maar een mooi iets was, toen er plotseling enkele bliksemflitsen het beeld doorkruisten. "Voorál rustig zijn!" vermaande de geleerde. "U bent wat schichtig, zo te zien en op deze wijze komen we niet verder. Ik kan alleen maar werken, als u uw gedachten de vrije loop laat. Alleen dan kan ik te weten komen, wat u bedrukt!
Heer Bommel zakte achterover in somber stilzwijgen en nu begon er inderdaad wat tekening in het beeld te komen. Op de wand verschenen vaag enkele figuren, een achtergrond doemde op en toen was plotseling de keuken van Slot Bommelstein zichtbaar.
De bediende Joost gebaarde heftig tegen de kruidenier Grootgrut die met een notaatje zwaaide en het was duidelijk, dat die twee ruzie hadden. Heer Bommel wilde iets zeggen, doch op dat moment ging de deur in de keuken open en snelde hij zelf de wand op, onder woedend geroep. "Dat is sterk!" zei Tom Poes. "Precies wat er vanmorgen gebeurd is!"

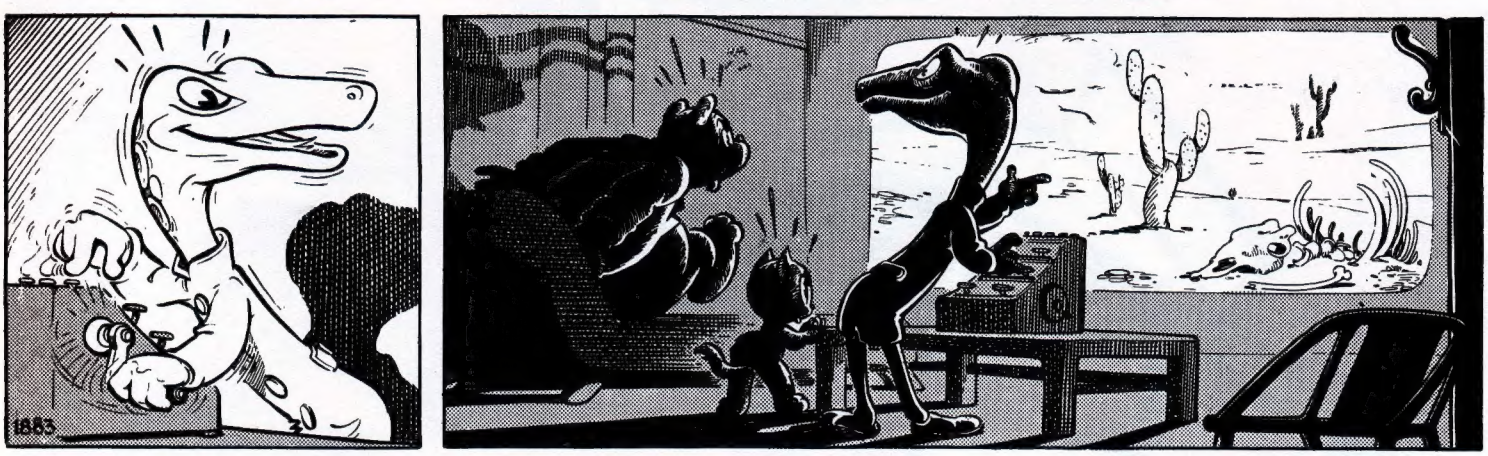

1883. "Kijk!" sprak doctor Dipper verklarend, "we hebben hier gezien, wat de heer Bommel bezighoudt. Hij heeft zich ernstig boos gemaakt op de heer, die we hier op de wand zagen staan en daardoor voelt hij zich nu niet lekker!" "Dat wist ik allang!" mopperde heer Ollie ontevreden. "Die kruidenier wilde beweren, dat ik zijn nota niet betaald had en zoiets kan een heer niet nemen! Maar daarvoor ben ik niet hier gekomen. Ik vind het ongepast om hier filmpjes af te draaien, die in mijn huis opgenomen zijn!"
"Kom, kom!" sprak de geleerde kalmerend, "maak u niet driftig. En bovendien vergist u zich: dit is geen filmpje; dit is een ego-projectie!" "Het kan me niet schelen, hoe u dat noemt!" riep heer Bommel. "Tegenwoordig heeft alles vreemde namen. Maar of het nu 3-D of ego-projectie heet, het is allemaal gewoon maar film!"
"Goed!" hernam de doctor. "Ik zal u bewijzen, dat u zich vergist. Ik zal er toe overgaan, een beeld van uw innerlijk te geven! Uw diepste innerlijk, wel te verstaan!" "Aha!" zei heer Ollie kalmer. "Ik ben benieuwd! Dat hebt u in ieder geval nog nooit kunnen filmen! Let goed op, Tom Poes! Het innerlijk van een heer en een Bommel is iets heel fijns en moois en een jong onbezonnen iemand kan er heel wat van leren!"
Op de wand was intussen, na enige lichtflikkeringen, een nieuw beeld verschenen. Het was het beeld van een onafzienbare woestijn. Enkele prikkelige cacteeën staken uit het zand omhoog en op de voorgrond vertoonden zich een bleke schedel en wat beenderen. "Wa-wat-wattistat?" piepte heer Bommel in de beklemmende stilte. "Uw innerlijk!" zei de geleerde onderwijzend.

wordt vervolgd

verschijnt 2-maandelijks
januari/februari 1972